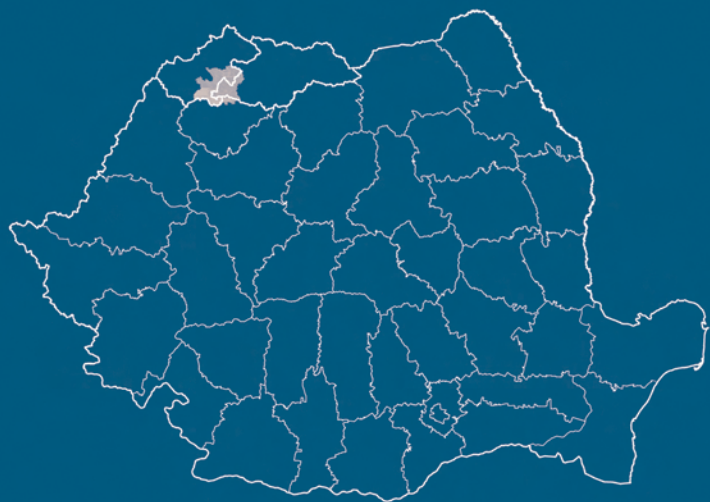

ORDINUL
ARHITECTILOR
DIN ROMÂNIA

GHID DE ARHITECTURĂ

pentru încadrarea în specificul local din mediul rural

ȚINUTUL CODRULUI

ROSTUL GHIDULUI

Rostul acestui material este de a furniza un instrument de lucru locuitorilor mediului rural, autorităților locale, investitorilor, proiectanților și consultanților implicați în procesul de construire sau elaborare a unor regulamente de construire în mediul rural.

Ghidul își propune să fie un set de reguli ușor de aplicat, cu exemple clare (inclusiv de tipul AȘA DA sau AȘA NU), care să faciliteze alegerea modelelor adecvate de către cei ce vor să construiască în mediul rural. În același timp, Ghidul intenționează să

ușureze activitatea echipelor de proiectare/consultanță în alegerea configurațiilor, a materialelor și a tehnologiilor necesare construirii în mediul rural, fie că vorbim despre proiecte finanțate prin PNDR, despre elaborarea documentațiilor de urbanism sau despre simple intervenții cu finanțare exclusiv privată.

Obiectivul esențial al acestui ghid este păstrarea nealterată a spiritului așezărilor în care sunt propuse proiectele și creșterea calității vieții, dar cu conservarea tradițiilor și a peisajului cultural existent – acestea fiind, de

fapt, chiar resurse pentru dezvoltarea durabilă în mediul rural. În acest sens, există deschidere pentru abordări specifice secolului al XXI-lea care țin cont de resursele locale, de energiile regenerabile, precum și de cunoașterea acumulată local (meșteșugurile și tehnica populară).

Proiectele de succes din mediul rural evidențiază faptul că există o legătură foarte strânsă între calitatea peisajului natural, a celui construit și calitatea vieții. Viitorul oricărei comunități depinde de modul în care își

administrează resursele.

Mediul construit (construcțiile de orice fel) poate fi o resursă extrem de valoroasă sau din contră, doar un consumator de resurse. În acest sens, prezentul material propune soluții care pun în valoare înțelepciunea tradiției constructive locale, a utilizării responsabile a resurselor locale dar în același timp oferind soluții noi ce țin de materiale și tehnici moderne de construcție, precum și de surse de energie regenerabilă.

IMPLICAREA COMUNITĂȚII ÎN GOSPODĂRIREA RESPONSABILĂ A MEDIULUI CONSTRUIT

Gospodărire responsabilă a mediului construit

Grija cu care întreținem, reparăm sau construim - fie că este vorba de casele tradiționale, părințești sau de clădiri noi-reprezintă un proces ce presupune asumarea unei responsabilități față de întreaga comunitate. Orice clădire trebuie percepută în primul rând ca o componentă a ansamblului așezării satești. Astfel, o clădire trainică, frumoasă, care își îndeplinește bine rostul pentru care a fost construită, ar trebui să fie un motiv de mândrie pentru întreaga comunitate. Acest lucru devine și mai evident, mai relevant, în cazul clădirilor cu funcțiuni publice, comunitare: primăria, școala, căminul cultural, dispensarul, clădiri de cult, etc.

Principiile care vor sta la baza oricărei intervenții asupra mediului construit din

zonele rurale (fie că este vorba de conservare, întreținere, modernizare sau construire) sunt următoarele:

- respectul pentru moștenirea culturală; se va urmări cu precădere integrarea în context prin păstrarea nealterată a identității așezării, a peisajului construit și a celui natural;
- responsabilitate față de urmași; îmbunătățirea condițiilor de viață în prezent prin valorificarea resurselor locale în mod judicios, pe termen lung, pentru a rămâne și generațiilor viitoare;
- utilizarea surselor de energie regenerabile;
- valorificarea amplasamentului astfel încât forma/volumetria și înfățișarea clădirii să reflecte climatul local: orientare și însoțire, umiditate și vânturi dominante, oscilații de temperatură, etc.
- utilizarea materialelor și tehnicilor tradiționale care de fapt reflectă soluțiile cele mai bune cristalizate de-a lungul timpului pentru condițiile de mediu locale.
- utilizarea materialelor reciclabile și re folosirea apelor uzate și pluviale.

Pentru noile programe/ funcțiuni propuse în mediul rural, întotdeauna se vor analiza următoarele aspecte:

- Relevanța: „Cât de necesară este această nouă clădire sau ansamblu

pentru comunitate? Cum se va asigura întreținerea și funcționarea noilor clădiri?”

- Incluziunea socială: „Cât de echitabilă este repartizarea serviciilor, a utilităților, a facilităților de producție în teritoriu? ”. Se va urmări favorizarea accesului tuturor membrilor comunității în aceeași măsură la noile funcțiuni.

Dezvoltare comunitară prin calificare profesională și încurajarea economiei locale

În anumite comunități, deși există resurse de materie primă valoroase, acestea sunt neglijate de localnici, iar meșteșugul prelucrării lor s-a pierdut. În această situație este necesară calificarea localnicilor astfel încât să poată avea acces la resurse, în vederea susținerii unor activități de economie socială capabile să aducă un venit constant în comunitate.

Acest principiu este extrem de important atât datorită rezultatului direct de ieftinire a investiției prin folosirea forței de muncă locale, cât și datorită efectului pe termen lung pe care îl asigură: în teritoriu rămân nu numai

funcțiunile capabile să deservească locuirea, ci și personalul calificat capabil să le utilizeze. Acest deziderat se poate atinge doar printr-o politică investițională coerentă, care trebuie să urmeze niste pași necesari, cum sunt:

- cooptarea localnicilor adulți și lipsiți de ocupație ca mână de lucru, pentru început, necalificată;
- aducerea în teritoriu a inginerilor, maiștrilor, tehnicienilor și muncitorilor capabili să instruiască și să asigure calificarea lucrătorilor necalificați;
- organizarea de cursuri practice și cursuri de formare și calificare pentru localnici;
- dezvoltarea unor centre de valorificare a materialelor de construcție ecologice rurale cu aplicații în domeniul construcțiilor;
- pe măsura derulării programului, gradul de calificare a personalului crește; consecutiv, crește remunerația și capacitatea de a întreține locuințele nou create;
- atingerea obiectivelor avute în vedere la terminarea programului, aceste funcțiuni productive vor rămâne în teritoriu, urmând să deservească întreaga așezare în ansamblul ei; în plus, la terminarea programului, zona va fi locuită de un segment de populație productiv. Acesta va fi capabil să presteze munci calificate în cadrul așezării, dar și în vecinătate, putând astfel să-și întrețină casele și

gospodăriile. Astfel, se vor crea premisele creșterii capacității utilizatorilor de a-și întreține noile construcții.

Rostul arhitectului

Arhitectul are rostul de a îmbina oportunitățile cu resursele și nevoile beneficiarilor, indiferent dacă aceștia sunt o familie, o firmă, un ONG sau autorități locale și de a oferi soluții realiste în timp util. Reușita demersului său este direct proporțională cu adecvarea proiectului la cele enumerate mai sus. Aceste lucruri nu trebuie rupte din contextul mediului rural românesc de început de secol XXI, în care confuzia dintre valoare și non-valoare este mult prea des întâlnită. În acest sens, arhitectul are și rolul de a-și consilia beneficiarul (fără a-l manipula) pentru a asigura premise realiste unor proiecte/demersuri ce au ca finalitate sporirea calității vieții, inclusiv prin atributele mediului natural sau ale fondului construit la care participă în mod direct. Rostul lui este să aducă echilibru acolo unde este chemat.

CUPRINS

1. ZONA.....	4
1.1. Delimitarea geografică a zonelor după unități administrativ-teritoriale	4
1.2. Precizarea caracteristicilor specifice ale zonei.....	5
2. SPECIFICUL LOCAL.....	6
2.1. Peisajul rural-cultural.....	6
2.2. Tipologii de sate.....	6
2.3. Amplasarea pe lot.....	8
2.3.1. Gospodăria tradițională.....	11
2.3.1.1. Locuința.....	11
2.3.1.2. Sura.....	12
2.3.1.3. Magazia de cereale.....	13
2.3.1.4. Alte anexe gospodărești.....	14
2.4. Tipologiile de acoperișuri, pante, materiale de învelitori	15
2.5. Gabaritele/ proporțiile conforme specificului local	15
2.6. Travei de fațadă conform specificului local	16
2.7. Raportul plin/gol, forma, dimensiunea și proporția golurilor conform specificului local	16
3. CONSTRUCȚII NOI	17
3.1. Prevederi generale	17
3.2. Amplasare în cadrul așezării	17
3.2.1. Recomandări	17
3.3. P.O.T., C.U.T., regim de înălțime	18
3.4. Amplasarea construcțiilor și amenajărilor noi în afara vetrei satului – probleme de încadrare în peisaj	18
3.5. Amplasarea construcțiilor și amenajărilor noi în vatra satului– probleme de încadrare pe lot	19
3.6. Principii de proiectare pentru construcțiile noi.....	19
3.7. Principii de tratare a construcțiilor existente.....	19
3.8. Recomandări care țin de calitatea utilizării spațiilor.....	20
4. AMENAJAREA CLĂDIRILOR EXISTENTE	21
5. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE	25
5.1. ACOPERIȘUL	25
5.1.1. Specificul local.....	25
5.1.2. Recomandări- construcții noi.....	27
A. Construcții noi cu gabarit mic, mediu și mare în sistem pavilionar.....	27
B. Construcții noi cu gabarit mare de tip monovolum.....	32
C. Intervenții la construcții existente (cu gabarit mic, mediu și mare în sistem pavilionar sau monovolum).....	34
5.2. PEREȚII	38
5.2.1. Specificul local	38
5.2.2. Recomandări	40
A. Construcții noi cu gabarit mic, mediu și mare în sistem pavilionar sau monovolum.....	40
B. Intervenții la construcții existente (gabarit mic, mediu și mare în sistem pavilionar sau monovolum).....	41
5.3. FUNDAȚIILE ȘI SOCLURILE	42
5.3.1. Specificul local	42
5.3.2. Recomandări	44
A. Construcții noi cu gabarit mic, mediu și mare în sistem pavilionar sau monovolum.....	44
B. Intervenții la construcții existente (gabarit mic, mediu și mare în sistem pavilionar sau monovolum).....	44
5.4. TÂMLĂRIA.....	46
5.4.1. Specificul local	46
5.4.1.1. Descrierea golurilor.....	46
5.4.1.2. Descrierea tâmplărilor.....	46
5.4.2. Recomandări pentru construcțiile noi.....	50
5.4.2.1. Compunerea golurilor.....	50
5.4.2.2. Tâmplăriile.....	50
5.4.2.3. Grilaje, feronerie, tip de sticlă.....	51
5.4.3. Intervenții la construcții existente.....	52
5.5. TÂRNAȚUL.....	53
5.5.1. Specificul local.....	53
5.5.2. Recomandări pentru construcții noi.....	57
5.5.3. Intervenții la construcții existente.....	57
5.6. TIMPANUL.....	58
5.6.1. Specificul local.....	58
5.6.2. Timpane la construcții noi.....	58
5.6.3. Intervenții la timpane existente.....	58
5.7. POARTA ȘI GARDUL	60
5.7.1. Specificul local.....	60
5.7.2. Recomandări pentru porțile și gardurile noi.....	60
5.7.3. Intervenții la porți și garduri existente.....	60
6. AMENAJĂRILE EXTERIOARE	63
6.1. Specificul local	63
6.2. Recomandări	65
7. PERFORMANȚA ENERGETICĂ.....	66
7. ANEXE.....	68
Anexa 1: Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării (imagine generală din punct de belvedere, silueta așezării, desfășurate stradale)	68
Anexa 2: Glosar de termeni	69
Anexa 3: Surse documentare și credit imagini	71

1. ZONA.

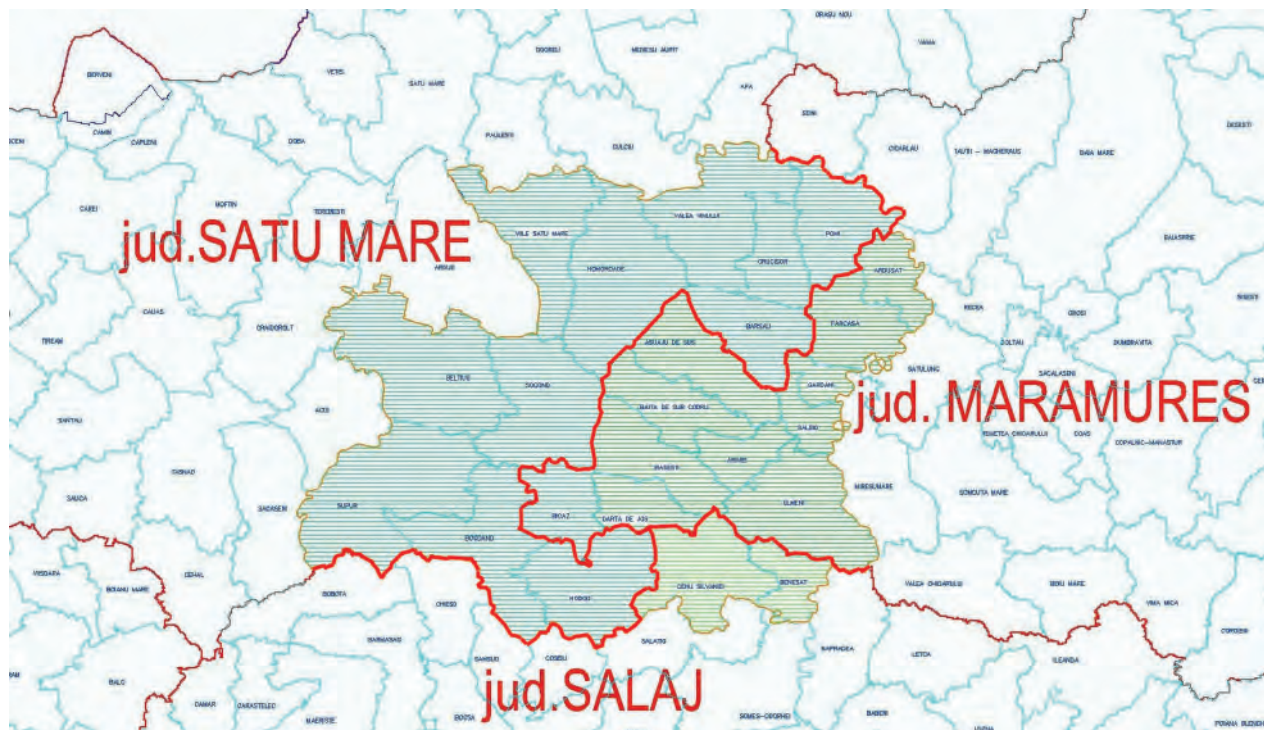
1.1 Delimitarea geografică după unități administrativ-teritoriale

ȚINUTUL CODRULUI este zona etnografică ce cuprinde satele de la poalele Culmii Codrului, aflate pe teritoriul administrativ a trei județe: Maramureș, Satu Mare și Sălaj. Studiile de specialitate nu cad de acord asupra unei întinderi precise a Ținutului Codrului. Totuși, putem descrie cu aproximație Ținutul Codrului ca fiind delimitat de cursul Someșului la nord și est, de cursul Sălajului la est, de cursul Crasnei la vest și de satele maghiare Lelei, Hodod, Nadișu Hododului, Bogdand și Ser la sud (cf. Viorel Rogoz). Am delimitat zona coroborând studii etnografice (Rogoz 2002) cu studii privind sentimentul de apartenență a localnicilor la Ținutul Codrului (Chița 2015), cu compromisuri în zonele de interferență cu alte zone etnografice pentru a menține limitele administrative ale comunelor. Am considerat necesare aceste compromisuri pentru a ușura utilizarea ghidurilor de către autoritățile locale. Cu aceste rezerve, descriem Ținutul Codrului ca fiind format din următoarele comune/ orașe/ sate:

- jud. Maramureș

1. com. Ardușat- Ardușat, Arieșu de Câmp, Colțirea
2. com. Fărcașa- Buzești, Tămaia, Sârbi, Fărcașa
3. com. Gârdani- Gârdani
4. com. Sălsig- Sălsig
5. com. Ariniș- Ariniș, Rodina, Tămășești
6. com. Asuaju de Sus- Asuaju de Sus, Asuaju de Jos
7. com. Băița de Sub Codru- Băița de Sub Codru, Urmeniș
8. com. Băsești- Băsești, Odești, Săliște, Stremț
9. com. Bicăz- Bicăz, Ciuta, Corni
10. com. Oarța de Jos- Oarța de Jos, Oarța de Sus, Orțâța
11. oraș Ulmeni- Arduzel, Chelița, Mănău, Someș-Uileac, Tohat, Țicău, Vicea

- jud. Satu Mare

1. com. Pomi- Acuia, Borlești, Bicău, Pomi
2. com. Crucișor- Crucișor, Iegheriște, Poiana Codrului
3. com. Valea Vinului- Măriș, Roșiori, Sâi, Valea Vinului
4. com. Homoroade- Chilia, Homorodu de Jos, Homorodu de Mijloc, Homorodu de Sus, Necopoi, Solduba
5. com. Viile Satu Mare- Medișă, Tătăraști, Tireac, Viile, Cionchești
6. com. Bârsău- Bârsăul de Jos, Bârsăul de Sus
7. com. Supur- Dobra, Giorocuta, Hurezu Mare, Racova, Supuru de Jos, Supuru de Sus, Sechereșa
8. com. Beltiug- Beltiug, Bolda, Rătești, Șandra, Ghirișa, Giungi
9. com. Socond- Cuța, Hodișa, Soconzel, Stâna
10. com. Bogdand- Babța, Bogdand, Corund, Ser
11. com. Hodod- Giurtelecu Hododului, Hodod, Lelei, Nadișu Hododului

- jud. Sălaj

1. com. Benesat- Aluniș, Benesat, Biușa
2. oraș Cehu Silvaniei- Horoatu Cehului, Motiș, Nadiș, Ulciug

1.2. Precizarea caracteristicilor specifice ale zonei

Ținutul Codrului se întinde pe coastele și la poalele Culmii Codrului, pe teritoriul administrativ al județelor Maramureș, Satu Mare și Sălaj.

Caracteristici geografice și climatice

Data fiind poziționarea geografică a Ținutului Codrului, relieful său este unul mixt: pe de o parte, avem aici relief colinar, ocupat cu pășuni, fânețe, livezi și viță de vie, dar în zona joasă de la poalele Culmii Codrului, relieful este de câmpie, cu terenuri de cultură. Agricultură este favorizată în toată regiunea de prezența cursurilor de apă.

Culmea Codrului este împădurită, dominată de păduri vechi care au dat și numele Ținutului; pădurile sunt în principal de foioase: stejar, gorun, cer și fag.

Caracteristici demografice și etnografice

Populația Ținutului Codrului a fost mereu una preponderent rurală. Întrucât satele codrene au fost mereu împărțite între diverse regiuni administrative, tradițiile au fost cele care au dovedit mereu apartenența locuitorilor la o zonă etnografică unică. O caracteristică specială a zonei este lipsa unui oraș- centru al zonei, orașele Ulmeni, Cehu Silvaniei sau Arad nereușind să fie poli ai întregii regiuni. Din acest motiv, în zonă s-a dezvoltat o cultură rurală puternică, prezentă și azi. Populația rurală este majoritară, dar se află într-un serios declin demografic, fiind afectată de îmbătrânire și emigrare.

O caracteristică esențială a Ținutului Codrului este conviețuirea multiethnică. Astfel, în zona mediană și nordică a regiunii se află sate majoritar românești, în timp ce în sud se află subregiunea etnografică "Tövishát" formată din sate maghiare (Hodod, Bogdand, Lelei, Ser). Sate cu populație maghiară considerabilă se află și în partea de vest a Culmii Codrului; tot

aici se află satele cu populație de origine șvabă: Beltiug, Rătești, Sâi, Socond, Șandra, Borlești, Hurezu Mare.

Alături de români, maghiari și șvabi, în zonă s-au mai aflat evrei, iar azi se află și comunități de romi; acest amestec etnic prezent pe tot teritoriul Ținutului Codrului a generat uluitoarea varietate de forme și volume care caracterizează arhitectura tradițională din zonă.

Ramuri economice și meșteșugărești

Ocupațiile principale în Ținutul Codrului au fost diverse, dată fiind varietatea reliefului: agricultură în zona joasă; pomicultură, viticultură și creșterea animalelor în zona colinară. În afară de acestea, s-au practicat în permanență meșteșugurile țărănești pentru realizarea obiectelor de îmbrăcăminte, a uneltelor și a altor produse necesare gospodăriei, precum și producerea hranei. Astfel, s-au practicat țesutul și croitul, meșteșugul lemnului, împletitul nuielor, olăritul, fierăria, morăritul, producerea pălincii, albinăritul, producerea manganului, sticlăritul, exploatarea lemnului.

În prezent, industria este slab reprezentată, cea mai mare parte a economiei zonale fiind bazată pe agricultură, pomicultură și viticultură, creșterea animalelor, comerț și servicii.

Ocupații principale:

- agricultura este practică, în principal, în mici ferme de familie. Se cultivă plante adaptate climatului regiunii: porumb, cartofi, păioase, plante de nutreț, legume în zona de câmpie.
- pomicultura și creșterea viței de vie sunt favorizate în zona colinară; de asemenea, sunt prezente suprafețe mari de fânețe și pășuni.
- creșterea animalelor- în principal bovine, porcine și mai puțin ovine.
- în apropierea cursurilor mari de apă se practică piscicultura și sunt prezente balastiere.

Ocupații secundare:

- prelucrarea produselor agricole se face, în principal, pentru consum propriu sau pentru desfacere în piețele orașelor din regiune.

Industrie:

În orașele regiunii predomină industria mobilei, cea textilă și producerea utilajelor agricole. În zona rurală sunt prezente mici unități de industrie locală.

Servicii:

Este un sector care s-a dezvoltat după căderea comunismului, fiind reprezentat cu precădere de comerț, construcții, pensiuni turistice și altele.

Meșteșuguri țărănești:

- producerea inventarului gospodăresc din lemn: mobilier în Băița de sub Codru, războaie de țesut la Asuaju de Sus, care la Odești și Stremț;
- olăritul a fost favorizat de prezența lutului din Dealul Pleșca, satul Băița de sub Codru fiind recunoscut pentru această tradiție;
- prelucrarea fibrelor textile și producția de țesături tradiționale și de îmbrăcăminte din lână- un centru recunoscut pentru aceste meșteșuguri fiind cândva Urmenișul;
- împletituri din nuiiele la Sârbi, Ardușat, Fărcașa.

Din păcate, aceste meșteșuguri sunt azi dispărute.

Materiale de construcție

- lemnul a fost utilizat pentru structura pereților clădirilor;
- lutul, de asemenea, a fost utilizat pentru pereți,

fiind utilizat ca umplutură pe structura de lemn

- paie și stuful au fost utilizate pentru învelitoarea caselor și anexelor gospodărești;
- piatra s-a folosit la temeliiile construcțiilor;
- "voioagele" (blocuri de lut amestecat cu paie), cărămida nearsă și cărămida arsă s-au folosit, de asemenea, în funcție de starea materială a proprietarilor;
- în perioada interbelică au apărut plăcile pătrate de azbociment (brevetate ca "Eternit" la începutul sec. XX) utilizate cu precădere de oamenii cu stare materială bună din sate, precum și țigla trasă;
- în partea de sud a regiunii (în satele maghiare) sunt prezente și învelitori din țiglă solz; acestea au fost prezente și în restul regiunii, dar au dispărut treptat, pe măsură ce s-a generalizat țigla trasă;
- în perioada comunistă s-a generalizat utilizarea țiglei trase pentru învelitori și a cărămizii pentru pereți.

E de remarcat faptul că nu sunt prezente în Ținutul Codrului învelitori din lemn (șindrilă/ draniță); ele au existat, dar după defrișările masive de la finalul sec. XIX lemnul a devenit greu de procurat și a fost înlocuit de materiale mai accesibile (cu precădere paie și stuf).

2. SPECIFICUL LOCAL

Ținutul Codrului cuprinde sate situate în zone colinare și zone de câmpie, în lunci ale cursurilor mari de apă, la est, vest și sud de Culmea Codrului; sunt sate majoritar românești sau majoritar maghiare, precum și sate cu populație mixtă; sate influențate de comunități etnice împuținate (șvabi) sau chiar dispărute (evrei). Această diversitate de factori geografici și etnografici a dus la o uluitoare diversitate a specificului arhitecturii locale, astfel încât putem spune că termenul care desemnează cel mai precis specificul local al Țării Codrului este chiar acesta: DIVERSITATEA.

2.1 Peisajul rural- cultural

În multitudinea de tipologii arhitecturale locale există o singură tipologie comună întregii regiuni: cea a șurii.

Ulciug- armonia dintre peisajul natural și peisajul construit în Ținutul Codrului

Șura codrenească este masivă, deosebit de încăpătoare, dominând gospodăria și întreg peisajul construit. Statutul gospodăriei codrenești se exprimă prin volumul șurii, nu prin cel al casei: cu cât e mai mare șura, cu atât mai gospodar proprietarul. Șurile codrenești sunt structuri ingenioase din lemn, cu accesul vehiculelor pe latura scurtă; au deschideri mari și spațiu interior capabil de a adăposti două vehicule, cantități foarte mari de furaje și câteva animale. De foarte multe ori sunt decorate bogat.

Un alt reper important al peisajului rural-cultural al Țării Codrului îl reprezintă bisericile din lemn (Bicaz, Orțața, Arduzel, Ulmeni, Săliște, Buzești, Someș-Uileac, Bolda, Corund, Lelei, Stâna, Nadiș, Horoatu Cehului, Ulciug). Și arhitectura acestora se caracterizează prin diversitate, fapt care ar merita o mai bună punere în valoare prin circuite de turism cultural.

În acest context trebuie menționată existența "crucilor celtice" din piatră păstrate în câteva cimitire ortodoxe vechi (Ariniș, Urmeniș, Horoatu Cehului, Nadiș, Motiș, Benesat și altele) a căror inventariere și cartare se impune pentru introducerea sub o formă de protecție.

2.2 Tipologii de sate

Satele din Ținutul Codrului sunt, de cele mai multe ori, sate de vale dezvoltate tentacular, longitudinal sau poligonal (în zona de câmpie de la poalele Culmii Codrului), sate mixte, de vale și de versant, dezvoltate tentacular sau poligonal (în zona colinară) și sate de versant dezvoltate tentacular înspre vârful Culmii Codrului. Țesutul construit este ordonat, uneori dens (în satele șvăbești) dar de cele mai multe ori relativ rarefiat. Nu există sate risipite. Majoritatea sunt sate răsfirate cu relief de câmpie sau colinar-factor esențial în formarea tipologiilor arhitecturale locale.

În linii mari, satele din Ținutul Codrului se pot grupa în următoarele tipologii, determinate de situarea geografică:

- sate cu formă tentaculară dezvoltate de-a lungul unui curs de apă sau al unui drum principal în zona colinară;
- sate cu formă alungită, dezvoltate de-a lungul unui drum principal în zona joasă;
- sate cu formă poligonală sau tentaculară dezvoltate în zona joasă, cu precădere în luncile râurilor principale.

satul Pomi- sat de câmpie cu structură poligonală

Bârsău de Sus și Bârsău de Jos: sate tentaculare mixte- de vale și de versant- situate în zona colinară

Arhitectură nespecifică peisajului rural-cultural descris anterior

În decursul timpului, alături de construcțiile tradiționale, în toate localitățile din Ținutul Codrului au apărut diverse clădiri în diferite etape istorice:

- a) locuințe, conace, clădiri publice, prăvălii, cârciumi, mici clădiri industriale din perioada austro-ungară sau ulterioare, până la instalarea comunismului;
- b) case din perioada comunistă;
- c) case din perioada post-comunistă.

Îndrumarul de față propune ca orice construcție asimilată celor de la pct. a) să fie reabilitată cu materialele și tehnicile originale, după principiile aplicate în cazul monumentelor istorice, chiar dacă respectivele clădiri nu sunt monumente.

În ceea ce privește clădirile de la pct. b) și c) se va estompa lipsa de proporții prin aplicarea formulelor de limbaj arhitectural specific arhitecturii tradiționale.

Borlești- sat alungit, format de-a lungul drumului principal, cu structură ordonată și țesut construit dens, situat în zona joasă. Structura satului e specifică populației șvăbești.

Sălsig- sat tentacular situat în zona joasă

2.3 Amplasarea pe lot

Diversitatea care caracterizează Ținutul Codrului se regăsește și în amplasarea gospodăriilor pe lot.

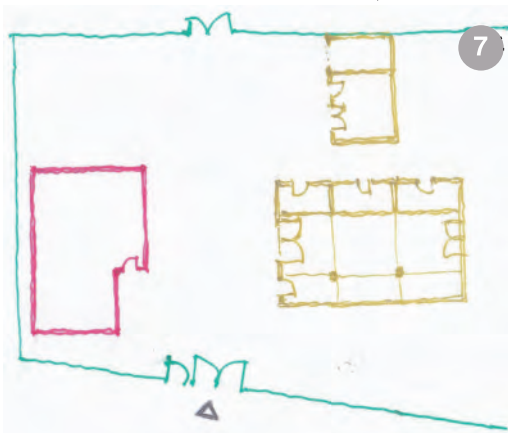
În zona de sud și de vest a regiunii, în satele cu populație maghiară sau de origine șvabă se întâlnește frecvent situația amplasării locuințelor cu o fațadă în aliniament- fie că e fațada lungă în aliniament și coama învelitorii paralelă cu strada, fie că e fațada scurtă în aliniament și coama învelitorii perpendiculară pe stradă. Totuși, cea mai frecventă situație pe întreg teritoriul Ținutului Codrului (inclusiv în satele maghiare și șvăbești) este cea a amplasării locuinței pe o limită a parcelei, cu fațada scurtă spre stradă, retrasă cu 1-4 m de la drum.

În ambele variante de amplasare, anexele gospodărești delimitează curtea pe laturile rămase libere; cel mai des, șura este situată în spatele curții, pe latura opusă drumului (în gospodăriile relativ mici, în care și anexele sunt mai puține și mai mici) sau cu șura situată în partea opusă casei, cu latura lungă paralelă cu strada (atunci când șura este foarte mare și curtea cuprinzătoare). În această din urmă situație, în gospodăriile mari vedem șura dispusă în axul casei, lăsând liber spațiul până la drum.

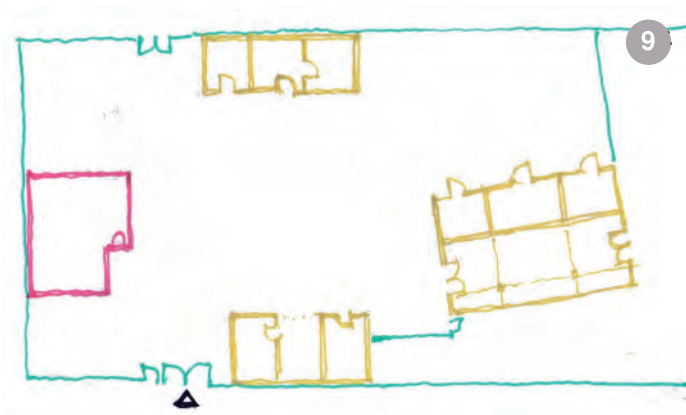
Celelalte anexe- găbănașe, lemnării, cotețe- sunt situate și ele pe conturul curții; adeseori, gospodăriile mari au multe anexe din care unele sunt dispuse chiar pe latura dinspre drum a curții.

Regula generală este că, oricum ar fi dispuse clădirile pe lot, ele conturează un spațiu central liber de construcții în fața casei.

O altă regulă este aceea că volumul șurii le domină pe toate celelalte ale gospodăriei, inclusiv pe cel al locuinței.

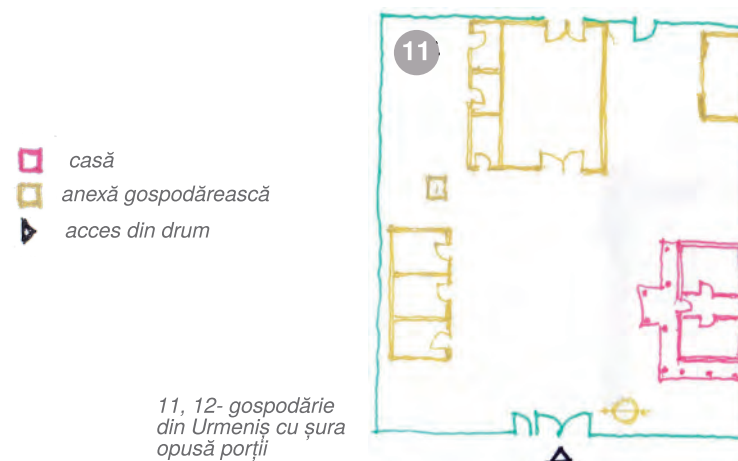
7, 8- gospodărie din Sălsig cu șura dispusă pe latura opusă casei

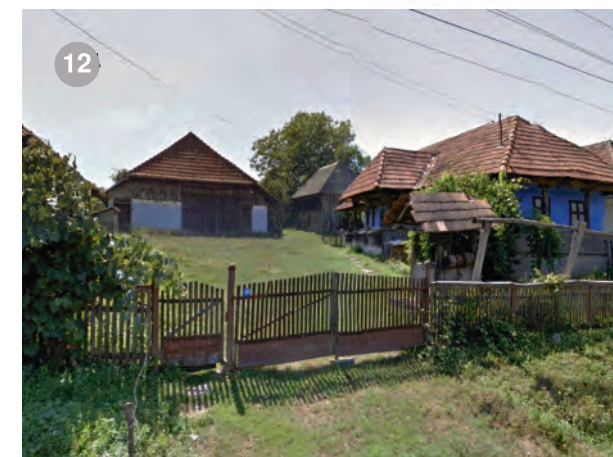
9, 10- gospodărie din Motiș- anexele conturează o curte mare cu formă neregulată

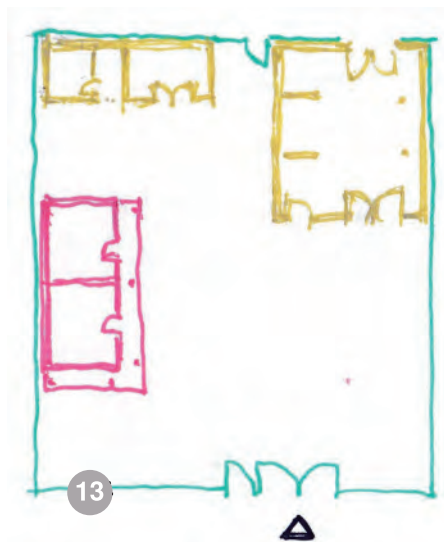

6- șir de case din Urmeniș; structura gospodăriilor determină ritmul construcțiilor

11, 12- gospodărie din Urmeniș cu șura opusă porții

13, 14- gospodărie din Mânău cu anexele pe limita posterioară a curții

15- gospodărie din Corund

16, 17- gospodărie din Tătărești; casa este dispusă cu o latură lungă spre stradă; anexele sunt dispuse pe conturul curții

În perioada comunistă s-au inserat în gospodării case-tip din zidărie de cărămidă sau chiar din lemn; deși nu respectau arhitectura locală, aveau volume mici, neagresive. Cele mai multe asemenea case s-au construit respectând principiile tradiționale de amplasare pe parcelă (cu păstrarea curții libere).

În perioada postcomunistă au apărut casele masive și cu arhitectură străină tradiției locale. Cea mai mare parte a acestor case nu respectă amplasarea tradițională pe lot; ele sunt retrase mult de la drum, așezate în centrul curții sau relaționează prost cu celelalte clădiri de pe teren. Există puține exemple de clădiri noi amplasate corect pe parcele (păstrând curtea liberă). În schemele următoare exemplificăm asemenea situații.

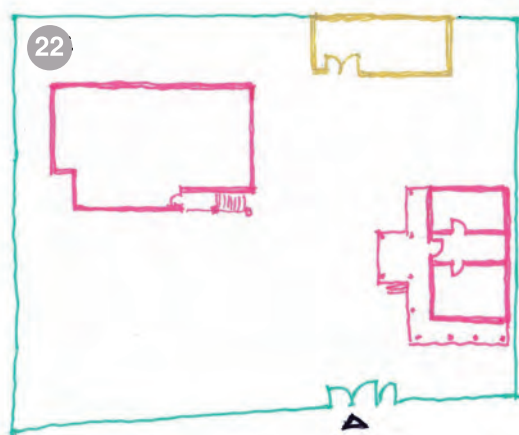

18, 19- gospodărie din Oarța de Jos, formată din trei locuințe din etape constructive diferite. Clădirile relaționează prost între ele- **AȘA NU!**

20, 21- **AȘA NU**- gospodărie din Sârbi; o casă nouă ocupă parțial curtea centrală și face dificil accesul spre sură

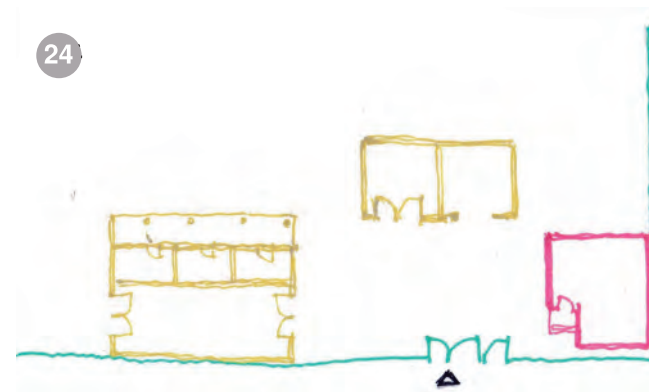

22,23- **AȘA NU**- gospodărie din Oarța de Jos: o casă nouă, masivă este retrasă în spatele parcelei, având o relație incorectă cu celelalte clădiri de pe teren

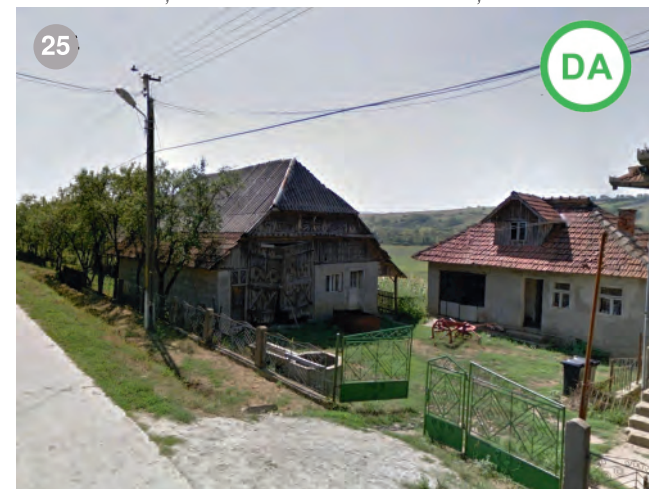
- casă
- anexă gospodărească
- ▲ acces din drum

perspectivă
în satul
Corund;
structura
gospodăriilor
determină
ritmul
clădirilor

24,25- gospodărie din Tămășești. Anexa nouă respectă amplasarea tradițională pe lot și subordonarea corectă a volumelor- **AȘA DA**- deși arhitectura sa nu este una tradițională

perspectivă în
Hurezu Mare;
structura
gospodăriilor
determină
ritmul
clădirilor.
Arhitectura e
specifică
populației
șvăbești.

2.3.1 Gospodăria tradițională

În gospodăria tradițională din Ținutul Codrului, locuința și șura sunt elementele principale, dar șura este elementul volumetric dominant. Toate volumele din gospodărie- inclusiv locuința- i se subordonează șurii.

Anexele gospodărești din gospodăria codrenească sunt multe și diverse. Există găbânașe încăpătoare, unele de dimensiuni comparabile cu ale caselor. În Tătărești/ Satu Mare există găbânașe din zidărie, unele finisate ornamental.

De asemenea, există lemnării- unele simple, altele cu două încăperi; coștele de porumb; fânare; cotețe în diverse alcătuiuri; bucătării de vară.

Mai există magazine largi de cereale, ridicate pe beciuri încăpătoare.

Această diversitate de alcătuiuri demonstrează complexitatea economiei rurale codrenești. În afară de acestea, în perioada recentă au apărut în gospodării hangarele pentru utilaje agricole.

Materialele de construire și tehnologiile specifice zonei sunt:

- fundații izolate din blocuri de piatră ("boci") și socluri de piatră spartă, fasonată la diverse dimensiuni;
- pereți din lut lipit pe structură de lemn. Pentru structura de rezistență (tălpi, stâlpi și grinzi) se folosește lemn fasonat cu secțiune mare; pentru suportul umpluturii de lut se folosește lemn mai ieftin, adesea nefasonat. La casele cu timpan drept (prezente în zona de sud și sud-vest a regiunii, cu precădere în satele șvăbești și maghiare), timpanul se execută din împletitură de nuiile pe care se lipește apoi lutul;
- pereți din blocuri de chirpici, din cărămidă nersă sau din cărămidă arsă. Se întâlnesc la casele de standard ridicat în toată regiunea, dar cel mai mult se întâlnesc în sud și sud-vest;
- tâmplării din lemn, lucrate dulgherește sau lucrate ornamental în ateliere specializate;
- șarpante din lemn nefasonat, cu pante mari- cca. 45-55°;
- învelitori din paie de secară sau stuf (paiele în satele de pe coline, iar stuful în satele de câmpie din preajma bălților). S-au păstrat învelitori din paie sau stuf mai ales la anexe gospodărești. Acoperișurile din paie/ stuf sunt realizate prin tehnica "în jupti" (în snopi), cu legături din paie de secară sau din stuf suprapuse și legate cu răchită.
- învelitori din țigle solz (în satele șvăbești și maghiare din sudul și vestul regiunii) și învelitori din țiglă trasă (s-au generalizat în întreaga regiune);
- târnaț în diverse tipuri de alcătuiuri volumetrice. Târnațul este adeseori din lemn, dar există și case cu târnaț din zidărie (stâlpi cu secțiune pătrată sau stâlpi galbați, uneori cu capiteli simple).

2.3.1.1. Locuința

Locuințele din Ținutul Codrului prezintă o mare varietate de forme și volume. Cele din lut sunt joase, pe parter, având înălțimea pereților de cca. 2,4-2,5 m de la nivelul de călcare al parterului. Cele din zidărie sunt ceva mai înalte. Planimetriile sunt de cele mai multe ori dreptunghiulare, incluzând târnațul în oricare dintre variantele de alcătuiere. Uneori, accesul se face printr-un volum adosat târnațului ("frigurie"), dispus pe fațada lungă într-o poziție centrală sau spre o margine a târnațului. Modul de realizare a târnațului în raport cu casa contribuie la deosebita diversitate a arhitecturii codrenești.

Există și planimetrii mai dezvoltate (de exemplu în formă de "L") la case de standard ridicat, dar chiar și la aceste case, tratarea tuturor elementelor constructive și decorative corespunde tradiției locale.

Acoperișurile prezintă și ele o mare varietate de volumetrii.

- Cel mai frecvent întâlnit- și cel pe care-l putem considera o "marcă" a regiunii- este un acoperiș în patru ape, din care apa dinspre drum e mai scurtă, suprapusă peste un timpan și peste o porțiune de târnaț. Acest timpan dinspre drum este tratat decorativ cu traforuri și șipci.

- Există, însă, foarte multe exemple de acoperișuri simple în patru ape.

- În satele cu populație de origine șvabă, acoperișul specific este în două ape cu timpane drepte spre stradă. Totuși, și în aceste sate întâlnim frecvent acoperișurile în patru ape cu o apă scurtă spre drum.

- În satele maghiare din regiunea Tövishát, casele au aspect urban: sunt înalte, din zidărie, acoperite în patru ape cu țiglă solz. Au beci înalt la demisol accesibil dinspre stradă și parter înalt; tâmplăriile sunt decorative și au obloane la parter. Accesul se face pe laterala caselor printr-un târnaț inclus în planul casei sau printr-un foișor adosat casei.

În toate cazurile, *pantele* acoperișurilor sunt de cca. 45-55°, fapt ce a favorizat trecerea de la învelitorile din snopi de paie la cele din țiglă.

Șarpantele sunt din lemn rotund cu consumuri minime de material.

Podurile sunt ventilate prin timpanul foișorului târnațului sau prin timpanul dinspre stradă; șarpantele în patru ape sunt ventilate prin mici răsuflători inserate în planul învelitorii (sunt realizate industrial, dar înaintea lor trebuie să fie existat mici lucarne). Podurile caselor învelite în două ape sunt ventilate prin mici ferestre dispuse pe timpane.

Sunt prezente și elemente de evacuare a fumului: *coșuri* din cărămidă dispuse pe fațada lungă posterioară a casei.

Târnațul este cel mai adesea realizat cu stâlpi de lemn și cu parapet din scânduri, dar există foarte multe exemple- în

principal în zona mediană și sudică a regiunii- de târnaț realizat cu stâlpi și parapet din zidărie. Stâlpii sunt cu secțiune pătrată sau cilindrici și uneori au mici capiteli simple, sub formă de tor.

În ceea ce privește relația târnațului cu casa există foarte multe variante: uneori, târnațul înconjoară casa pe două laturi (fațada dinspre curte și cea dinspre stradă); alteori chiar pe trei laturi. De multe ori se află doar pe fațada lungă dinspre curte, iar pe fațadele scurte e închis cu prelungiri ale pereților casei (cu precădere în satele din zona mediană și din cea sudică); există variante de târnaț inclus parțial sau chiar total în planimetria casei; târnaț cu foișor de acces adosat planului casei în diverse poziții pe fațada lungă dinspre curte (centrat pe fațadă sau dispus într-o extremitate a fațadei). La casele mai dezvoltate, cu planimetrie în formă de "L", târnațul îmbracă cele două fațade din interiorul "L"-ului, spre curte.

Dincolo de toată această varietate de forme și alcătuiuri există o trăsătură comună: nu există locuință tradițională fără târnaț, nici măcar la casele de standard ridicat, cu arhitectură de tip urban și planimetrie extinsă.

Socul este realizat din zidărie de blocuri fasonate de piatră; pe terenurile în pantă, volumul câștigat în josul pantei este folosit ca pivniță poziționată sub una din încăperile casei. Dacă terenul este în pantă accentuată, beciul de la demisol dă aparența unui parter, volumul casei crescând astfel considerabil.

casă din Solduba: volum simplu cu târnaț pe contur și învelitoare în patru ape cu apă scurtă spre stradă. Lemnăria e tratată decorativ. Volumetria este reprezentativă pentru Ținutul Codrului, fiind utilizată de toate etniile care conviețuiesc aici.

casă din Odești cu acces prin "frigurie" acoperită în două ape

casă din Sălsig cu acces prin "frigurie" acoperită în trei ape

casă din Băsești cu acoperiș în patru ape și târnaț de lemn pe două fațade; o tipologie extrem de răspândită în Ținutul Codrului

casă din Bicăz cu acces prin "frigurie" acoperită în două ape; fațada dinspre stradă se prelungește cuprinzând lățimea târnațului

casă din Ulciug cu acoperiș în patru ape și acces prin "frigurie" acoperită în două ape

case maghiare din Hodod

casă șvăbească din Beltiug cu timpane drepte

2.3.1.2. Șura

În Ținutul Codrului este caracteristică o șură foarte voluminoasă, cu acoperiș în patru ape cu pantă de 45-55°. Apele care acoperă laturile mai înguste sunt mai reduse, acoperind timpane din lemn. Porțile de car sunt dispuse pe laturile mai scurte, permițând astfel adăpostirea a două care în interior. Porțile sunt dispuse descentrat, astfel încât să permită amenajarea grajdurilor pe o latură lungă; acestea sunt accesibile din exterior pe latura lungă, iar deasupra lor este etajul fânului. Deși cota la streșină pe laturile lungi este redusă- cca. 2.00 m- înălțimea totală a acestor șuri este foarte mare, ajungând și la 6-7 m, dată fiind deschiderea foarte mare pe care structura lor o permite: cca. 8-10 m. Acest tip de șură are o structură ingenioasă, complicată, cu etajul fânului ieșind în consolă peste porțile de car. De regulă, porțile sunt grupate pe fațadă într-un singur câmp executat din lemn, adeseori extrem de bogat decorat.

Acest tip de șură arată la fel atât în satele românești, cât și în cele maghiare și șvăbești. Din acest tip a derivat o șură cu târnaț: accesele de pe laturile lungi în grajduri sunt protejate cu o prelungire a învelitorii susținute de stâlpi. Acest târnaț are sau nu parapet din lemn; acolo unde el există, parapetul este executat simplu, din scânduri, fără abundența decorativă a porților șurii sau a parapetului de la târnațul caselor.

Există și șuri mai mici, acoperite în patru ape cu poartă de car dispusă pe latura lungă.

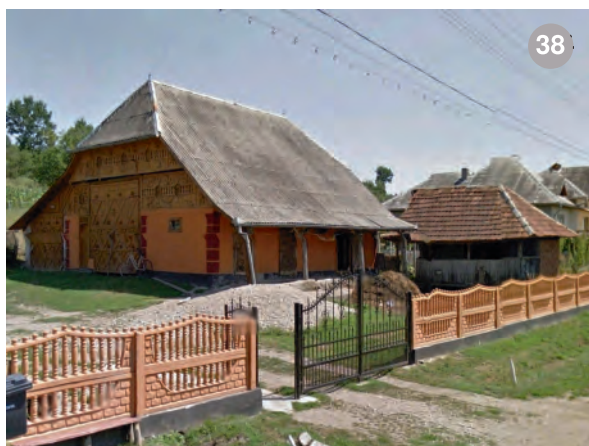
36

șură specific
codrenească
din Motiș, cu
ape scurte și
acces pe
latura
îngustă

37

interiorul
șurii din
Motiș

38

șură cu
târnaț din
Asuaju de
Jos

39

39- șură mică din Ardușat cu acoperiș în patru ape și acces
pe latura lungă

40

șură din Rodina- volum rezultat din combinarea celorlalte
două tipuri

Din cele două tipuri de șuri descrise anterior a derivat o șură mai complexă, care preia acoperișul țesit din Ținutul Codrului și-l aplică peste un corp dispus pe centrul fațadei lungi; rezultă un volum dominant, executat complet din lemn, care include porțile de car, ușile grajdurilor și perețele de deasupra acestora.

În ceea ce privește tâmplăriile, șurile au porți foarte înalte pentru accesul carelor și porți joase pentru accesul persoanelor; accesul se face, în general, pe fațada scurtă pentru a permite adăpostirea a două care pe lungimea șurii. Șurile mai mici au accesul pe fațada lungă și adăpostesc un

singur car.

Ușile sunt adiacente porților, formând împreună cu acestea și cu registrele superioare de lemnărie un tot unitar, o suprafață continuă de lemn- contrastul dintre această suprafață de lemn și suprafața tencuită a pereților contribuie la frumusețea acestor clădiri spectaculoase.

La șurile mari, ușile pentru accesul în grajduri sunt dispuse pe peretele lateral; acestea sunt în număr de trei, uniform distribuite pe suprafața peretelui și au aceleași dimensiuni ca ușa principală pentru persoane de pe fațada scurtă. La șurile mici, ușile de acces în grajduri sunt așezate pe aceeași fațadă cu poarta carului.

Aerisirea podului (etajului fânului) se face prin traforurile registrului de lemn de deasupra ușilor. De multe ori, lemnăria șurilor este foarte bogat decorată.

2.3.1.3. Magazia de cereale

Un obiect de inventar gospodăresc specific Ținutului Codrului este magazia de cereale. Magaziile de cereale sunt construcții mici dar complexe, construite din lemn pe beci boltit din piatră, cu târnaț larg pe latura scurtă dinspre curte (târnațul acoperind coborârea spre beci). Sunt acoperite în trei ape, cu timpan drept deasupra târnațului. Au deschideri mari, obținute cu ajutorul unor structuri interioare din lemn foarte interesante. Din păcate, mai există foarte puține exemple din aceste mici bijuterii de arhitectură vernaculară reprezentative pentru zona Codrului.

41

magazie de cereale din Stremț

42

magazie
de
cereale
din Nadiș

43

beciul
magaziei
de cereale
din Nadiș

44

interiorul
magaziei
de
cereale
din Nadiș

2.3.1.4. Alte anexe gospodărești

Găbânașul e prezent în aproape fiecare gospodărie. În general, e vorba de mici construcții executate din scânduri sau bârne subțiri fixate pe cadre de lemn, acoperite în două sau în patru ape. În gospodăriile mari, găbânașele sunt mai voluminoase. În satul Tătărești din jud. Satu Mare am identificat un tip aparte de găbânașe construite din zidărie, tencuite și tratate decorativ cu profilaturi.

Fânarele sunt construcții simple din șipci rare fixate pe structură de lemn, acoperite în două sau în patru ape.

Lemnăriile sunt construcții din lemn ceva mai voluminoase decât găbânașele; sunt alcătuite din două încăperi: una cu ușă accesibilă din curte și un șopru fără ușă în care se sparg lemnele.

Alte anexe gospodărești întâlnite frecvent sunt **bucătăriile de vară, coșurile de porumb, cotețele de păsări și de porci**, iar mai nou- **hangarele** pentru utilajele agricole. Acestea sunt volume mari care preiau modelul structural al șurilor, fiind foarte bine integrate în arhitectura locală.

De altfel, același model este utilizat și de alte clădiri din arhitectura veche rurală atunci când sunt necesare volume și deschideri mari: de exemplu, **moara** veche din Ardușat are arhitectura unei șuri; acest fapt demonstrează că modelul șurii codrenești poate fi utilizat și azi pentru clădiri ce necesită spații interioare și deschideri mari.

45

găbânaș de lemn din Băsești

46

găbânaș
de zidărie
din
Tătărești

47

fânar din
Chelița

48

lemnărie
din Motiș

hangar
de
utilaje
agricole
din
Ulciug

moara
din
Ardusat

coș de
porumb
din
Sălsig

2.4. Tipologii de acoperișuri, pante, materiale de învelitoare

Acoperișurile tradiționale din Ținutul Codrului sunt înalte, adecvate învelitorilor din "jupti"- din snopi de paie/ stuf- care erau cândva dominante; au pante de 45-55° care au permis înlocuirea snopilor cu țigla pe aceleași șarpante.

În perioada comunistă, pantele s-au redus spre 35° o dată cu tipizarea locuințelor.

Mai există foarte puține acoperișuri din paie/ stuf, cu precădere la anexe gospodărești.

În perioada interbelică au apărut prin sate plăcile de ciment-azbest "Eternit" care se mai pot vedea și azi.

Mai menționăm utilizarea țiglei ceramice solz în satele maghiare și șvăbești din sudul și vestul regiunii, mai ales la casele de standard ridicat. În perioada comunistă, materialul predilect pentru înlocuirea paielor/ stufului/ țiglei ceramice solz a devenit țigla ceramică trasă.

2.5. Gabaritele/ proporțiile conforme specificului local

Dimensiunile construcțiilor din lemn sunt determinate de dimensiunile și capacitățile portante ale lemnului. Planurile sunt rectangulare, proporțiile oscilează în jurul formulei $L/l=2$, unde lungimea L este determinată de lungimile maxime de bărne ce pot fi obținute dintr-un singur trunchi (~12 m).

În ceea ce privește clădirile din zidărie remarcăm că proporțiile se schimbă: apar case foarte lungi și cu fațade mai largi și chiar case masive cu etaj.

În funcție de panta șarpantei, înălțimea acoperișurilor caselor este egală cu o dată și jumătate din cea a pereților, iar acoperișurile șurilor au înălțime dublă față de înălțimea pereților.

Casele șvăbești au acoperișuri cu aceleași pante mari, dar parterul mai înalt, astfel încât înălțimea acoperișurilor e egală cu cea a parterului.

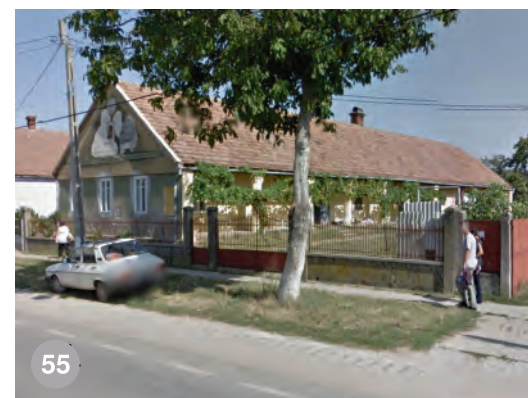
Casele cu acoperișuri mai joase, refăcute la 35°, au proporții în mod evident mai neplăcute decât cele cu acoperișuri înalte.

casă din Homorodu de Sus: înălțimea acoperișului este o dată și jumătate din cea a pereților

casă din Nadiș- înălțimea acoperișului este egală cu o dată și jumătate din înălțimea pereților

casă șvăbească din Beltiug- înălțimea acoperișului este egală cu înălțimea pereților

casă tipic
codrenească
din Odești:
înălțimea
învelitorii
este o dată
și jumătate
din cea a
parterului;
înălțimea
soclului e
jumătate din
cea a
parterului.

casă din Tătărești cu parter foarte înalt și stâlpi galbați din zidărie pe toată înălțimea parterului

casă din Oarța de Jos- înălțimea acoperișului este egală cu înălțimea pereților; învelitoarea are pantă mică, fapt care afectează proporțiile clădirii

șură din Asuaju de Sus. Învelitoarea are înălțime dublă față de înălțimea parterului

2.6 Travei de fațadă conforme specificului local

- Fațada dinspre drum a locuințelor este împărțită în două travei, fiecare având câte o fereastră. Excepție fac unele dintre casele șvabești care au fațade mai largi, împărțite în trei travei a câte o fereastră.

- Mai există situația fațadelor spre drum formate din trei travei, din care una închide laterala târnațului; în șpaletul de zidărie care închide târnațul este inclus un gol identic cu cele două de pe fațada îngustă.

- Se pot vedea și case dispuse cu fațada lungă spre drum; în acest caz, fațada dinspre stradă este împărțită în trei travei având fiecare câte o fereastră mare (sau chiar câte două, în funcție de mărimea casei), iar târnațul este dispus pe fațada dinspre curte.

2.7. Raportul plin/gol, forma, dimensiunea și proporția golurilor și a ferestrelor

Disponerea ferestrelor pe fațadele caselor tradiționale respectă aproximativ aceleași proporții plin-gol: dimensiunile ferestrei sunt într-un raport lățime/ înălțime de 2/3; lățimea ferestrei este 1/7 din lățimea fațadei scurte; înălțimea ferestrei este 2/5 din înălțimea fațadei scurte.

Și aici fac excepție casele de standard ridicat, cu parter înalt, edificate din zidărie ale căror ferestre sunt mai înalte; dimensiunile ferestrelor sunt într-un raport între 1/2 și 1/3.

Tâmplăria este executată din lemn, de multe ori profilată decorativ.

Ferestrele sunt în două rânduri și două canaturi, montate la fața pereților.

În perioada comunistă multe tâmplării tradiționale au fost înlocuite cu tâmplării tipizate, care au alterat raportul plin-gol al fațadelor.

casă din Bicaz cu două ferestre pe fațada scurtă

casă din Oarța de Sus cu târnațul ascuns de o a treia travee. Traveea care închide târnațul are fereastră identică cu cele ale casei

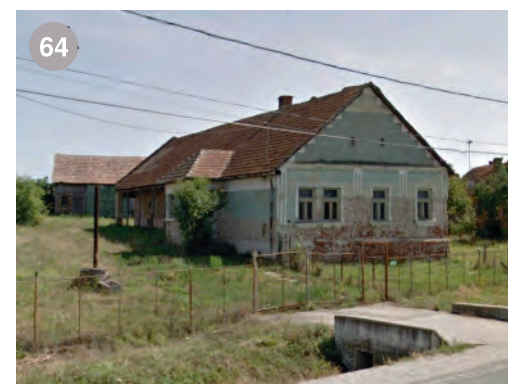
casă din Bogdand cu beci și parter înalt. Înălțimea mare a parterului face ca și ferestrele să fie înalte

casă din Corund

case șvabești din Hurezu Mare. Pe fațadele dinspre drum se află câte două ferestre mari la parter, răsuflătorile podului și accesul pe târnaț.

casă șvabească din Rătești; fațada este largă, împărțită în trei travei inegale cuprinzând patru ferestre mari

3. CONSTRUCȚII NOI

- Amplasarea pe lot trebuie să respecte coerența de ansamblu în care se integrează și se va face conform specificului localității, în funcție de accesibilitate, panta terenului, orientare, însorire, curenți de aer, prezența unui curs de apă, alinieri, fronturi, retrageri de la stradă/uliță, număr de clădiri amplasate pe lot și distanțele dintre acestea (ierarhizare).

- Modul de amplasare a construcțiilor pe lot va avea la bază reglementările P.U.G., Codul Civil, normativele și legislația în vigoare la data întocmirii proiectului privitoare la distanța minimă dintre construcții, însorire, siguranță și stabilitate, siguranță la foc. Nu se recomandă derogări de la regulamentele locale de urbanism prin documentații de urbanism P.U.D./P.U.Z.

- În situația în care se vor întocmi astfel de documentații, acestea vor cuprinde documentația pentru Studiul de amplasare și încadrare în volumetrie de ansamblu (conform Anexei 1 la prezentul Ghid). Se va justifica amplasarea pe teren cu un plan de încadrare în zonă, care să evidențieze așezarea tradițională a construcțiilor pe loturi în zonă.

3.1. Prevederi generale

Categorii de construcții, în funcție de gabarit și volumetrie

A. Construcții noi cu gabarit mic (cu suprafața desfășurată mai mică de 120 mp) - adecvate pentru funcțiuni precum: locuințe individuale, cabinete medicale, puncte

farmaceutice, ateliere meșteșugărești sau de producție de mici dimensiuni, centre comunitare cu rol social, agropensiuni, mici magazine, mici unități de prestări servicii, altele.

B. Construcții noi cu gabarit mediu (cu suprafața desfășurată între 120 mp și 250 mp)- adecvate pentru funcțiuni precum: locuințe individuale, clădiri cu funcție educațională (creșe, grădinițe, after-school), servicii, birouri, administrație, ateliere mecanice, hale de producție, ateliere meșteșugărești și de producție de dimensiuni medii.

C. Construcții noi cu gabarit mare, monobloc (cu suprafața desfășurată mai mare de 250 mp)- pot fi realizate sub formă de ansamblu pavilionar, adecvat implantării în Țesutul rural a funcțiunilor de tip: servicii, birouri, administrație, IT etc.; - realizate sub formă de ansambluri de dimensiuni mari, adecvate pentru funcțiuni de tipul: educațională (școli, săli de sport), producție nonagricolă, activități meșteșugărești, depozitare, ferme zootehnice, industrie agro-alimentară, etc.

3.2. Amplasarea în cadrul așezării

Deși în ultimii 25 de ani, imaginea generală a satelor din Ținutul Codrului a avut de suferit prin importurile de tehnici și materiale noi, exemplele valoroase de arhitectură vernaculară sunt încă foarte răspândite. În toate satele încă se pot vedea construcții vechi care dau valoare peisajului cultural; aceste construcții trebuie să devină repere în amplasarea clădirilor noi, generând alinieri și siluete la care clădirile noi să se racordeze.

- Este recomandabil ca autoritățile locale să demareze studii de peisaj cultural și planuri de urbanism prin care să identifice și să reglementeze „ansambluri de arhitectură tradițională”: zone, ulițe sau grupuri de gospodării care și-au păstrat caracterul tradițional. Aceste ansambluri vor fi incluse în zone de protecție pentru care se vor respecta aceleași reguli de intervenție ca în cazul monumentelor istorice.

- Amplasarea construcțiilor noi în cadrul așezării va ține cont de accesibilitate, suprafața de teren necesară funcțiunii respective și se va face în vatra satului sau la periferie/trup izolat, după cum se va indica în continuare.

- Dacă se pune problema modificării parcelarului istoric (divizare sau comasare), acest lucru se poate face fără modificarea aspectului din spațiul public (fără îndesirea construcțiilor).

- Comasarea parcelor istorice se recomandă a fi făcută în zona din spate (grădina) a parcelei, nu și la stradă.

- Amplasarea construcțiilor pe lot se va face cu păstrarea organizării și ierarhizării specifice pe parcelă a construcțiilor, asigurându-se coerența ansamblului și integrarea volumelor în imaginea generală percepută la nivelul străzii.

- Pentru menținerea sau refacerea identității spațiului tipic rural, este importantă preluarea și evidențierea relației și a dialogului dintre zonele unei gospodării, accesele, traseele, articulațiile, gabaritele, orientarea construcțiilor unele față de celelalte și față de drum, ca și limbajul arhitectural echilibrat, volumetria discretă.

- Gabaritul construcțiilor nu îl va

depăși pe cel caracteristic localității sau cartierului în care are loc inserția.

- Dacă din necesități funcționale este necesară o suprafața construită mai mare, se va căuta, pe cât posibil, o rezolvare în sistem pavilionar.

- Construcțiile noi nu trebuie să se evidențieze ca elemente dominante vizibile din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local. Se va justifica amplasarea pe teren cu un studiu de amplasare (v. Anexa 1), care să evidențieze încadrarea în Țesutul rural a construcțiilor propuse și armonizarea cu scara și modul de distribuție pe lot.

3.2.1 Recomandări

- Regulile de amplasare a funcțiunilor vor avea la bază reglementările P.A.T.J./P.U.G. Nu sunt recomandabile derogări de la R.L.U. prin documentații de urbanism P.U.D./P.U.Z.

- Amplasarea trebuie să aibă la bază prevederile și reglementările prevăzute în regulamentul de urbanism specific fiecărei zone în care se amplasează construcția și Regulamentul General de Urbanism, cu modificările și completările ulterioare.

- Autorizarea lucrărilor se face cu respectarea normelor stabilite de consiliile locale pentru ocuparea rațională a terenurilor și pentru realizarea următoarelor obiective:

- completarea zonelor centrale, potrivit condițiilor urbanistice specific impuse de caracterul zonei, având prioritate instituțiile publice, precum și serviciile de interes general;

- valorificarea terenurilor din zonele echipate cu rețele tehnico-edilitare.

- Construcțiile se vor amplasa corespunzător funcțiunilor pe care le adăpostesc:

- funcțiunile cu scară mare, funcțiunile posibil generatoare de poluare (ferme animale, procesare de biomasă, depozite etc), necompatibile în mod direct cu funcția de locuire, se amplasează la periferia satului, în zonele de dezvoltare a acestuia, în zone cu grad mare de răsfrare, după caz.

- Amplasarea construcțiilor care, prin natura și destinația lor, pot genera riscuri tehnologice (determinate de procesele industriale sau agricole care prezintă pericol de incendii, explozii, radiații, surpări de teren sau de poluare a aerului, a apei sau solului) se face numai pe baza unui studiu de impact elaborat și aprobat conform prevederilor legale.

- Se va evita comasarea sau divizarea parcelor, ținându-se cont de caracteristicile parcelarului istoric păstrat. Modificarea (comasarea sau divizarea) acestuia este permisă dacă nu se schimbă/altează imaginea spațiului public.

- Amplasarea intervențiilor în vatra satului și/sau în zonele periferice se va justifica prin Studiul de amplasare (Anexa 1).

- Autorizarea executării construcțiilor și a amenajărilor pe terenurile agricole din extravilan este permisă pentru funcțiunile și în condițiile stabilite de lege. Se va urmări gruparea suprafețelor de teren afectate construcțiilor, spre a evita prejudicierea activităților agricole și de creștere a animalelor.

- Autoritățile locale vor avea în vedere următoarele obiective:

- stimularea reabilitării și conversiei caselor și anexelor tradiționale, atât prin urmărirea respectării legislației în construcții, cât și prin găsirea de modalități de sprijin financiar.

3.3. P.O.T., C.U.T., regim de înălțime

- Regulile de amplasare vor avea la bază reglementările P.U.G., Codul Civil, legislația și normativele în vigoare la data întocmirii proiectului privitoare la distanța minimă dintre construcții, însoțire, siguranță și stabilitate, siguranță la foc.

- Nu sunt recomandabile derogări de la R.L.U. prin documentații de urbanism P.U.D./P.U.Z. În situația în care se vor întocmi astfel de documentații, acestea vor cuprinde OBLIGATORIU documentația pentru Studiul de amplasare și încadrare în volumetria de ansamblu (Anexa 1), pentru justificarea oportunității intervenției.

- Se recomandă evitarea construirii pe terenurile agricole din intravilan, terenurile cu destinația de fâneată sau livadă (cu excepția clădirilor de exploatare a fructelor și legumelor); se va respecta legislația specifică.

- Construirea în intravilan trebuie să țină cont de:

- regulamentul local de urbanism pentru zona respectivă;
- aliniamentul existent;
- conformarea volumetrică a clădirilor din vecinătate.

- Se vor pune în valoare casele vechi din vecinătate.

Indicii de ocupare a terenului

- P.O.T. maxim și C.U.T. maxim vor fi cele stabilite prin documentațiile de urbanism; prin studiul de amplasare se pot argumenta modificări ale P.O.T. și C.U.T. în funcție de caracteristicile țesutului construit în care se face inserția, deși aceste

modificări nu sunt recomandabile.

- Se recomandă ca P.O.T. și C.U.T. să fie calculate relativ la suprafața ogrăzii și nu a ogrăzii+grădinii;

- Pentru terenurile rezultate în urma dezmembrării/alipirii, P.O.T. și C.U.T. se vor calcula raportat la suprafața terenului inițial, din planul parcelar istoric și relativ la terenul aferent doar ogrăzii, nu la cel împreună cu grădina.

Regimul de înălțime

A. Construcții noi cu gabarit mic ($ADC < 120$ mp), construcții noi cu gabarit mediu ($ADC = 120 - 250$ mp) și construcții noi cu gabarit mare ($ADC > 250$ mp) dispuse în sistem pavilionar

Regimul maxim de înălțime va fi: $D/S+P$, $D/S+P+M$, $P+M$, P .

Față de cota terenului în cel mai jos punct, înălțimea maximă la streășină va fi:

- * 6,5 m- în cazul caselor cu demisol și parter;
- * 4 m- în cazul caselor cu parter;
- * 5,5 m în cazul caselor cu parter și mansardă.

În mansardă se vor putea amenaja două niveluri, dată fiind înălțimea mare a șarpantei.

B. Construcții noi cu gabarit mare ($ADC > 250$ mp) de tip monovolum (nu sunt încurajate)

- Regimul maxim de înălțime = $D + P$, $D/S + P + M$;

- Înălțime maximă la streășină = 6,5 m;

- Înălțime maximă la coamă = 10 m (în cazul învelitorilor cu panta de max. 55°) și 12 m (în cazul învelitorilor cu pantă în jur de 60-70°);

- Pentru toate categoriile de clădiri, nivelurile se definesc astfel:

- S = Subsol: nivelul construit al clădirii

având pardoseala situată sub nivelul terenului înconjurător cu mai mult de jumătate din înălțimea liberă;

- D = Demisol: nivelul construit al clădirii inclus în panta terenului, având pardoseala situată sub nivelul terenului cu mai puțin de jumătate din înălțimea liberă. Cota minimă a terenului va permite accesul direct din exterior în demisol, fără intermediul treptelor;

- P = Parter: nivelul principal al clădirii accesibil de la nivelul terenului direct sau

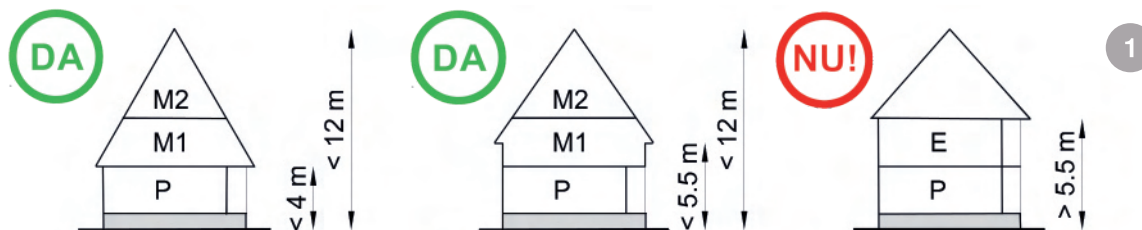
printr-un calup de maxim 5 trepte;

- M = Mansardă: spațiul funcțional încadrat integral în volumul acoperișului. Streășina clădirii se va găsi la nivelul planșeului ultimului etaj.

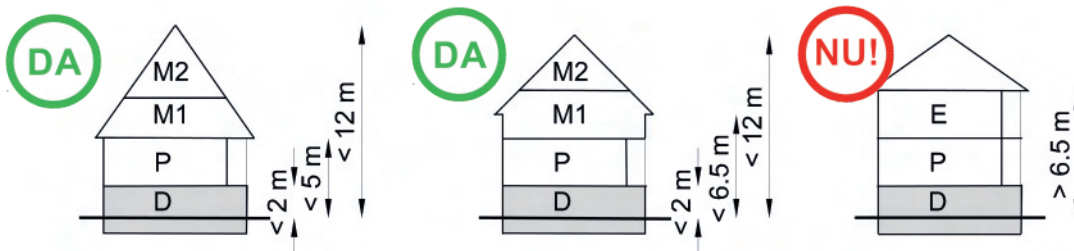
- În cazul șarpantelor tradiționale înalte se permite amenajarea mai multor niveluri de mansardă pe întreaga înălțime a șarpantei. În cazul construcțiilor existente este permisă amenajarea spațiilor în volumul șarpantei existente, fără supraînălțare.

3.4. Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în afara vetrei satului – probleme de încadrare în peisaj

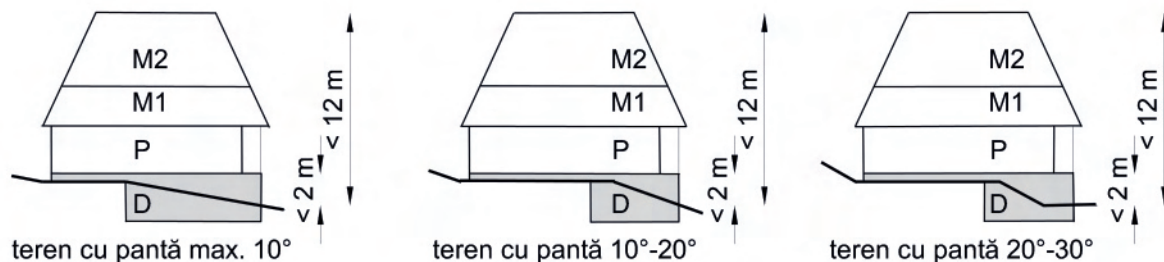
Satele tipice pentru Ținutul Codrului sunt sate de câmpie și colinare, în

Se permite amenajarea de mansardă în volumul podului sau construirea de etaj mansardat cu ridicarea cotei la streășină, fără a depăși 5,5 m înălțime de la cota terenului. Nu se permite construirea de etaj sau chiar de parter înalt care duce la depășirea cotei de 5,5 m de la nivelul terenului.

Se permite construirea de demisol în toate variantele (cu parter, cu parter și mansardă în interiorul podului, cu parter și etaj mansardat), fără a depăși 6,5 m înălțime de la cota terenului. Nu se permite construirea de etaj sau chiar de parter înalt care duce la depășirea cotei de 6,5 m de la nivelul terenului.

Panta terenului se va folosi rațional prin amenajarea unui demisol parțial

strânsă dependență față de formele de relief.

3.5. Amplasarea construcțiilor și amenajărilor noi în vatra satului – probleme de încadrare pe lot

- Imaginea caracteristică pentru satele tipice pentru Ținutul Codrului este aceea a unei succesiuni ritmice de acoperișuri de țiglă roșie între care intervin volumele înalte ale șurilor.

- În vatra satului (vechiul intravilan) sunt permise următoarele categorii de construcții:

A. Construcții noi cu gabarit mic (ADC max. 120 mp)

B. Construcții noi cu gabarit mediu (ADC între 120 – 250 mp)

C. Construcții noi cu gabarit mare (ADC peste 250 mp), doar dacă sunt realizate sub formă de ansamblu pavilionar sau monovolum descompus pentru a nu ieși din scara Țesutului construit existent.

- Se va respecta ocuparea tradițională a parcelei în conformarea cu fațada scurtă spre stradă, retrasă de la drum prin alinierea la casele tradiționale existente în șir.

- Se permite construirea cu fațada lungă în aliniament în satele în care există deja acest mod de amplasare pe parcelă.

3.6. Principii de proiectare pentru construcțiile noi

- Volumele construcțiilor proiectate vor fi simple și vor fi acoperite cu un

acoperiș în oricare din variantele existente deja în arhitectura tradițională locală.

- Se permite acoperirea în două ape în satele în care aceasta este deja tradițională- de ex. satele șvăbești.

- Dată fiind varietatea de forme prezente în zonă, la începerea proiectării se vor studia modelele de arhitectură tradițională existente în localitatea în care se propune investiția. Alegerea soluției de arhitectură în raport cu modelele identificate se va justifica prin studiul de amplasare conform Anexei 1.

- Este interzisă folosirea de elemente agresive (unghiuri ascuțite) sau elemente curbe – atât în plan cât și pentru acoperiș, goluri, fațade.

- Pentru proporțiile construcției se vor avea în vedere rapoartele tradiționale.

- În situațiile în care, din motive funcționale/tehnologice sau din conformarea parcelei nu pot fi respectate proporțiile planului, se vor căuta soluții de fragmentare a dimensiunilor prea mari sau de descompunere a clădirilor monovolum.

- Elementele definitorii pentru arhitectura tradițională în Ținutul Codrului vor fi respectate cu precădere: ACOPERIȘUL ÎNALT ȘI TÂRNAȚUL.

- Fațadele vor fi concepute conform specificului local, fără a ieși din scara clădirilor învecinate, ca percepție umană. Pentru construcțiile care generează, din motive funcționale/tehnologice, fațade prea lungi sau prea înalte raportate la arhitectura tradițională, se vor căuta în mod obligatoriu rezolvări estetice, prin descompunerea volumelor: fragmentarea fațadelor de se abat de la proporțiile tradiționale, întreruperea continuității finisajelor prin schimbarea

materialelor.

3.7. Principii de tratare a construcțiilor existente

- Se interzice demolarea clădirilor istorice și a clădirilor aparținând patrimoniului de arhitectură vernaculară aflate pe amplasament, indiferent dacă ele sunt sau nu declarate monumente istorice. Acestea vor fi reabilitate după regulile de reabilitare a monumentelor istorice (cu materiale și tehnici tradiționale locale) și se vor căuta soluții pentru integrarea lor în noile ansambluri;

- În cazul în care demolarea unei clădiri vechi este inevitabilă din cauza stării sale fizice, ea se va face cu respectarea legii, prin documentarea detaliată a imaginii și stării clădirii;

- În cazul intervențiilor asupra construcțiilor existente (conversie și/sau extindere), conversia funcțională și volumetrică se va realiza cu păstrarea specificului local, dar se va

urmări aducerea lor la standarde actuale de confort și utilitate.

- Pentru toate funcțiunile aflate în studiu se recomandă re folosirea și conversia fondului construit existent valoros (case, grajduri, alte anexe gospodărești, mori, ateliere, silozuri etc.), care păstrează de cele mai multe ori caracteristici sintetice ale arhitecturii tradiționale.

Toate elementele componente ale construcțiilor au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

AȘA NU: se interzice obturarea unor panorame valoroase cu construcții masive

AȘA NU: se interzice obturarea unor perspective valoroase cu construcții masive, ieșite din scară

AȘA NU: casa nouă din prim-plan defavorizează perspectiva asupra bisericii (Motiș)

AȘA NU: o casă nouă, masivă și colorată strident, afectează întreaga panoramă a satului Ulciug

AȘA NU: o casă nouă cu volumetrie complicată contrastează neplăcut cu toate vecinătățile- Buzești

3.8 Recomandări care țin de calitatea utilizării spațiilor

Cultură și educație:

În cazul construcțiilor de învățământ, se recomandă împărțirea amplasamentului în mai multe zone funcționale: zona ocupată de construcție, zona curții de recreație, zona terenurilor și a instalațiilor sportive și zona verde. Pentru învățământul preșcolar (grădinițe) se va asigura o suprafață minimă de teren de 22 mp/copil, iar pentru școli primare, gimnaziale, licee, școli postliceale și școli profesionale, o suprafață minimă de 20 mp/elev. Modul de ocupare a terenului:

- 25 % teren ocupat de construcții
- 75% teren amenajat (curte pentru recreații și amenajări sportive, zonă verde, grădină de flori) din terenul total.

Sănătate:

Pentru construcțiile de creșe și creșe speciale, amplasamentul trebuie să asigure o suprafață de minimum 25 mp/copil pentru creșe și de 40mp/copil pentru creșe speciale, grupate în mai multe zone: zona ocupată de construcții, zona ocupată de spații de joacă (nisip, bazin, plajă, gazon); zona administrativă și zona verde de parc și alei.

Modul de ocupare a terenului:

- 20 % teren ocupat de construcții

- 80% teren amenajat (curte pentru recreații și amenajări sportive, zonă verde, grădină de flori) din terenul total.

Pentru a asigura un grad de însorire optim și o eficiență energetică sporită, saloanele, rezervele, cabinetele medicale se vor orienta spre sud, sud-est și sud-vest. Laboratoarele, serviciile tehnice medicale, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei se vor orienta spre nord.

Construcțiile comerciale și de servicii:

Se recomandă orientarea spațiilor funcționale pe lot astfel încât să se asigure însorirea spațiilor pentru public și a birourilor.

Depozitele, atelierele de lucru, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei se vor orienta spre nord.

Construcțiile de învățământ:

Pentru a asigura un grad de însorire optim și o eficiență energetică sporită, orientarea sălilor de clasă va fi către sud, sud-est, sud-vest; de asemenea, spațiile de joacă din creșe, creșe speciale și centre pentru copii vor fi orientate spre sud, sud-est, sud-vest. Bibliotecile, sălile de ateliere și laboratoarele, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei, se vor orienta spre nord. Terenurile de sport se vor orienta cu latura lungă pe direcția nord-sud, cu o abatere de maximum 15 grade spre est sau spre vest.

Se interzice amplasarea de clădiri ieșite din scara peisajului construit

8

AȘA NU:

Asuaju de Jos- anexă improvizată din tablă- se observă stridența materialului și contrastul cu peisajul

9

AȘA NU:

casă la Sălsig. Dispunerea pe parcelă, dimensiunile, compunerea volumelor - totul e greșit la această casă. Atenție! Nu orice construcție de lemn e "tradițională"!

10

AȘA NU:

casă nouă inserată între case vechi în Hodod. Casa nouă este excesiv de înaltă și are o învelitoare diferită de a vecinătăților, nefiind bine integrată în frontul construit istoric.

4. AMENAJAREA CLĂDIRILOR EXISTENTE

Recuperarea clădirilor vechi și amenajarea lor pentru utilizare modernă poate aduce multe avantaje: de costuri, de eficiență energetică, de identitate locală. O casă veche poate fi utilizată ori în forma originală (de exemplu pentru turism), ori cu minime intervenții (introducerea utilităților și a unei scări). Dacă necesarul de spațiu al familiei e mai mare, se poate utiliza podul pentru amenajarea de camere sau se pot utiliza anexele gospodărești. De asemenea, acestea pot fi utilizate pentru înființarea de mici afaceri.

Este important ca autoritățile locale să se implice în păstrarea specificului local, să urmărească starea construcțiilor tradiționale din satele aparținătoare și evoluția lor; este important, de asemenea, ca nici o construcție aparținând patrimoniului de arhitectură vernaculară, indiferent dacă este sau nu declarată monument istoric, să nu fie demolată, ci păstrată pe amplasament. Dacă acest lucru nu este posibil, construcția va fi strămutată, pe cât posibil pe un teren în satul de origine; demolarea clădirilor ce nu mai pot fi salvate se va face doar în condițiile legii, după documentarea detaliată a imaginii și stării lor.

Autoritățile locale vor căuta soluții pentru reabilitarea clădirilor tradiționale și se vor implica în găsirea de resurse materiale pentru înțajutorarea proprietarilor de construcții tradiționale, în vederea conservării acestora.

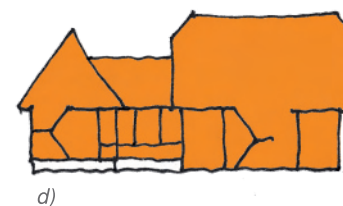
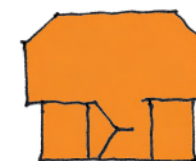
- Construcțiile tradiționale vor fi reabilitate după regulile de reabilitare a monumentelor istorice, cu materiale și tehnici tradiționale locale. Sunt acceptate soluții care urmăresc obținerea confortului contemporan în structurile tradiționale:

- obținerea unei suprafețe utile mai mari prin amenajarea spațiului existent în pod;
- obținerea unei suprafețe utile mai mari prin amenajarea spațiului pivniței;
- amenajarea grupurilor sanitare în locuință. Se va acorda mare atenție sistemului de izolare față de elementele din lemn ale casei și sistemului de ventilare, pe cât posibil pe cale naturală;
- realizarea de mici extinderi care să cuprindă grupurile sanitare, scara de acces în mansardă sau alte încăperi anexe, care astfel vor păstra nealterată compartimentarea originală a casei tradiționale;
- termoizolarea volumului acoperișului mansardat pentru a obține o eficiență termică optimă;
- amenajarea șurilor ca spații de locuit sau spații de lucru;
- amenajarea de mici extinderi care să contribuie la confortul contemporan;
- modificarea acoperișului pentru a răspunde cerințelor funcționale contemporane, dar respectând regulile de compoziție tradiționale.

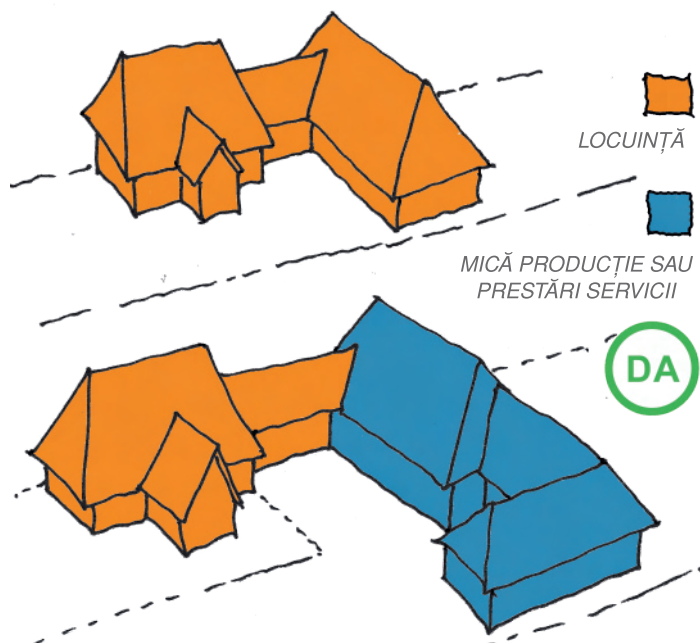
- În cazul în care casa și anexele gospodărești se vor utiliza ca un ansamblu (de exemplu, o locuință extinsă sau o pensiune), pot fi construite extinderi și corpuri de legătură, având grijă ca aceste volume adăugate să fie subordonate construcțiilor tradiționale existente.

Principalele intervenții asupra clădirilor existente sunt extinderile și refuncționalizările. Intervențiile se fac cu scopul creșterii confortului, dar cei mai mulți proprietari nu cunosc modalități de a moderniza clădirile păstrându-le caracteristicile arhitecturale valoroase. Clădirile tradiționale oferă posibilități vaste de reamenajare: acoperișurile abrupte oferă spațiu pentru mansarde generoase, camera și tinda pot fi transformate în băi, șurile sunt foarte spațioase și permit o mare varietate de intervenții.

- Este important a se evita intervențiile care urătesc clădirea și cadrul său construit prin adaosuri de forme, materiale și culori agresive, străine tradiției locale.

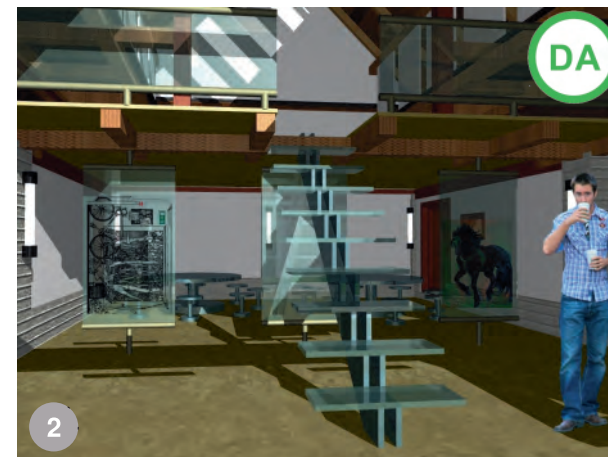
AȘA DA: mărirea spațiului locuibil prin utilizarea întregului potențial al gospodăriei: a) se utilizează podul; b) se extinde casa; c) se utilizează anexele și d) se creează corpuri de legătură între casă și anexe

AȘA DA: clădirile vechi existente pe teren nu se vor demola; ele pot fi modificate/ refuncționalizate pentru mărirea spațiului locuibil sau pentru dezvoltarea unei mici afaceri

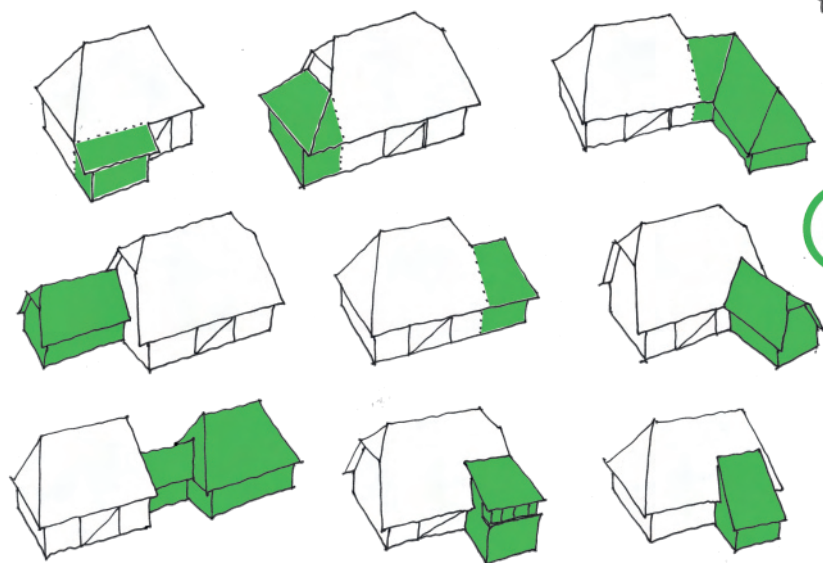
AȘA NU: modernizarea unei case vechi în Nadiș. S-au utilizat materiale și forme pretențioase, chiar dacă s-a păstrat regimul de înălțime mic.

AȘA DA: propunere de reconversie a unei șuri în spațiu public - c. arh. Maximilian Funețan

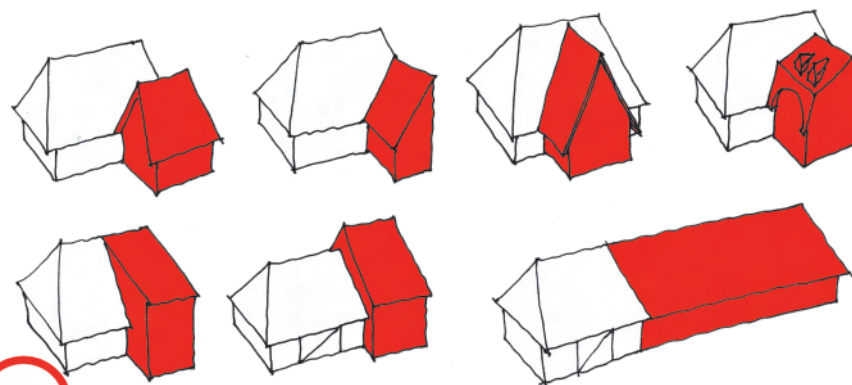

AȘA NU: mărirea spațiului locuibil prin mansardări și extinderi greșite, cu volume prea mari și forme pretențioase

DA

AȘA DA: modalități corecte de a adăuga volume șurilor în procesul refuncționalizării acestora. Toate variantele respectă principiul subordonării volumelor.

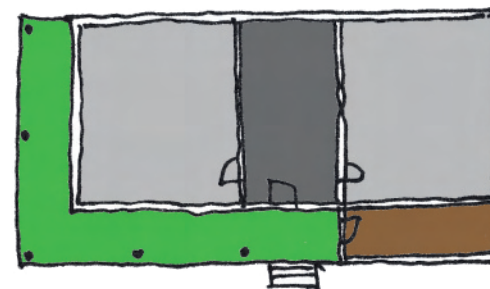
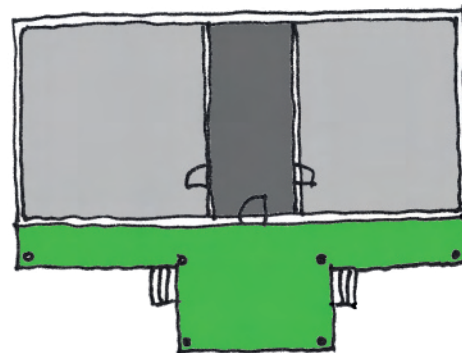
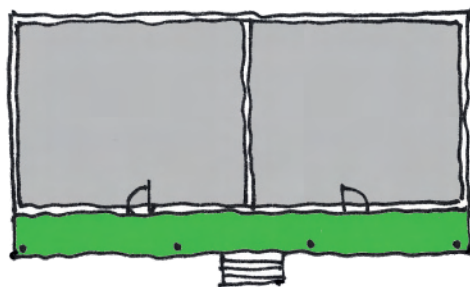
NU!

AȘA NU: modalități greșite de a adăuga volume clădirilor în cursul refuncționalizării acestora: volume prea mari, prost conectate cu cele existente, ne-specifice zonei

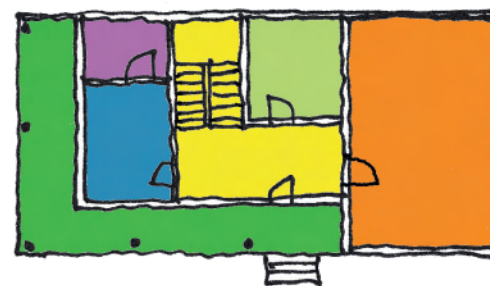
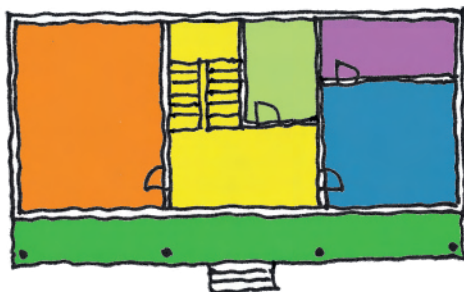
AȘA DA: posibilități pe intervenție pe case vechi pentru creșterea gradului de confort (introducerea de utilități, mărirea spațiului locuibil prin folosirea podului)

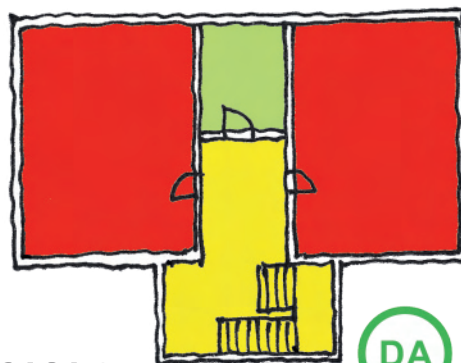
CASA VECHE-
parter

CASA DUPA INTERVENTIE-
parter

CASA DUPA INTERVENTIE-
mansardă

CASA 1

CASA 2

CASA 3

AȘA DA: reabilitarea unei gospodării din Socond. Locuința a fost reabilitată în forma originală.

AȘA DA: hambar transformat în locuință- Dornbirn, Austria- Architekten Innauer Matt; foto Adolf Bereuter; www.innauer-matt.com

AȘA DA: șură în Delnița, Harghita- transformată în pensiune și centru cultural; arh. Esztány Győző, foto Esztány Győző

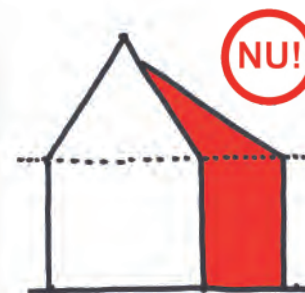
AȘA DA: spațiul interior al șurii primește lumină naturală prin ferestre mascate de bărne- șură în Păuleni-Ciuc, jud. Harghita

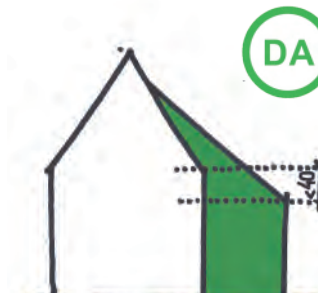
AȘA DA: cartier de case vechi în Gorsse/ Olanda; casele au fost reabilitate în forma originală, cu acoperișuri de paie. Sursa foto: Google Street View

AȘA DA: locuință veche reabilitată într-un concept modern cu utilizarea materialelor tradiționale- Kumrovec, Croația- Proarh; foto Damir Fabijanic; www.designboom.com.

AȘA NU: un volum adăugat nu se subordonează volumului principal

AȘA DA: volumul adăugat se subordonează volumului principal

5. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE

5.1 ACOPERIȘUL

5.1.1 Specificul local

Arhitectura tradițională a Ținutului Codrului este o arhitectură a diversității, caracterul său divers provenind și din volumetria acoperișurilor. Putem grupa caracteristicile acoperișurilor codrenești astfel:

- acoperișuri în patru ape întregi sau în patru ape cu o apă țesită spre stradă, având streșini largi- răspândite în toată regiunea, utilizate preponderent de populația românească, dar și de maghiari;
- acoperișuri în două ape cu streșini scurte peste timpan sau fără streșini- utilizate în principal de populația șvăbească și preluate și de către maghiari și români;
- acoperișuri în patru ape cu streșini scurte- utilizate de populația maghiară din regiunea Tövishát.

Evident, dată fiind varietatea arhitecturii din Ținutul Codrului, orice investiție va ține cont de specificul local al satului în care se construiește: de exemplu, în satele românești definite prin acoperișuri în patru ape, inserarea unor acoperișuri șvăbești în două ape fără streșini va fi considerată nepotrivită.

Inițial, acoperișurile din gospodăriile codrenești au fost majoritar din paie sau stuf, învelitoare specifică arhitecturii satelor de câmpie. Învelitorile se executau în tehnica "în jupti" (snopi) din paie lungi, nebatozate, de secară sau din stuf/ trestie (secara se folosea în zona colinară, iar stuful în satele de câmpie din apropierea bălților). Au existat și învelitori de șindrilă, dar acestea au

dispărut spre finalul sec. XIX, o dată cu defrișarea masivă a versanților Culmii Codrului. În satele șvăbești se foloseau, de asemenea, paiele pentru acoperișuri, iar în satele maghiare din regiunea Tövishát se folosea preponderent țigla solz. Aceasta, de altfel, s-a folosit în toată regiunea la casele mai mari, dar și ea a fost înlocuită ulterior de țigla trasă.

În perioada interbelică, paiele au început a fi înlocuite cu țiglă trasă sau cu plăci de ciment-azbest (apărut atunci cu denumirea comercială de "Eternit"); doar codrenii auți își permiteau "Eternit"-ul, motiv pentru care el nu s-a răspândit prea mult. În perioada comunistă s-a generalizat țigla ceramică trasă, cea care dă azi coloritul cărămiziu al acoperișurilor Codrului.

Dintre materialele de învelitori anterioare celui de-al Doilea Război Mondial, mai există azi acoperișuri de paie (la câteva șuri), acoperișuri de țiglă solz și acoperișuri din plăci de ciment-azbest; acestea nu contrastează cu țigla și cu paiele, date fiind culoarea lor cenușie și textura lor minerală.

În perioada comunistă s-au folosit în cantități mai mici și alte materiale (tablă fâltuită, plăci ondulate de azbociment). După căderea comunismului, au apărut materiale mai noi: plăci ondulate bituminoase viu colorate, țigle de tablă- toate nepotrivite în peisajul dominat de acoperișurile cărămizii de țiglă.

Caracteristicile principale ale acoperișului tradițional din Ținutul Codrului sunt:

- acoperiș în patru ape întregi sau în patru ape cu o apă scurtă- în satele românești și mixte;
- acoperiș în două ape cu sau fără streșini peste timpan- în satele șvăbești și mixte;
- acoperiș în patru ape cu streșini foarte scurte- în regiunea Tövishát;
- șarpante din lemn cu pante de 45-55°;
- înălțimea acoperișului egală cu a

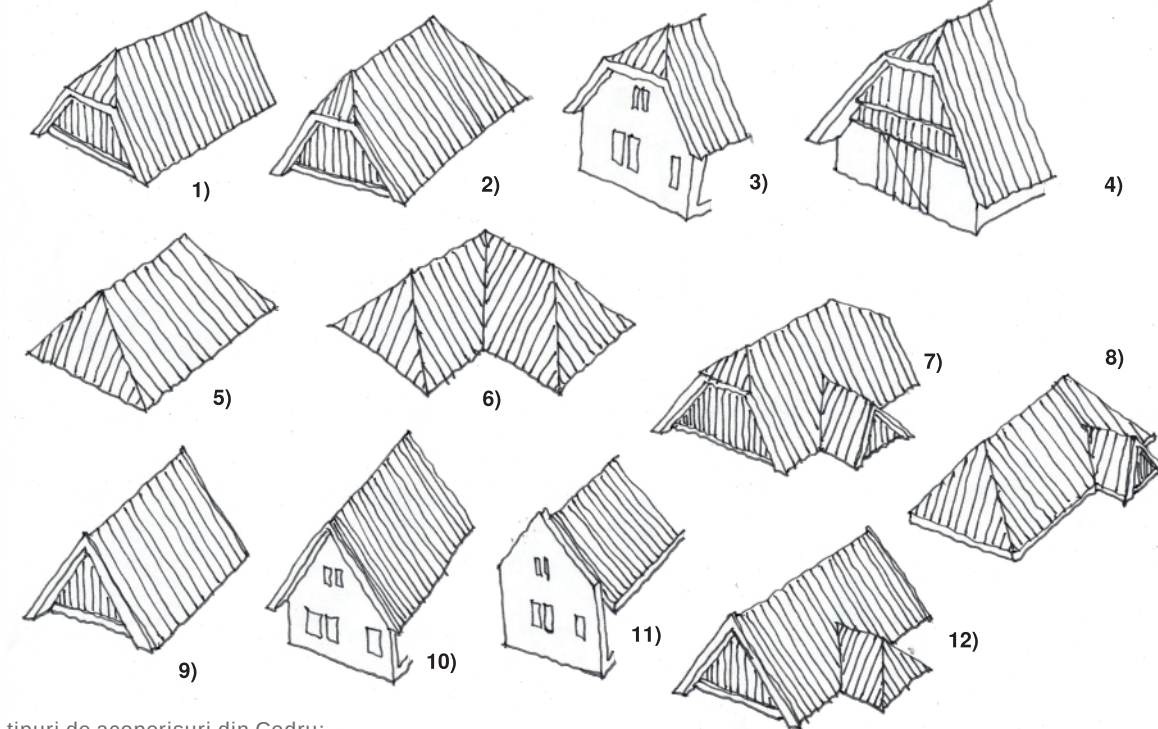
parterului casei sau egală cu o dată și jumătate din înălțimea parterului casei;

- volumetria acoperișului este adeseori îmbogățită cu o "frigurie"- un mic volum acoperit în două sau în trei ape, poziționat pe fațada principală, în zona accesului pe târnaț; "friguria" acoperită în două ape are timpan de lemn sau tencuit, tratat adesea decorativ;

- streășina are o lățime de 40-60 cm (în satele șvăbești și maghiare streășina lipsește adeseori);
- pe apele din spate ale acoperișurilor (spre vecin sau spre curte, niciodată spre stradă) sunt poziționate coșurile de evacuare a fumului;
- ventilarea podului se face prin mici ferestre sau traforuri- uneori foarte decorative- pe timpane.

Desigur, între comunități au existat în permanență întrepătrunderi și împrumuturi, astfel încât azi nu mai putem spune că există sate în care găsim exclusiv caracteristicile descrise mai sus; ele au mai degrabă un rol sintetizator.

În regiune există și locuințe de standard ridicat, chiar conace- observăm că toate sunt construite după principiile arhitecturii vernaculare.

tipuri de acoperișuri din Codru:

- 1) cu două timpane țesite din lemn (prezent în toată regiunea, indiferent de etnie)
- 2) cu timpan țesit din pe fațada îngustă dinspre drum (prezent în toată regiunea, indiferent de etnie)
- 3) cu timpan țesit din zidărie (caracteristic satelor șvăbești și maghiare)
- 4) acoperiș de șură- înalt, masiv, cu timpan țesit (prezent în toată regiunea, indiferent de etnie)
- 5) în patru ape (prezent cu precădere în satele românești)
- 6) în patru ape, în formă de "L" (prezent în toată regiunea, caracteristic caselor de standard ridicat)
- 7) cu timpane țesite peste fațadele scurte și "frigurie" acoperită în două ape (prezent în toată regiunea, indiferent de etnie)
- 8) în patru ape, cu "frigurie" acoperită în două ape (prezent în toată regiunea, dar preponderent în satele românești)
- 9) cu timpane drepte din lemn (caracteristic mai degrabă satelor maghiare, dar prezent și în celelalte)
- 10) cu timpane drepte din zidărie și streșini peste fațadele scurte (caracteristic mai degrabă satelor șvăbești și maghiare)
- 11) cu timpane drepte din zidărie, fără streșini peste fațadele scurte (caracteristic satelor șvăbești)
- 12) cu "frigurie" acoperită în trei ape (exemplare puține, probabil o interpretare târzie a "friguriei" acoperite în două ape)

casă din Homorodu de Sus- acoperișul este specific codrenesc, în patru ape, cu apă scurtă spre drum și timpan de lemn tratat decorativ.

casă din Homorodu de Mijloc- acoperiș tipic codrenesc cu o apă scurtă spre stradă; acces protejat de "frigurie" acoperită în două ape

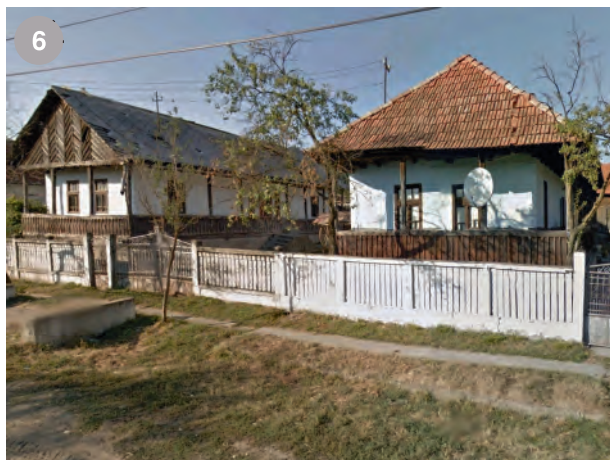
casă din Băsești acoperită simplu în patru ape

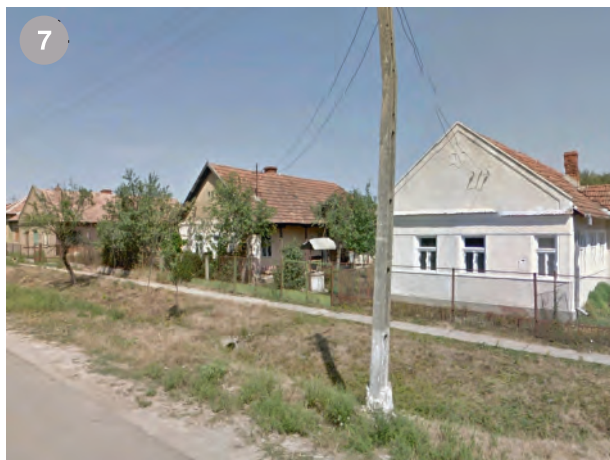
casă din Băsești acoperită în patru ape, având pe centrul fațadei "friguria" acoperită în două ape

gospodărie codrenească în Muzeul Satului din Baia Mare. Se observă eleganța și lipsa de stridență a învelitorilor înalte de paie care domină volumele construcțiilor. În fundal se vede șura masivă, cea mai impozantă clădire a gospodăriei.

6 două case în Corund: o șarpantă în două ape cu streșini peste timpan și o șarpantă în patru ape. Această alăturare exprimă diversitatea Ținutului Codrului

7 șir de case șvăbești în Hurezu Mare, acoperite în două ape, fără streșini sau cu streășină scurtă

8 casă din Hodișa, acoperită în două ape cu streășină scurtă peste timpan și cu foișor de acces acoperit în trei ape

9 casă din Beltiug: acoperiș cu apă scurtă spre stradă, timpan de zidărie- un exemplu de amestec între casa șvăbească și cea specific codrenească

10 casă maghiară din Hodod. E acoperită în patru ape, învelită cu țiglă solz și are streșini scurte. Este un tip de casă specific regiunii Tövishát.

11 conacul Pavelka din Ulciug- locuință de standard ridicat construită după principiile volumetrice ale arhitecturii vernaculare

5.1.2 Recomandări – construcții noi

A. Construcții noi cu gabarit mic (ADC<120mp), construcții noi cu gabarit mediu (ADC între 120 – 250mp) și construcții noi cu gabarit mare (ADC peste 250mp) dispuse în sistem pavilionar

Forma și volumetria

- Acoperișul va fi cât mai simplu posibil raportat la planimetria clădirii. Se recomandă utilizarea uneia din formele de acoperiș specifice Ținutului Codrului (acoperișul în patru ape cu o apă mai scurtă pe fațada îngustă dinspre stradă sau acoperișul în patru ape întregi); volumele mai mici subordonate volumului principal vor fi acoperite în două-trei ape asemănător "friguriei" caselor tradiționale;

- În satele aparținând unor alte tradiții culturale (de ex. satele șvăbești și satele din Tövishát) se vor utiliza forme de acoperiș specific locale. Se va evita implementarea soluțiilor cu timpan drept în satele în care tradiția locală utilizează modelele de învelitori în patru ape- și invers;

- Se interzice fragmentarea fronturilor coerente cu inserții de clădiri din altă tradiție culturală: de exemplu, nu se va insera o casă cu șarpantă în patru ape într-un front continuu de case cu timpan drept din zidărie și nu se va insera o casă cu timpan drept din zidărie într-un front de case cu șarpantă în patru ape;

- Pantele acoperișului vor fi de minim 45-55°;
- Pentru streășină, materialul permis este lemnul; nu se vor folosi elemente (lambriuri) de plastic sau alte materiale;

- Se permite utilizarea timpanului "friguriei" pentru iluminatul natural al spațiilor din mansardă; se recomandă mascarea ferestrelor cu trafor din lemn;
- Se interzice utilizarea unor forme și adaosuri excesive, străine tradiției locale: ape suprapuse, învelitori curbe, forme complicate etc.;

- Soluția de acoperiș aleasă va fi justificată cu studiu de specific local care va identifica arhitectura vernaculară păstrată în zonă și raportarea soluției propuse la modelul ales.

AȘA NU: casă în Buzești- acoperiș format din volume curbe intersectate, complet străine tradiției locale

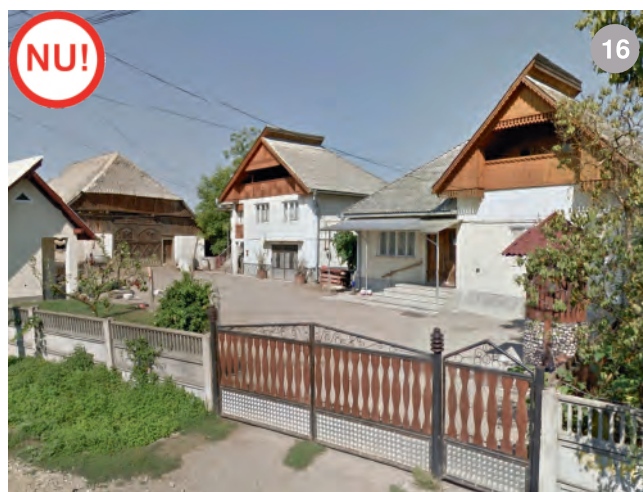
AȘA NU: căsuță cu acoperiș complicat și placcje din PVC pe timpane- Rodina

casă nouă în Sălsig; acoperișul preia forma învelitorii tradiționale cu apă scurtă spre stradă- **AȘA DA-**, dar casa este prea voluminoasă, fiind mai înaltă decât șura- **AȘA NU-** regula în gospodăria tradițională este că toate volumele se subordonează volumului șurii

AȘA NU: Poiana Codrului- învelitori cu ape suprapuse și cu exces de forme amestecate, rezultând o imagine incoerentă și obositoare

AȘA NU: Sălsig- învelitori cu ape suprapuse și cu balcoane pe timpane. În comparație, se poate observa frumusețea volumului șurii vechi din fundalul imaginii

Șarpanta

- Șarpanta se va realiza din lemn folosind tehnici și îmbinări tradiționale locale (sau plecând de la tehnologii locale), pe cât posibil prin implicarea meșterilor tâmplari și dulgheri din zonă și folosindu-se oriunde este posibil materiale naturale regenerabile.

- Nu trebuie utilizate materialele organice rezultate în urma polimerizării (cele denumite în mod generic „plasticuri”), întrucât își schimbă calitățile (portanță, torsiune, curgere) în timp, din cauza

condițiilor de mediu (proces repetat de îngheț/dezgheț, ultraviolete, variații de temperatură vară/ iarnă).

- Pentru toate elementele din lemn se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceruri, uleiuri și soluții naturale.

- Pentru construcțiile noi și în special pentru cele care folosesc volumul podului pentru spații utile este acceptată folosirea lemnului ecarisat.

șarpanta unei șuri din Motiș

Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile (panouri solare, panouri fotovoltaice, coșuri de fum)

- Pentru construcțiile în care volumul acoperișului va fi amenajat pentru spații utile, acestea vor fi luminate și ventilate prin adaptarea elementelor tradiționale (timpane, traforuri) la necesitățile spațiilor create, cu grija respectării unor proporții acceptabile.

- Realizarea lucarnelor este permisă doar dacă ele iau forma "friguriei" tradiționale: o singură lucarnă pe o apă lungă, cu volum subordonat acoperișului, având înălțimea de max. 1/2 din înălțimea totală a acoperișului.

- Este permisă folosirea ferestrelor în planul acoperișului (ferestre de mansardă), de preferat nu pe aceeași apă a acoperișului pe care se află lucarna. Ferestrele în planul acoperișului nu vor depăși 20% din suprafața feței acoperișului pe care sunt amplasate.

- Coșurile de fum vor fi amplasate pe fațadele secundare. Vor fi poziționate în apropierea coamei acoperișului (cel mult la o treime din lățimea feței acoperișului), pentru ca lungimea aparentă a coșului de fum să nu fie disproporționat de lungă, respectând principiile de proiectare pentru coșuri de fum.

- Sistemele de captare a energiei solare nu vor fi amplasate pe acoperișurile clădirilor. Se vor căuta modalități de amplasare în curtea din spatele casei, într-o poziție care să nu fie vizibilă din stradă.

casă din Asuaș de Jos- se văd coșurile de fum pe apa lungă posterioară a acoperișului

Învelitoarea - materiale

Înainte de perioada comunistă, materialele de învelitoare utilizate în satele Codrului erau paie de secară și stuful/ trestia (materiale specifice zonelor de câmpie unde lemnul era o resursă limitată) și în proporție redusă plăcile de ciment-azbest ("Eternit") și țigla trasă apărute în perioada interbelică. De asemenea, se folosea țigla solz, cu precădere în satele maghiare din regiunea Tövishát, dar nu numai acolo.

Au existat și case acoperite cu șindrilă/ draniță, dar au dispărut spre finalul sec. XIX o dată cu împușinarea materialului lemnos în zonă.

În perioada comunistă s-a restrâns utilizarea paielor/ stufului și s-a generalizat țigla ceramică trasă. În afară de țiglă, s-au mai utilizat tabla fâltuită (rar) și plăcile ondulate de azbociment (mai frecvent, cu precădere la anexele gospodărești).

După căderea comunismului, a continuat a se utiliza țigla, s-a renunțat la azbociment și au apărut materiale noi, industriale: plăci ondulate bituminoase și șindrile bituminoase, țigle ceramice sau din beton colorate și lucioase, țigle de tablă, plăci de tablă cutată.

Dintre toate materialele utilizate în zonă, cele care nu intră în conflict vizual cu imaginea generală a satului sunt patru: paiel/ stuful, țigla ceramică de culoare natur, plăcile de "Eternit" (deși produse industrial, acestea au colorit cenușiu-stins și textură minerală) și dranița/ șindrila- material care azi nu se mai poate vedea în zonă, dar s-a folosit până la finalul sec. XIX- începutul sec. XX.

- Pentru construcțiile noi recomandăm utilizarea paielor și a țiglei ceramice de culoare natur.

Paiel/ stuful reprezintă un produs natural pe nedrept abandonat în favoarea materialelor industriale; în prezent se execută în lume arhitectură contemporană de foarte bună calitate folosindu-se acest material ecologic, termoizolant și adaptabil oricărei

conformări volumetrice. Desigur, se va urmări asigurarea performanțelor la foc și umiditate prin mijloace tehnice. Materialul lemnos al șarpantei va fi ignifugat și impregnat cu ulei de in sau baiț pe bază de ceară, fără pigment.

- Dacă se utilizează țigla ceramică, aceasta va fi de culoare natur, iar montajul acesteia va trebui să respecte toate prescripțiile aplicabile pantei acoperișului. Se interzice țigla ceramică colorată deoarece pe o suprafață mare devine agresivă vizual.

- În satele cu tradiție în utilizarea țiglei solz se recomandă montarea de țiglă solz; în satele cu tradiție în utilizarea paielor/ stufului se recomandă montarea de paie/stuf sau de țiglă (trasă sau solz).

- În afara țiglei ceramice și a paielor, se permite utilizarea țiglelor solare, produs inovativ care se va răspândi tot mai mult în următorii ani și care generează suprafețe cu textură și colorit asemănătoare plăcilor de "Eternit".

- De asemenea, se permite utilizarea șindrilei/ draniței.

- Se interzice folosirea materialelor bituminoase de orice fel, a tablei în orice alcătuire, a oricăror materiale cu strălucire, a țiglelor ceramice colorate.

- Pentru construcțiile noi care folosesc volumul podului pentru spații utile se va acorda o atenție deosebită asigurării ventilației naturale sub învelitoare.

- Se permite montarea de jgheaburi și burlane dacă acestea sunt de culoare închisă (gri-antracit, negru, brun închis) finisate fără strălucire.

Deși aceste reguli par exagerat de stricte, trebuie arătat că în fostele țări comuniste există precedente: în Chokollow/ Zakopane/ Polonia, în Vlkolinec/ Slovacia și în Holloko/ Ungaria (ultimele două- situri UNESCO) regulile de construire în zonele cu arhitectură vernaculară valoroasă sunt foarte stricte. În

aceste sate se permite construirea doar în stilul tradițional (Chokollow și Zakopane) și țiglă solz (Holloko), conform specificului local.

De asemenea, menționăm satele Shirakawa-Go și Gokayama din Japonia (situri UNESCO) în care clădirile noi se construiesc după regulile arhitecturii vernaculare (din lemn cu acoperișuri din paie).

Datorită acestor reguli de construire care mențin aspectul tradițional al satelor, localitățile enumerate sunt destinații turistice importante.

Mai mult decât atât, în afara României există deja un curent de reconsiderare a materialelor tradiționale regenerabile, curent care a dat deja numeroase exemple de arhitectură contemporană tratată cu materiale tradiționale; există excelente exemple chiar și în mediul urban, ceea ce demonstrează larga aplicabilitate a acestor materiale.

Se recomandă utilizarea materialelor produse și montate de meșteri locali, pentru încurajarea reparației meșteșugurilor locale.

Gokayama, Japonia- sit UNESCO; regulile de construire impun utilizarea acoperișurilor de paie tradiționale chiar și la clădirile noi. sursa foto: en.wikipedia.org; user: Morigen

20 casa-muzeu din Chilia, reabilitată în forma originală; acoperiș din trestie. Sursa foto: www.epatrimonium2.eu

21 casă din Sălsig- învelitoare din paie

22 șură ruinată din Racova, acoperită cu paie

23 șură din Asuaju de Sus, acoperită cu trestie

24 casă din Homorodu de Sus, acoperită cu "Eternit"

25 case din Oarța de Jos- învelitori din țiglă ceramică trasă

26 casă din Beltiug- învelitoare din țiglă trasă

27 casă din Hodod- învelitoare din țiglă solz

AȘA DA: Chokolow/ Zakopane, Polonia. Este obligatorie construirea după regulile arhitecturii tradiționale (în acest caz, cu lemn și șindrilă, conform tradiției locale)

AȘA NU: acoperiș din plăci ondulate bituminoase în Sălsig- culoarea tare afectează armonia frontului cu acoperișuri de țiglă

AȘA NU: acoperiș din țigle de tablă la Sălsig- culoarea tare și strălucirea afectează armonia cadrului natural și construit

AȘA DA: Shirakawa-Go, Japonia. Este obligatorie construirea după regulile arhitecturii tradiționale cu acoperișuri de paie. Sursa foto: commons.wikimedia.org; user: Bergmann

AȘA DA: Kumrovec, Croația- învelitoare de paie într-un concept modern- Proarh; foto Damir Fabijanic, www.designboom.com

33, 34- **AȘA DA:** Cartier de case-tip acoperite cu paie în Arnhem/ Olanda; sursa foto: Google Street View

AȘA DA: arh. Adina și Mark Sztahura- casă în Feleacu, Cluj- acoperită integral cu paie; sursa foto: <http://arhitectura-1906.ro/proiecte/portfolio/casa-de-sub-nuc/>; foto: Robert Geczi

AȘA DA: detaliu de acoperiș de paie- Olanda.
Foto: Christiaan Munnik; sursa foto:
<http://thatchscapes.co.za/thatch-showcase/thatch-roof-in-holland-and-germany/>

AȘA DA: cartier de case-tip în Zandeind Te Riel- Olanda. Deși casele sunt relativ noi, ele sunt acoperite cu paie, iar imaginea lor e conformă tradiției locale olandeze. Sursa foto: Google Street View

AȘA DA: detaliu de acoperiș de trestie- Olanda- foto: Christiaan Munnik; sursa foto: <http://thatchscapes.co.za/thatch-showcase/thatch-roof-in-holland-and-germany/>

B. Construcții noi cu gabarit mare (ADC>250 mp) de tip monovolum

- Nu este recomandată amplasarea construcțiilor masive monovolum în vatra satului și în afara zonelor special destinate prin P.U.G. pentru producție, servicii, sănătate, educație, spații comerciale de mari dimensiuni. În cazul amplasării unor astfel de funcțiuni în vetrele satelor, volumele clădirilor se vor limita prin fragmentare/ conformare pavilionară și se va respecta specificul local prin preluarea formei, a volumetriilor și materialelor tradiționale existente în zonă. Se va limita gabaritul volumelor componente la cel al șurilor tradiționale; șura codrenească este suficient de încăpătoare încât să răspundă și nevoilor actuale de spații și deschideri mari.
- Se permite amplasarea acestor clădiri cu gabarit mare de tip monovolum doar în zonele special destinate prin P.U.G. pentru producție, servicii, sănătate, educație, comerț mare și doar în afara vetrei satului. Dacă, totuși, situarea unor clădiri cu gabarit mare de tip monovolum în vatra satului este imperios necesară, se vor respecta toate regulile impuse clădirilor mici și medii în ceea ce privește ocuparea parcelei, alcătuirii, forme, materiale.

Forma și volumetria

- Clădirile cu gabarit mare, monovolum, dispuse în zonele special destinate prin P.U.G. pentru funcțiunile de mai sus și în afara vetrei

satelor vor folosi preponderent ca model șurile locale, cu respectarea principiului subordonării volumelor (în gospodăria tradițională codrenească, volumele tuturor clădirilor se subordonează celui al șurii).

- Pantele învelitorilor vor fi de min. 45-55°; se permite și acoperirea unor volume adosate cu pante mai mici (min. 30°), dar într-o proporție nu mai mare de 10% din suprafața întregului acoperiș. Raportul între înălțimea acoperișului și înălțimea pereților exteriori nu va fi mai mic de 1/1.

- Nu se admit forme și pante provenite din alte zone climatice sau geografice. Streșinile vor păstra si ele specificul local după natura învelitorii și nu vor fi mai late.

- Se acceptă și acoperiri cu pantă mică, de maximum 2 – 5% acolo unde sunt necesare soluții speciale de integrare în peisaj și relieful permite: volume mari, (semi)îngropate, garaje sau spații tehnice parțial sau total îngropate, care pentru integrare în peisaj se acoperă cu strat vegetal. Se permite utilizarea membranelor din PVC sau a celor bituminoase în alcătuirea învelitorii, nevizibile. Sunt interzise acoperișurile de tip terasă.

Șarpanta

- Șarpanta poate fi din lemn ecarisat, beton sau metal, cu condiția păstrării volumetriei acoperișului într-o alcătuire preluată după un model tradițional; pentru clădiri cu deschideri mai mari de 10 m, volumele se vor fragmenta pentru reducerea impactului vizual al acoperișurilor.

Învelitoarea- materiale

Materialele permise pentru învelitorile clădirilor monovolum cu gabarit mare situate în afara vetrelor satelor și în zone permise de P.U.G. pentru funcțiuni care impun suprafețe construite mari (industrie, servicii, comerț mare, educație, sănătate etc.) sunt:

- paie/le stuf/; se permite utilizarea de materiale de protecție la foc/ umiditate/ vapori, dacă acestea sunt ascunse de finisajul învelitorii;
 - țigla ceramică de culoare natur (fără adaos de coloranți);
 - țigla ceramică solz în satele în care aceasta a fost utilizată în arhitectura tradițională (satele maghiare din Tövishát);
 - șindrila/ dranița- deși nu s-a păstrat până azi, au existat în Codru clădiri acoperite cu draniță. E un material regenerabil de mare frumusețe, posibil de pus în operă în alcătuirii contemporane diverse, posibil de produs prin tehnologii simple de forță de muncă locală;
 - materialele industriale al căror aspect nu contrastează puternic cu cele tradiționale: plăcile plane de fibrociment de tip ardezie de culoare gri-antracit (actualele variante de "Eternit" fără conținut de azbest), șindrilele bituminoase de culoare gri (nu se vor utiliza alte culori, nici măcar culoarea cărămizie), țiglele solare. Utilizarea acestor materiale este permisă în situațiile în care soluțiile tradiționale nu sunt posibile în condiții de rezistență și stabilitate, securitate la incendiu etc.
- Alegerea materialului/ soluțiilor tehnice se va face ținându-se cont de cerințele de rezistență și stabilitate și de securitate la incendiu.

Utilizarea materialelor industriale este permisă doar după epuizarea soluțiilor cu materiale naturale.

În ceea ce privește clădirile mari monovolum amplasate în vetrele satelor (variantă nerecomandabilă), materialele permise vor fi doar paie/le și țigla ceramică de culoare natur (fără pigmenți de culoare).

39 AȘA DA: fragmentare a unei clădiri mari în volume mai mici pentru încadrarea optimă în peisaj- Casa de Cultură din Nojkaerhus/ Danemarca- LUMO Arkitekter, foto: Jesper Balleby; www.lumo.dk

40 AȘA DA: Naturum- Centru pentru vizitatori- Lacul Takern, Suedia; clădire publică acoperită cu paie- Wingardhs Arkitekter, foto Åke E:son Lindman; www.wingardhs.se

41 detaliu de învelitoare din paie- foto: Christiaan Munnik; sursa foto: <http://thatchscapes.co.za/thatch-showcase/thatch-roof-in-holland-and-germany/>

42 țigle solare; sursa: www.tesla.com

43 AȘA DA: clădire cu gabarit mare finisată cu paie. Enterprise Center- Norwich/ Anglia; sursa foto: Google Street View

44, 45- AȘA DA: INBO- Primăria comunei Midden-Delfland în Schipluiden, Olanda- clădire publică acoperită cu paie; volumul este fragmentat pentru a nu părea excesiv- sursa foto: Google Street View

Elementele de iluminare, ventilare, instalația

- Se permite montarea ferestrelor de mansardă (incl. luminatoare), dacă poziția și dimensiunile acestora sunt studiate arhitectural.

- Se permite executarea de lucarne doar dacă acestea respectă proporțiile învelitorii "friguriei" tradiționale; se permite montarea de trape anti-fum și anti-explozie.

- Acoperirea lucarnelor, umbrirea ferestrelor în planul acoperișului se vor face din materiale care nu contravin specificului local și imaginii de ansamblu a construcției.

- Se permite utilizarea de panouri solare în planul acoperișului dacă poziția lor este studiată arhitectural; panourile se vor dispune în formații compacte, rectangulare.

- Elementele de umbră/control solar pot servi și ca elemente de camuflare ale acestora în volumul și forma învelitorii.

- Culoarele vor fi naturale (atât cele pentru materialele de acoperire, cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice), similare cu cele ale învelitorii; nu se vor folosi culori stridente sau saturate.

C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare dispuse pavilionar sau monovolum)

Forma și volumetria

Acoperișurile au fost refăcute în timp, uneori de mai multe ori. La fiecare refacere panta acoperișului era micșorată, fie pentru că

elementele principale ale acoperișului - cornii (căpriorii) - erau scurtate din cauză că extremitățile erau degradate, sau pur și simplu pentru a adapta acoperișul la noile învelitori uzuale în acea vreme: țiglă sau plăci ondulate de azbociment. Cu ocazia intervenției pe clădire se va reconstitui panta originală a acoperișului și se vor respecta regulile din acest îndrumar.

• Acoperișurile monumentelor istorice vor fi restaurate cu proiect și execuție realizate de către persoane atestate pentru lucrări la monumente istorice.

• Acoperișurile istorice existente (și cele ale obiectelor de arhitectură vernaculară, și cele ale obiectelor de arhitectură cultă) se vor reabilita în forma tradițională, după regulile reabilitării monumentelor istorice chiar dacă clădirile nu sunt declarate monumente istorice. Structura șarpantei se va reabilita sau se va reface conform materialelor și tehnologiei tradiționale locale. Dacă forma acoperișului a fost modificată în timp, acoperișul va fi reabilitat cu refacerea formei tradiționale.

În situațiile în care se propune amenajarea podului pentru spații utile, șarpanta va fi tratată ca o șarpantă nouă. Nu se acceptă supraînălțarea mansardei.

• Acoperișurile tuturor celorlalte categorii de clădiri (cele care nu sunt monumente istorice, arhitectură vernaculară sau arhitectură cultă istorică ne-clasată) vor fi reabilitate cu țigle ceramice sau paie/ stuf, cu respectarea regulilor acestui îndrumar aplicabile construcțiilor noi.

Se permite înlocuirea învelitorilor istorice de "Eternit" cu plăci de fibrociment de formă și dimensiuni identice cu cele ale "Eternit"-ului

original. Învelitorile din țiglă solz vor fi reabilitate cu țiglă solz.

Se interzice modificarea formei și/ sau mărimii timpanului "friguriei"; se permite utilizarea timpanului "friguriei" pentru iluminatul natural al mansardei doar în varianta înlocuirii complete a timpanului cu sticlă. Se va putea monta trafor/ oblon traforat la exterior care să reducă agresivitatea suprafeței de sticlă. Se interzice transformarea acoperișurilor în patru ape în acoperișuri în două ape- modificare tot mai frecventă în contextul amenajării mansardelor locuibile.

casă din Urmeniș reabilitată integral în forma originală- **AȘA DA!**- cu compromisul înlocuirii învelitorii cu țigle de tablă, material strălucitor în culoare saturată- **AȘA NU!** Totuși, rămâne admirabilă grija pentru detaliile originale ale casei, inclusiv coloritul pereților, lemnăria târnașului și tâmplăria- **AȘA DA!**

AȘA DA: birou amenajat în șură reabilitată cu acoperiș de paie- Bolberg, Olanda; arh. Arend Groenewegen- sursa foto: www.arendgroenewegen.nl

intervenții la acoperișurile caselor:

1), 2) reabilitare în forma originală cu inserarea unor elemente discrete de iluminat (ferestre de mansardă, mici lucarne) și cu reabilitarea traforului peste filigorie sau al traforului de pe timpan ca mască pentru ferestre- **AȘA DA**;

3), 5) inserarea de lucarne mari, cu forme nespecifice locului și transformarea 6) înlocuirea cu forme timpanului filigoriei în perete cu complicate, ieșite din logica simplității și eficienței sau 4) modificarea formei forme provenite din alte tradiții acoperișului cu suprapuneri de constructive, nepotrivite pante și adaosuri de volume condițiilor climatice locale- **AȘA NU**;

DA

DA

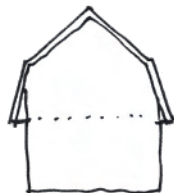
NU!

NU!

NU!

NU!

6)

48

49

48, 49- **AȘA DA**: birou amenajat în șură reabilitată cu acoperiș de paie- Bolberg, Olanda; arh. Arend Groenewegen- sursa foto: www.arendgroenewegen.nl

Șarpanta

- Acolo unde șarpanta (prin materiale și conformare) se încadrează în specificul local, se recomandă păstrarea elementelor constructive valoroase și, pe cât posibil, repararea și conservarea la nivel cât mai extins, prin folosirea tehnologiilor tradiționale locale.

- Pentru toate elementele din lemn se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceruri, uleiuri și soluții naturale.

Învelitoarea- materiale

- Se permit ca materiale de învelitoare următoarele: paie/ stuf, țigle ceramice profilate de culoare natur (fără adaos de coloranți), draniță, țigle ceramice solz, plăci de fibrociment cu forma și culoarea plăcilor originale de "Eternit", după cum urmează:

- Învelitorile existente din paie/ stuf vor fi reabilitate cu paie/ stuf, cu draniță sau cu țigle ceramice de culoare natur (solz sau trasă, în funcție de tradiția locală). Acoperișurile din paie se vor executa prin tehnica "în jupti" (în snopi) specifică regiunii;

- Învelitorile de țiglă ceramică trasă vor fi reabilitate cu paie/ stuf, cu draniță, cu țiglă ceramică trasă sau solz.

- Învelitorile din țiglă ceramică solz vor fi reabilitate obligatoriu cu țiglă ceramică solz.

- Învelitorile din "Eternit" se vor reabilita cu plăci de fibrociment de aceeași culoare și aceleași dimensiuni ca plăcile originale de "Eternit", cu țiglă ceramică de culoare natur, cu paie/ stuf sau cu draniță;

- Învelitorile din orice alte materiale se vor reabilita cu țigle ceramice de culoare natur, paie/ stuf, draniță- la alegere, ținându-se cont de prescripțiile tehnice de proiectare pentru fiecare tip de material.

- **Atenție!** Acolo unde se utilizează în mod tradițional țigla solz (în satele din Tövishát) se va evita țigla trasă, preferându-se țigla solz.

- Pentru clădirile situate în afara vetrei istorice a satului se permite și utilizarea draniței, a plăcilor de fibrociment identice cu plăcile vechi de "Eternit", a șindrilelor bituminoase de culoare gri, a țiglei ceramice gri și a șindrilelor de tablă gri-antracit.

Elementele de iluminare, scurgere, ventilare; instalații

- În ceea ce privește elementele de iluminare și ventilare: se vor respecta principiile enunțate în subcapitolele anterioare.

- La reabilitarea învelitorilor din paie nu se vor folosi jgheaburi și burlane.

- La reabilitarea altor tipuri de învelitori, se vor folosi jgheaburi și burlane metalice de culoare gri sau maro, finisate fără strălucire.

- Paziile decorative existente se reabilitează; elementele care nu se pot recupera se copiază și se înlocuiesc.

- Hornurile existente se reabilitează cu cărămidă și se închid la partea superioară cu zidărie de cărămidă sau cu elemente ceramice prefabricate de culoarea cărămidii.

- Se interzice instalarea de sisteme de captare a energiei solare pe acoperișurile clădirilor istorice și pe cele aparținând patrimoniului de arhitectură vernaculară (case și anexe gospodărești)- indiferent dacă sunt sau nu monumente istorice.

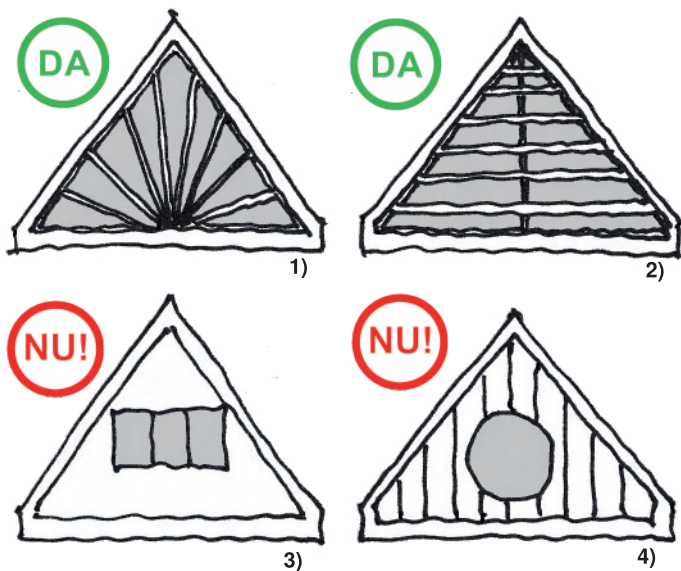
casă în Sălsig reabilitată în forma originală, inclusiv timpanul traforat- AȘA DA!-, dar cu învelitoarea refăcută cu plăci ondulate bituminoase, material cu colorit și textură nepotrivite tradiției locale- AȘA NU!

Șură transformată în locuință- iluminatul podului s-a rezolvat cu trafor din lemn care maschează ferestrele- AȘA DA!

52, 53- AȘA DA: reabilitare și extindere casă în Dartmoor (Anglia)- Sustainable Design Collective. Casei vechi i s-a alăturat un corp acoperit cu paie, rezultând două volume laterale acoperite cu paie și un volum median acoperit cu plăci de ardezie. Sursa: www.sustainabledesigncollective.co.uk

iluminat prin timpanul filigoriei: 1), 2) suprafață continuă de fereastră mascată în spatele traforului de lemn existent sau a unui grilaj nou de lemn- **AȘA DA**; 3), 4) închidere cu perete în care se inserează goluri disproporționate, cu forme neregulate sau aparținând unor limbaje arhitecturale străine zonei- **AȘA NU**

iluminat prin timpanele șurilor: 1) suprafață continuă de fereastră mascată în spatele traforului de lemn existent- **AȘA DA**; 2), 3) închidere cu perete în care se inserează goluri disproporționate, cu forme neregulate sau aparținând unor limbaje arhitecturale străine zonei- **AȘA NU**

AȘA DA: iluminat prin timpanul unei șuri transformate în pensiune- Păuleni-Ciuc, Harghita.

AȘA DA: casă în Cobor/ Brașov. Deși arhitectura sa aparține unei alte zone etnografice, e de reținut modul de rezolvare a iluminatului podului prin timpan

AȘA DA: mansarda se poate ilumina prin "filigorie" și prin ferestre de mansardă-proiect arh. Cristina Țiplea- "Programul pentru protecția cadrului construit din Maramureș- 2009"

AȘA DA: spațiu locuibil amenajat în mansardă, cu iluminat obținut prin ferestre montate în planul acoperișului

5.2 PEREȚII

Pereții caracteristici Codrului sunt din lut tencuit pe structură de lemn; șurile au etajul fânului realizat din lemn.

5.2.1. Specificul local

Sistem constructiv

-Pereții sunt executați din structuri de lemn între care se bate lut amestecat cu pleavă (tehnică numită "în șeși"). Tehnica este specifică zonelor de câmpie unde lemnul e puțin și scump, iar materialele disponibile sunt lutul și paie.

-Talpa casei – prima bârnă așezată pe elevația din zidărie uscată de piatră - este o piesă cu secțiune mai mare decât a celorlalte și foarte sănătoasă. Majoritatea caselor aveau talpa casei realizată din lemn de stejar.

Pe tâlpi se fixează stâlpii din care este decupat "jghiobul" în care se montează apoi grinzi orizontale fasonate cu uluc la capete. Grinzile "stimții" se montează la distanță de o lățime una de alta pe verticală, iar spațiul lăsat liber se umple cu lut bătut.

-Pereții se închid la partea superioară cu un sistem de grinzi de aceeași mărime cu tâlpile.

-Pereții de compartimentare tradiționali au aceeași alcătuire ca cei portanți, iar pereții timpanelor (acolo unde timpanele sunt drepte și tencuite) sunt executați dintr-o împletitură de nule pe care se continuă lipitura de lut a parterului.

-Există și pereți din zidărie de voioage (blocuri de lut amestecat cu paie), din cărămidă nearsă sau chiar din cărămidă arsă. Pereții de cărămidă se întâlnesc în satele din Tövishát, în satele șvăbești și la casele de standard ridicat din toată regiunea.

-La șuri apar și pereți de lemn netencuiți, dar doar în registrul superior (etajul fânului). De regulă, pereții etajului fânului sunt alcătuiți astfel încât să permită aerisirea interiorului (din scânduri montate rar, din trafor). Lemnăria etajului fânului continuă suprafața porților, întregul ansamblu fiind tratat decorativ. Uneori,

șurile sunt executate simplu din scânduri pe stâlpi de lemn.

-Clădirile destinate depozitării au pereți construiți din lemn netencuit: din bârne, din scânduri pe stâlpi de lemn sau din șipci pe stâlpi de lemn. Există și anexe mai mari (lemnăriile, bucătăriile de vară) care au pereți ridicați în tehnică mixtă (încăperi "în șeși" și încăperi din lemn netencuit). De asemenea, există găbanașe din zidărie tencuită și chiar tratată decorativ cu profilaturi (de ex. în satul Tătărești din jud. Satu Mare).

-În perioada comunistă s-au generalizat pereții din cărămidă arsă tencuită; la șuri, ei au fost utilizați corect în alcătuirii tradiționale, înlocuindu-se pereții de lut cu pereți de cărămidă și păstrându-se volumetria tradițională și modul tradițional de realizare a lemnăriei (pereți și tâmplării). Există case construite în perioada comunistă cu respectarea fidelă a volumetriei tradiționale (proporții ale casei, târnaț, învelitoare), dar cu pereți din cărămidă.

Finisaje

-Pereții de lut sunt tencuiți integral cu tencuială de lut. Adeseori, stratul final de finisaj este lut în culoarea naturală, dar de cele mai multe ori tencuiala este vopsită cu "mniereală" - vopsea albastră obținută din amestecul varului cu sulfat de cupru. Există și case vopsite cu var alb, iar în perioada comunistă și cea postcomunistă s-au aplicat și alte culori (culori stinse în perioada comunistă- nuanțe de ocru, bej, cenușiu, albastru sau vernil ori combinații între acestea- și saturate în perioada postcomunistă- roz, roșu, galben).

-După căderea comunismului au apărut finisaje din materiale noi, nespecifice zonei și utilizate complet inadecvat, de exemplu placaje din diverse materiale în culori aprinse, polistiren, PVC, OSB, vopsele saturate.

Decorațiuni

-Decorațiunile fațadelor sunt rare; atunci când fațadele sunt decorate, decorațiunile constau în ancadramente și profilaturi simple din tencuială.

1,2- două șuri din Asuaju de Sus; se vede structura pereților "în șeși".

șură din Asuaju de Sus. Lemnăria de pe etajul fânului integrează armonios porțile. Atât ornamentația porților, cât și structura etajului participă la frumusețea ansamblului.

șură din Asuaju de Sus- finisajul a căzut, rămânând vizibil stratul suport- lipitura de lut.

5
casă în
Racova. Din
cauza
degradării
casei, se
observă
structura
pereților și
timpanul din
împletitură de
nuiele

8
găbânaș din
Nadiș- pereții
sunt din lemn,
netencuiți

6
casă în
Giorocuta-
este vizibil
timpanul din
împletitură de
nuiele de pe
care a căzut
tencuiala

9
șură din
Sârbi/
Fărcașa. Etajul
fânului
este închis cu
un trafor
delicat

7
casă de
cărămidă din
Ulciug-
respectă toate
regulile
volumetrice și
de compoziție
ale casei
tradiționale de
lut

10
casă din
Homorodu de
Mijloc;
păstrează
zugrăveala
tradițională
("mniereală")

11
șură cu pereți din scânduri în Motiș

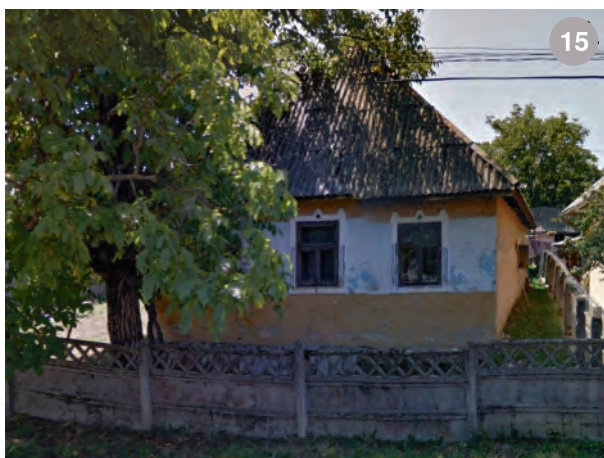
12
conacul Pavelka din Ulciug- din cauza stării
proaste a finisajelor, se poate observa soclul
de cărămidă și peretele din voioage

Sălsig-
casă
vopsită cu
"mniereală"

Sălsig- casă
cu decorațiuni
simple din
tencuială-
ancadrame
și lesene

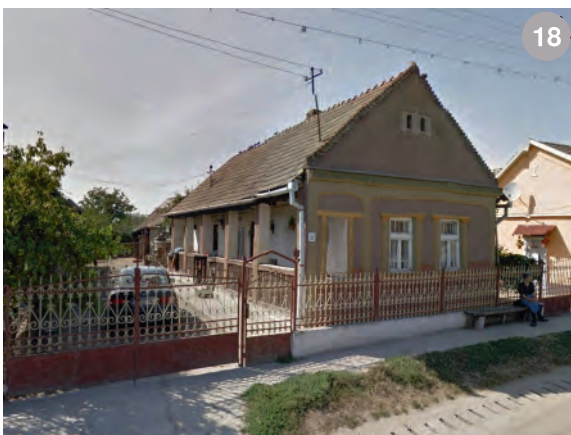
casă din
Asuaju de
Sus, vopsită
parțial cu
"mniereală" și
decorată cu
ancadrame
simple

casă din
Oarța de
Sus-
coloritul
pereților
este
decorativ,
în tonuri
stînse de
ocru și gri

casă din
Ulciug
decorată
cu reliefuri
din
tencuială

casă
șvăbească
din Supuru
de Jos-
fațada e
decorată
cu
profilaturi

5.2.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (ADC < 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (ADC între 120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (ADC > 250 mp)

Pereții portanți (de rezistență) au un rol important în ceea ce privește durabilitatea construcțiilor.

- Pereții vor fi realizați în tehnica tradițională sau vor fi executați din zidărie tencuită. Se admite alăturarea pereților tencuiți cu pereți din lemn netencuit, asemănător pereților anexelor gospodărești tradiționale.

- Alcătuirile de pereți vor fi adaptate cerințelor de performanță energetică pentru a exclude necesitatea termoizolării la exterior.

- Se va acorda mare atenție tratării lemnului împotriva focului, fungilor și a insectelor.

- Se va acorda mare atenție conformării la foc, astfel încât zidurile antifoc să nu fie necesare.

- Se interzice utilizarea cărămizii de sticlă la exterior.

- La interior se permite utilizarea zidărilor, a compartimentărilor din lemn (plin sau alcătuiți din scânduri pe structură de lemn și materiale de umplutură: lut, chirpici, celuloză, cânepă, lână, vată minerală) și cărămidă de sticlă.

REGULI DE FINISARE A CLĂDIRILOR NOI

- Pentru zugrăvirea clădirilor noi se va folosi una din culorile tradiționale: albastru, tonuri de bej, ocru, alb-gălbui (culoarea varului îmbătrânit), alb.

- Se interzice utilizarea altor materiale de finisaj decât tencuielile și lemnul.

- Se interzic tencuielile decorative cu granulație mare sau cu aditivi care conferă aspect lucios.

- Se interzice lăsarea zidăriei de cărămidă netencuite, aparente.

- Câmpurile tencuite ale fațadelor se vor colora uniform, singurele modalități permise de a obține contraste fiind prin suprapunerea volumelor de culori/ materiale diferite.

- Se interzice placarea pereților cu șindrilă, cu parchet lamelar, cu plăci OSB, cu PVC, cu tablă, cu piatră dispusă "rustic", neregulat.

- Se interzic orice finisaje în culori stridente, saturate.

AȘA NU:
casă nouă
în Sălsig,
finisată în
culori tari

AȘA NU:
casă nouă
în Băița de
sub Codru,
zugrăvită cu
accente de
culoare tare
în desene
neregulate;
șura de
alături a fost
reabilitată și
vopsită într-
o culoare
nespecifică
zonei

AȘA NU:
casă nouă
în Gârdani-
la intrare s-
a aplicat un
placaj de
similpiatră-
atât
materialul,
cât și
modul de
dispunere
sunt
nepotrivite

B. Intervenții la construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare dispuse pavilionar sau monovolum)

- Se vor păstra și reabilita detaliile decorative originale prezente pe fațade.

- Intervențiile asupra construcțiilor existente se vor face respectând noile standarde și normative referitoare la stabilitate, rezistență, protecție la foc, hidroizolare, izolare termică, igienă și sănătate.

- E de dorit a se păstra cât mai mult din fondul construit valoros. Se vor găsi diverse soluții care să nu influențeze negativ compatibilitatea materialelor, structura și comportamentul acestora în zona seismică în care se încadrează construcțiile respective.

- Se interzic soluțiile prin care este împiedicat transferul de vapor, fapt care determină apariția igrasiei și a mușgaiului. Prin injectarea cu mortare speciale de asanare a pereților existenți realizați tradițional, se pot realiza bariere de rupere de capilaritate.

- Se vor folosi vopsele pe bază de var sau silicați care nu împiedică transferul de vapor, atât la finisajele exterioare, cât și la cele interioare.

- Este interzisă folosirea de culori stridente și saturate la finisajele interioare, și mai ales la cele exterioare – trebuie urmărite culorile similare cu cele tradiționale din zonă.

- Pereții în alcătuire tradițională ai clădirilor aparținând fondului de arhitectură vernaculară (case, anexe gospodărești) se vor reabilita cu materiale și tehnici identice cu cele originale și nu se vor termoizola la exterior. Se pot alege soluții de termoizolare la interior.

- Pereții în alcătuire tradițională ai clădirilor aparținând fondului vechi

construit al localității, altul decât cel vernacular (de ex.: foste locuințe de standard ridicat, conace, spații comerciale, spații destinate micii industrie, școli, clădiri cu funcțiuni comunitare, executate până în 1950, din lut în tehnici tradiționale sau din zidărie executată manual și zidită/tencuită cu mortar de var) se vor reabilita cu materiale și tehnici identice cu cele originale, după principiile reabilitării monumentelor istorice, chiar dacă obiectivele nu sunt declarate monumente istorice.

- Pereții clădirilor executate în perioada comunistă, ce urmează a suferi modificări (extinderi, supraetajări, recompartimentări, reabilitare) se vor reabilita cu materialele originale sau după regulile de construire a pereților noi.

REGULI DE FINISARE ÎN CAZUL INTERVENȚIILOR LA CONSTRUCȚII EXISTENTE

- Finisajele clădirilor istorice și de patrimoniu vernacular existente (case, anexe gospodărești) se reabilitează cu materialele, tehnicile și coloritul original. Dacă într-o etapă recentă au primit zugrăveli diferite de cele originale, coloritul se va reface într-una dintre nuanțele tradiționale: tonuri de bej, ocru, albastru, alb-gălbui (culoarea varului îmbătrânit) sau în coloritul original, dacă acesta poate fi identificat.

- Finisajele clădirilor din perioada comunistă și cele din perioada postcomunistă care se reabilitează se vor reface după regulile aplicabile construcțiilor noi și se vor vopsi în paleta de culori tradiționale: tonuri de bej, ocru, albastru stins, alb-gălbui (culoarea varului îmbătrânit), alb.

- Se interzice utilizarea altor culori decât cele enumerate mai sus.

- La aceste reguli se adaugă cele de finisare a clădirilor noi.

AȘA NU: casă în Băița de sub Codru- vopsită strident în portocaliu

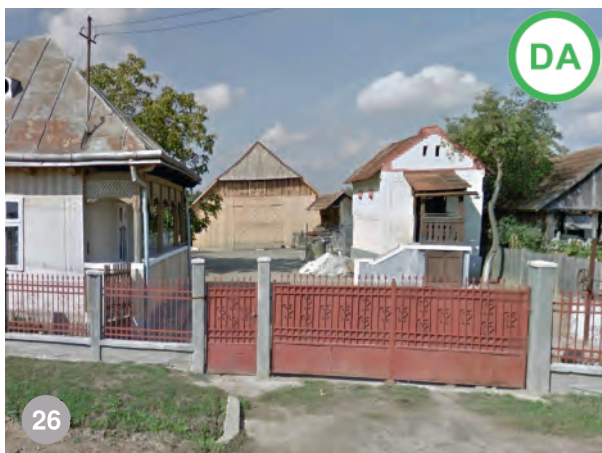
AȘA NU: casă în Bicăz, vopsită într-o culoare stridentă

AȘA NU: casă în Sălsig- mansardată nepotrivit cu balcon și placată cu plăci ceramice colorate

AȘA DA:
casă în
curs de
reabilitare
în Pomi: se
refac
finisajele
pereților în
forma
originală

AȘA DA:
gospodărie
din
Tătărești:
găbânașul a
fost
reabilitat
integral în
forma și cu
coloritul
original;
șura a fost
refăcută din
lemn în
conformația
originală

AȘA DA:
șură din
Urmeniș;
finisajele au
fost reparate
în forma și
cu coloritul
original

Intervenții la decorațiunile fațadelor

- Decorațiunile întâlnite în zonă sunt ancadramente, lesene și profilaturi simple executate din tencuială. Din punct de vedere al coloritului, decorațiunile sunt tratate în contrast discret cu coloritul general al fațadei.

- Decorațiunile existente pe fațade se vor reabilita în forma originală.

- Este interzisă distrugerea decorațiunilor existente care pot fi reabilitate.

- Reparațiile decorațiunilor se vor executa cu mortar pe bază de var, iar coloritul lor se va reface într-o variantă de contrast discret, folosind culorile permise.

- În ceea ce privește clădirile noi, se permite utilizarea unor decorațiuni simple (profilaturi, ancadramente), dacă ele se execută în tehnici tradiționale.

- Este interzisă montarea de profile prefabricate din polistiren sau PVC.

- Se recomandă prudență în utilizarea decorațiunilor din tencuială pe fațade. Dacă se dorește aplicarea de decorațiuni din tencuială, desenul acestora va apărea pe planșele fațadelor; se interzice realizarea ulterioară a decorațiunilor, dacă ele nu au fost reprezentate pe fațade în faza de avizare.

AȘA DA: fațadă reabilitată corect în Homorodu de Jos, cu evidențierea tuturor elementelor decorative prin contrast și aplicarea unui colorit adecvat

5.3 FUNDAȚIILE ȘI SOCLURILE

În acest capitol se vor analiza fundațiile-soclu, inclusiv partea vizibilă deasupra terenului a pivnițelor, subsolurilor și demisolurilor.

Aspectele principale care trebuie avute în vedere la tratarea fundațiilor și soclurilor fac referire la: siguranță și stabilitate, compatibilitatea materialelor de alcătuiri și acoperire, hidroizolațiile, realizarea straturilor de drenaj pentru îndepărtarea apelor de la nivelul fundației, materialele și modalitățile de realizare a trotuarului de gardă, îmbinarea soclu/trotuar de gardă.

5.3.1 Specificul local

Clădirile tradiționale din Ținutul Codrului nu au fundații: la colțurile clădirii se fixează în pământ blocuri de piatră numite "boci" peste care se așează blocuri de piatră mai mici care formează nivelul soclului; peste acestea se așează cadrul format de tâlpi. De multe ori, tâlpile sunt așezate direct pe blocurile îngropate, talpa stând astfel pe sol sau foarte aproape de sol. Există și azi clădiri ridicate pe "boci" la care sistemul constructiv e încă vizibil; totuși, regula este că soclurile sunt umplute cu piatră spartă sau piatră de râu (rar, la case mari din zidărie, soclurile sunt din cărămidă).

Sistemul "pe boci" pare a fi precursorul fundațiilor izolate din tehnica modernă a construcțiilor, fiind de o mare ingeniozitate și economicitate.

-Sunt frecvente pivnițele datorită reliefului colinar care face ca multe case să fie construite pe pante; pivnițele preiau panta terenului și sunt construite tot din zidărie uscată de piatră spartă. Uneori, panta e atât de mare încât pivnițele au volumul unui parter; în aceste cazuri, parterul casei pare etaj și casa este impunătoare, înaltă.

-Sistemul "bocilor" se folosește și în cazul clădirilor așezate pe pantă, așezându-se piloni de piatră sau lemn pe "bocii" îngropați, sub intersecțiile tâlpilor. Rar, soclurile sunt portante pe toată lungimea lor, montate pe fundații continue de zidărie uscată de piatră.

-Uneori, soclurile sunt tencuite cu lut la fel ca pereții casei; din păcate, în perioada comunistă au apărut tencuielile de ciment la socluri și beciuri cu consecințe negative (umezeală, condens, fungi).

Casă pe "boci" la Ulciug

Casă pe "boci" la Sălsig

bucătărie de vară pe "boci" la Motiș; nu s-au mai așezat pietre ca umplutură a soclului, structura fiind astfel vizibilă

Magazie la Nadiș. Se observă cum sprijinul unui colț s-a surpat

Casă în Ulciug- se observă dezavantajul sistemului "pe boci": talpa târnațului e flambată, nefiind susținută în zona mediană

soclu din blocuri de piatră la Ulciug

soclu din piatră de râu la Odești

casă cu talpa așezată direct pe sol la Băsești

5.3.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (ADC<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (ADC între 120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (ADC>250 mp) dispuse în sistem pavilionar sau de tip monovolum

- Se recomandă utilizarea tehnicii tradiționale cu fundații izolate dacă acest lucru e posibil din punct de vedere tehnic, în funcție de gabaritul clădirii și de încărcările rezultate din utilizarea ei.

- Deoarece terenul de fundare în zonă este preponderent argilos, pentru a se evita adâncimile prea mari ale fundațiilor se va accepta realizarea unei grinzi de fundare sub cota de îngheț, peste care se va zidi fundația din piatră, la o grosime rezultată din calcule.

- Soluțiile care obligă la sigilarea solului (de ex. radier general), vor putea fi folosite doar dacă sunt inevitabile din punct de vedere tehnic/ tehnologic (de ex. încărcări mari din utilaje, teren cu risc geotehnic, cu pânză freatică aproape de nivelul fundațiilor etc.). În cazul adoptării unei asemenea soluții, se va justifica alegerea sa.

B. Intervenții la construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare dispuse pavilionar sau monovolum)

- Pentru clădirile existente al căror sistem de fundare este realizat "pe boci" sau din zidărie uscată de piatră, acestea vor fi reabilitate și consolidate în același sistem, respectând principiile reabilitării monumentelor istorice, chiar dacă obiectivele nu sunt declarate monumente istorice.

- Nu se acceptă consolidări vizibile din beton.

- Pentru clădirile aparținând fondului vechi construit al localității, altul decât cel vernacular, fundațiile, soclurile și pereții

pivnițelor se vor reabilita cu materiale și tehnici identice cu cele originale, după principiile reabilitării monumentelor istorice, chiar dacă obiectivele nu sunt declarate monumente istorice.

- Fundațiile clădirilor comuniste sau postcomuniste se pot consolida cu beton.

- La clădirile existente în mediul rural apar o mulțime de probleme legate de fundații, acestea fiind mici și de multe ori rezolvate incorect din punct de vedere constructiv. Problema cea mai răspândită este dislocarea sau expulzarea pietrelor componente. Este necesară consolidarea lor, în funcție de zona seismică în care se încadrează; cea mai bună variantă este re-zidirea lor în același sistem.

- O altă variantă este re-zidirea lor și consolidarea cu „mortar” de lut, iar o altă este subzidirea fundațiilor originale și re-zidirea lor. Se va acorda mare atenție hidroizolației orizontale în cazul intervențiilor cu beton – în comparație cu zidăria de piatră, fundațiile și elevațiile din beton favorizează urcarea prin capilaritate a umezelii. Este foarte important ca umezeala să fie împiedicată să ajungă la structura din lemn a caselor.

- Soclul trebuie să fie și el protejat de umezeală. În acest scop, se pot realiza bariere de capilaritate prin injecții cu mortare speciale și tencuieli cu mortare de asanare speciale.

Totodată, se pot realiza drenaje care să ajute la îndepărtarea apelor de fundație, acest lucru prevenind infiltrațiile și degradările la nivelul său.

- Pivnițele vor beneficia de aerisire naturală prin intermediul unor goluri de ventilație din soclu, acestea fiind poziționate la un nivel sigur pentru a evita inundațiile.

- Trotuarul de gardă se dorește a fi reparat sau reconstruit dacă este cazul, cu o pantă nu foarte mare, dar suficientă cât să îndepărteze apele pluviale față de fundația construcției.

- Se vor folosi materiale naturale și se vor crea rosturi de dilatație, iar în punctele de scurgere a apelor pluviale se vor realiza detalii care să ajute la îndepărtarea acestora de construcție – este de preferat să fie direcționate către suprafețele verzi amenajate. Totuși, la casele tradiționale se poate evita această soluție cu ajutorul drenajelor, al dopurilor de argilă bătută sub trotuar sau al suprafețelor drenate cu lespezi pe nisip și piatră spartă.

FINISAREA SOCLURILOR

- La construcțiile civile, soclurile vor fi tratate asemănător celor tradiționale.

- Dacă gabaritul clădirii și soluțiile tehnice permit, se recomandă realizarea soclurilor din piatră conform tehnicilor tradiționale; se permite tencuirea soclurilor cu tencuieli ecologice.

- Este interzisă placarea cu cărămidă aparentă, cu imitații de cărămidă, cu imitații de piatră sau cu piatră naturală dispusă atipic arhitecturii tradiționale (piatră spartă dispusă neregulat, lipită cu o față pe soclu- așa-numita placare "rustică").

- Pentru clădirile industriale situate în afara vetrei satului se permite tratarea soclurilor cu tencuială și vopsitorie de culoare gri tern, fără strălucire.

- Se interzice acoperirea soclurilor de piatră existente cu tencuieli de orice fel.

AȘA NU- placare "rustică" la soclu

AȘA DA-
casă din
Stremț-
soclul este
tencuit cu
lut

AȘA NU-
casă din
Sălsig-
soclul este
tencuit cu
ciment

AȘA NU-
casă din
Bogdand-
pereții
beciului
sunt
tencuiți cu
ciment

SCĂRILE EXTERIOARE

Scările exterioare tradiționale sunt realizate din scânduri pe vânguri laterale din lemn; rar sunt din blocuri de piatră.

Adeseori lipsesc, atunci când talpa e așezată direct pe sol. În perioada comunistă, cele mai multe scări de lemn sau piatră au fost înlocuite cu scări din beton.

După căderea comunismului s-a răspândit "moda" plăcii scărilor de beton cu piatră naturală dispusă neregulat- așa-numita placare "rustică"; în realitate, în arhitectura tradițională nu a existat niciodată o asemenea dispunere a pietrei, ea neavând logică constructivă. De asemenea, s-au răspândit plăcările cu alte materiale- plăci ceramice, plăci de beton etc.

- Scările exterioare noi vor fi realizate într-una din următoarele alcătuiți:

- din lemn sau blocuri de piatră în tehnici tradiționale;
- din beton placat cu piatră naturală în aceeași tratare cu soclul, dacă soclul este din beton și va fi finisat cu piatră naturală cf. Ghidului.

- Se interzice construirea scărilor exterioare din beton lăsat aparent sau din alte materiale/ alcătuiți decât cele enumerate mai sus.

- Se interzice amenajarea de scări exterioare pe contur circular sau alte alcătuiți care nu aparțin tradiției locale.

scară de lemn la Nadiș

acces fără trepte pe târnaț-talpa e așezată pe sol în zona accesului

acces pe treaptă din piatră la Motiș

AȘA NU!- trepte din beton la Odești

AȘA NU!- trepte placate cu piatră dispusă neregulat

AȘA NU!- soclu și trotuar placate "rustic"

5.4. TÂMLĂRIA

5.4.1 Specificul local

5.4.1.1. Descrierea golurilor

- Fațada dinspre drum a **locuințelor** este împărțită în două travei, fiecare având câte o fereastră. Excepție fac unele dintre casele șvăbești care au fațade mai largi, împărțite în trei travei a câte o fereastră.

- Mai există situația fațadelor spre drum formate din trei travei, din care una închide laterala târnațului; în șpaletul de zidărie care închide târnațul este inclus un gol identic cu cele două de pe fațada îngustă.

- Se pot vedea și case dispuse cu fațada lungă spre drum; în acest caz, fațada dinspre stradă este împărțită în trei travei având fiecare câte o fereastră mare (sau chiar câte două, în funcție de mărimea casei), iar târnațul este dispus pe fațada dinspre curte.

- Dispunerea ferestrelor pe fațadele caselor tradiționale respectă aproximativ aceleași proporții plin-gol: dimensiunile ferestrei sunt într-un raport lățime/ înălțime de 2/3; lățimea ferestrei este 1/7 din lățimea fațadei scurte; înălțimea ferestrei este 2/5 din înălțimea fațadei scurte. Fac excepție casele de standard ridicat, cu parter înalt, edificate din zidărie ale căror ferestre sunt mai înalte; dimensiunile ferestrelor sunt într-un raport între 1/2 și 1/3.

- Pe fațada scurtă (în general, cea dinspre drum) sunt dispuse două ferestre așezate simetric, având între ele o distanță egală cu lățimea lor, iar înălțimea parapetului e egală cu cea a ferestrei. Așadar, suprafața golurilor reprezintă aproximativ o zecime din suprafața peretelui fațadei.

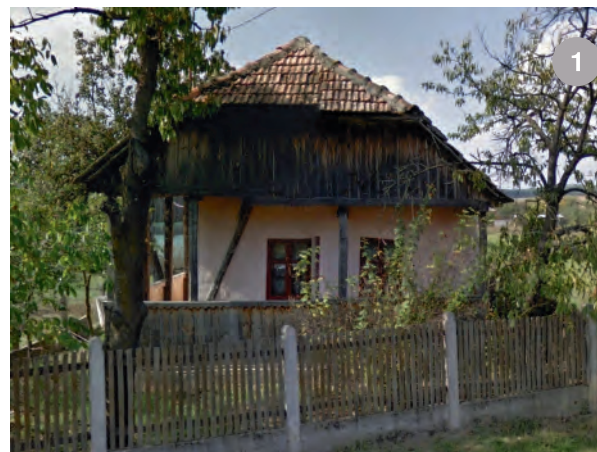
- Pe fațadele lungi, ferestrele au aceleași dimensiuni; de multe ori, de o parte și de alta a ușii se află câte o fereastră cu aceeași înălțime, dar mai îngustă decât celelalte (jumătate din lățimea celorlalte).

Tâmplăria este executată din lemn, de multe ori profilată decorativ.

Ferestrele sunt în două rânduri și două canaturi, montate la fața pereților.

În perioada comunistă multe tâmplării tradiționale au fost înlocuite cu tâmplării tipizate, care au alterat raportul plin-gol al fațadelor.

Anexele au uși simple de scânduri; se remarcă porțile șurilor, înalte și lucrate decorativ.

casă din Homorodu de Mijloc cu două ferestre spre stradă

casă din Dobra cu două ferestre ale camerei dinspre stradă și o fereastră în dreptul târnațului

casă din Motiș cu două ferestre spre stradă

casă din Hodod- specifică regiunii- cu fereastră spre târnaț și cu pivniță în demisol

5.4.1.2. Descrierea tâmplăriilor

Tâmplăriile sunt din lemn simplu, mai mult sau mai puțin decorate: de la tâmplării foarte simple până la tâmplării sculptate.

Ferestrele caselor au tâmplării în două rânduri, în câte două canate. Cele mai vechi (executate până la începutul sec. XX) se deschid spre exterior; cele executate în perioada interbelică se deschid spre interior.

Coloritul lor diferă- de la culoarea naturală a lemnului (tratat cu ulei de in sau băițuit), până la vopsitorii în culori discrete: nuanțe de ocru și

maro, gri deschis, alb, nuanțe de albastru și verde. Sunt compartimentate în ochiuri mărunte; s-au identificat patru tipuri generale de compartimentare:

a) fiecare foaie este împărțită prin baghete subțiri în trei registre egale;

b) fiecare foaie este împărțită prin baghete subțiri în două registre: unul inferior de 2/3 din înălțimea ferestrei, altul superior de 1/3 din înălțimea ferestrei;

c) o traversă împarte înălțimea golului, fiind dispusă la 2/3 din înălțime față de baza golului. Sub traversă, tâmplăria este în două canate, fiecare foaie fiind compartimentată prin baghete

subțiri în două părți egale; deasupra traversei se află o singură foaie de geam pe toată lățimea ferestrei, iar traversa și ramele sunt tratate decorativ;

d) aceeași compartimentare cu traversă, dar partea de deasupra traversei este și ea împărțită în două foi.

Ferestrele sunt așezate în rame montate la fața exterioară a peretelui, nu în interiorul golului.

Întreaga lățime a peretelui este îmbrăcată în lemn pe tot conturul golului. Tâmplăriile sunt înguste și tratate decorativ cu sculpturi și aplicații sau simplu, dulgherește; rama exterioară este uneori mai lată, ornamentată.

5

Ariniș- ferestre împărțite în trei registre egale

10

Stremț- fereastră cu traversă la 2/3 din înălțime; cu foi mobile deasupra traversei

6

Sălsig- fereastră foarte simplă, lucrată dulgherește

8

Stremț- ferestre cu traversă la 2/3 din înălțime, cu ochiuri mobile deasupra traversei

11

Dobra- ferestre împărțite în trei registre, arcuite la partea superioară

7

Asuaia de Sus- ferestre cu traversă la 2/3 din înălțime, cu foaie întreagă deasupra traversei. Montantul și traverșa sunt sculptate ornamental

9

Ardusat- fereastră cu traversă la 2/3 din înălțime, cu foaie întreagă deasupra traversei. Montantul și traverșa sunt sculptate ornamental

12

Bogdand- ferestre cu ancadrament ornamental din lemn montat la fața peretelui

Ușile caselor sunt cu foi pline de lemn sau cu ochiuri mici de geam în jumătatea de sus a ușii. Cele mai vechi uși sunt foarte simple, executate din scânduri îmbinate strâns; acestea sunt decorative prin modul de îmbinare a scândurilor în panoul de ușă. Mai târziu- poate în perioada interbelică sau chiar cea comunistă- au apărut ușile din panouri de scândură.

De multe ori, la partea exterioră a tocului este fixată o porțiță din șipci, care are rolul de a împiedica animalele să pătrundă în casă în zilele de vară, când ușa rămâne permanent deschisă.

De o parte și de alta a ușilor se găsește câte o fereastră îngustă, cu lățimea egală cu jumătate din lățimea unei ferestre obișnuite.

Obloanele se folosesc în mod diferit la case: casele românilor au obloane doar pe fațada lungă dispusă pe limita parcelei, pentru a obtura ferestrele dinspre vecini. Casele maghiarilor și șvabilor folosesc obloane și la ușile și ferestrele principale.

În toate situațiile, obloanele sunt în două foi, din șipci dispuse orizontal sau din foi pline, montate în rame asemănătoare cu ale ferestrelor.

Ferestrele șurilor sunt strict tehnologice, fiind mărunte și tratate foarte simplu, într-un ochi sau cu obloane simple, din scânduri late, montate la fața peretelui.

Porțile șurilor sunt decorative, tratate cu traforuri și aplicații din șipci de lemn, uneori de mare frumusețe. La partea superioară au un rând de traforuri pentru aerisire.

Ușile anexelor sunt simple, cu foi pline din scânduri.

Obloanele șurilor sunt mici, executate din scânduri.

13

casă din Stremț reprezentativă pentru modul de dispunere a golurilor pe fațada lungă

14

Oarța de Sus- ușă cu porțiță

17

Stremț- obloane spre vecin

18

Tămășești- obloane spre vecin

15

Asuaju de Sus- ușă cu toc decorativ

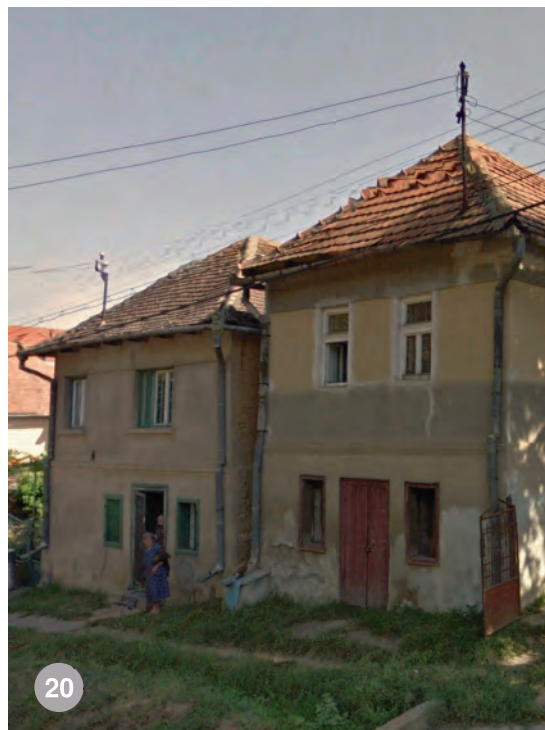
16

conacul Pavelka din Ulciu- ușă solidă din scânduri

19

Ulcium - obloane la ușă și fereastră

20

Hodod - case cu pivnițe/ prăvălii la parter și obloane simple

21

Hodod - obloane din panouri îmbinate decorativ

22

Beltiug - obloane din șipci orizontale cu contur arcuit la partea superioară

23

porți de șură în Stremț

oblon de coteț în Oarța de Sus

porți de șură în Asuaju de Sus

porți de șură în Motiș

porți de șură în Ardușat

5.4.2 Recomandări pentru construcțiile noi

5.4.2.1. Compunerea golurilor

- Dimensiunile ferestrelor principale vor respecta, pe cât posibil, raportul lățime/înălțime tradițional.
- Compunerea golurilor pe fațadele dinspre drum va respecta, pe cât posibil, raportul plin- gol tradițional și modul tradițional de dispunere a golurilor pe fațade.
- Se permite realizarea aportului suplimentar de lumină prin goluri mai mari sau suprafețe mari de sticlă, dacă acestea sunt mascate cu grilaje de șipci din lemn sau traforuri din lemn.
- Golurile mari (de ex. porți de acces în hale) vor fi tratate asemănător porților de șură.

5.4.2.2. Tâmplăriile

- Pentru ferestre se recomandă montarea de tâmplării din lemn, în alcătuiuri care să permită ventilația naturală. Dacă este necesară montarea de structuri metalice de susținere a ferestrelor (pentru deschideri foarte mari sau din rațiuni tehnologice- de ex. funcțiuni industriale cu risc mare de incendiu), acestea vor fi obligatoriu de culoare gri, finisate fără strălucire și vor fi mascate la exterior cu rame de lemn sau cu zidărie.
- Se recomandă alcătuirea tâmplăriilor asemănător celor tradiționale: cu lățimea peretelui îmbrăcată în lemn; cu ramă decorativă pe conturul golului, montată la fața peretelui; cu traverse sculptate și montant decorativ sau cu rame simple, subțiri.
- Tâmplăria se va monta spre exteriorul zidăriei, astfel încât adâncimea liberă de la limita exterioară a peretelui până la cercevea să nu depășească 5 cm. Doar la clădirile din perioada comunistă care se reabilitează cu termoizolație exterioară se permite montarea tâmplăriei la 10 cm în interiorul golului.

ușă de magazie în Nadiș

Ferestrele se vor compartimenta obligatoriu conform modului de compunere a ferestrelor tradiționale, în oricare dintre variante. Compartimentarea se va face cu baghete subțiri din lemn în ochiuri mici, asemănător celor tradiționale. Se interzice folosirea de baghete metalice sau din orice alte materiale decât lemnul pentru compartimentarea ferestrelor. Se interzice folosirea de baghete lipite pe sticlă; baghetele vor fi obligatoriu compartimentări structurale ale ferestrei. Se permit alcătuirii moderne doar dacă ele sunt în echilibru cu restul fațadei și sunt puse în acord cu proporțiile tâmplărilor tradiționale prin mijloace moderne (grilaje de lemn, obloane etc.).

Ușile vor fi din lemn, cu foi pline din scânduri. Se interzic ușile din orice alte materiale decât lemnul și ușile decorate cu decupaje moderne, nespecifice tradiției locale (decupaje curbe, inserții de sticlă decorativă/mată/ oglindată etc.).

Porțile de dimensiuni mari (de ex. porțile de acces în hale) se vor executa din lemn, cu aplicații decorative asemănător șurilor. Alcătuirile moderne de tipul tâmplărilor automatizate pot fi metalice, dar vor fi mascate cu panouri și rame de lemn. Pentru toate tipurile de tâmplării se interzic formele ne-specifice satului: curbe, triunghiulare, romboidale, trapezoidale sau chiar dreptunghiulare/ pătrate dacă acestea au proporții nepotrivite. Cantitatea suficientă de lumină se va obține ori printr-un număr mai mare de ferestre cu proporțiile potrivite, ori cu suprafețe mari de sticlă mascate prin grilaje de lemn.

Obloanele vor fi obligatoriu din lemn, în ambele alcătuirii care se regăsesc în arhitectura tradițională: din lamele orizontale în rame sau din scânduri late la fața pereților. Se permite utilizarea obloanelor pe tot teritoriul Ținutului Codrului. Se interzice montarea de rulouri la exteriorul pereților.

Pentru coloritul tuturor tipurilor de tâmplării noi se va alege una din următoarele variante: culoarea naturală a lemnului (tratat cu ulei de in, băiuit în culori natur neagresive), tratat cu

diverse lazuri), vopsitorii în culori discrete: nuanțe de ocru, maro și cenușiu, nuanțe de albastru și verde, gri deschis, alb.

5.4.2.3. Grilaje, feronerie, tip de sticlă

- Se vor putea monta grilaje din lemn pentru mascarea unor suprafețe mari de sticlă pe fațade.
- Grilajele metalice sunt interzise.
- Se vor monta feronerie simple, de culoare negru/ gri metalic.
- Se interzic feroneriele albe, aurii sau de alte culori; se interzic cele din material plastic.
- Se va utiliza obligatoriu sticlă clară; se interzice sticla decorativă (sablata, cu inserții decorative etc.) și sticla oglindată.

AȘA DA:
proiect casă-
arh. Laura
Zaharia.
E un bun
exemplu de
tratate a
golurilor unei
case moderne
în stil
tradițional.

30

DA

AȘA DA: casă în
Feleacu, Cluj-
arh. Adina și
Mark Sztahura,
foto Robert
Geczi.
Ferestrele, deși
noi, au aspect
tradițional.
sursa foto:
[http://arhitectura-1906.ro/proiecte/
portfolio/casa-
de-sub-nuc/](http://arhitectura-1906.ro/proiecte/portfolio/casa-de-sub-nuc/)

31

DA

DA

29

AȘA DA: șură în Motiș. E posibil să dateze din perioada comunistă. E o adaptare interesantă a volumetriei tradiționale a șurii la nevoi contemporane (de ex. garajul). Deși compartimentarea și proporțiile sunt diferite de șura tradițională, s-au folosit corect materialele și culorile, iar lemnăria este foarte frumos ornamentată, asemănător lemnăriei șurilor tradiționale

32

NU!

AȘA NU: casă nouă în Bârsău de Sus; volumetrie necontrolată, materiale industriale în exces, ferestre curbe și tâmplării cu geam oglindat- absolut totul e strident și agresiv la această casă.

5.4.3. Intervenții la construcții existente

- În cazul în care se intervine asupra unei clădiri existente ce deține încă tâmplării tradiționale, acestea vor fi reabilite în forma originală.

- Dacă sunt necesare completări/ înlocuiri de elemente ale tâmplăriilor, se vor folosi aceleași materiale ca cele originale.

- Tâmplăriile care nu mai pot fi recuperate vor fi copiate și înlocuite cu copiile.

- Se recomandă reabilitarea întocmai a ferestrelor în două rânduri și înlocuirea sticlei clare vechi cu sticlă clară nouă.

- Se interzice înlocuirea tâmplăriilor ferestrelor cu tâmplării noi într-o singură foaie, care nu respectă compartimentarea tradițională descrisă în capitolul cu descrierea specificului local.

- Se interzic tâmplăriile metalice sau din PVC montate altfel decât la interior.

- Se interzice înlocuirea sticlei simple clare cu geam termoizolant; acesta va putea fi montat doar mascat la interior, în spatele ferestrelor istorice, pentru a nu fi vizibil pe fațadă. Totuși, nu se recomandă montarea de geam termoizolant nici mascat în spatele ferestrelor istorice, întrucât acesta reduce aportul de lumină din încăperi.

- Se recomandă reabilitarea întocmai a ferestrelor în două rânduri și înlocuirea sticlei clare vechi cu sticlă clară nouă.

- Se interzice înlocuirea tâmplăriilor ferestrelor cu tâmplării noi într-o singură foaie, care nu respectă compartimentarea tradițională.

- Ușile, porțile și obloanele vor fi reabilite; dacă nu pot fi reabilite, se vor copia și se vor înlocui cu copii. Se interzice înlocuirea lor cu uși/ porți/ obloane din alte materiale decât lemnul (suprafețe strălucitoare de tipul policarbonatului sau aluminiului, grilaje

metalice, PVC sau orice altceva).

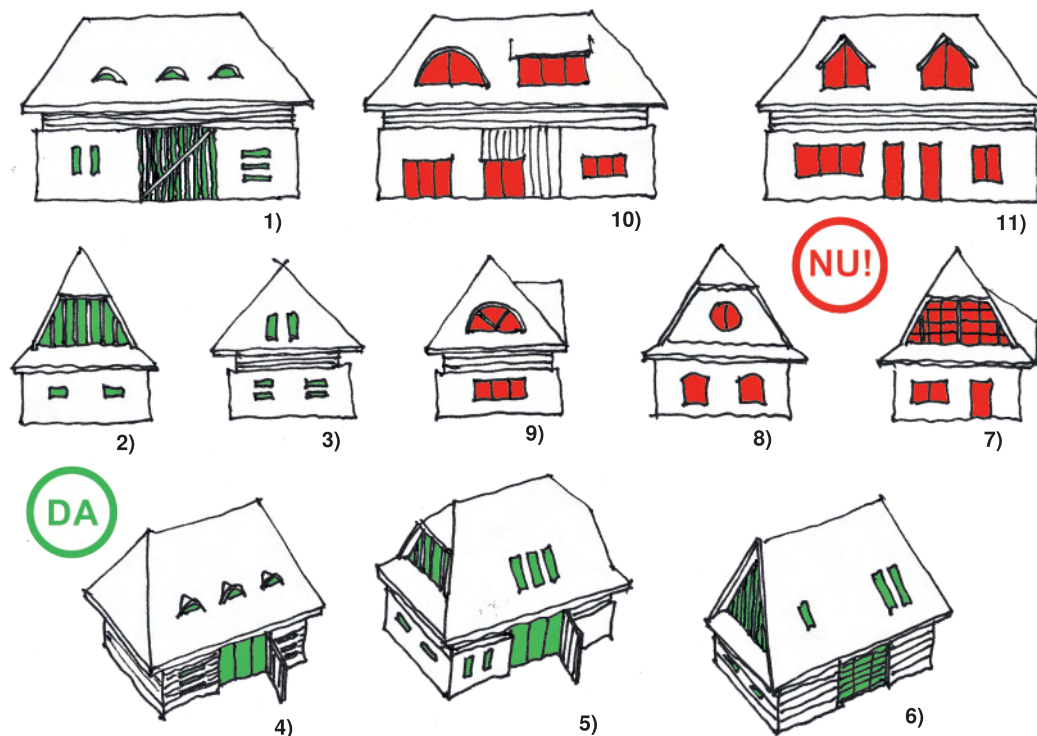
- Se interzice utilizarea ușilor/ porților cu tratate modernă (de ex. cu inserții decorative de sticlă, cu decupaje curbe etc.).

- Tâmplăriile executate în perioada comunistă și ulterior pot fi reabilite (dacă sunt din lemn) sau înlocuite cu tâmplării din lemn (dacă sunt din alte materiale). Se interzice utilizarea altor materiale decât lemnul la reabilitarea sau înlocuirea lor.

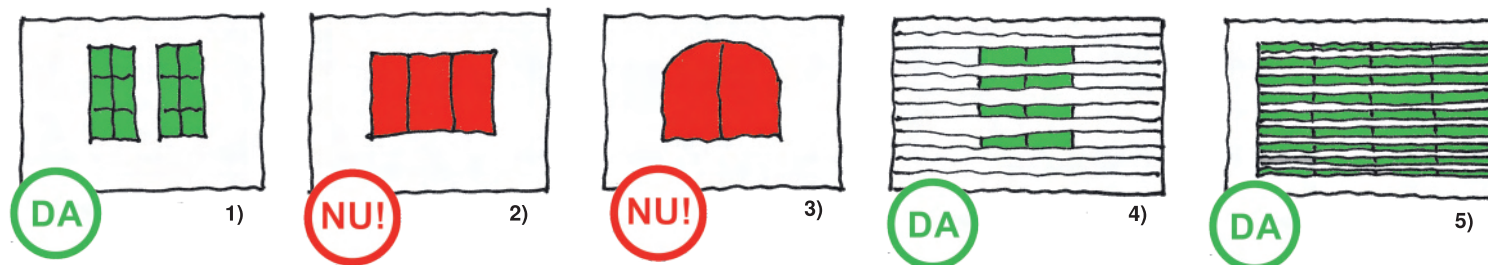
- Proporțiile golurilor vor fi tratate asemănător clădirilor noi: se modifică conform golurilor tradiționale ori se modifică în alcătuiți moderne, dar mascate cu grilaje de șipci sau traforuri.

- Se poate folosi geam termoizolant cât mai clar; este interzisă folosirea sticlei ogndate, a sticlei fumurii, a sticlei decorative de orice fel (sablate, ornamentate, cu contururi curbe etc.), a cărămizii de sticlă.

- Coloritul tâmplăriilor vechi, al celor din perioada comunistă sau al celor din perioada postcomunistă se va reface într-una din culorile tradiționale: culoarea naturală a lemnului (tratat cu ulei de in, băiuit în culori natur neagresive, tratat cu diverse lazuri), vopsitorii în culori discrete: nuanțe de ocru, maro și cenușiu, nuanțe de albastru și verde, gri deschis, alb.

Ferestre la șuri reabilite: 1)-6) ferestre discrete, dispuse regulat, ascunse după trafoare și bârne din lemn sau montate în planul acoperișului; mici lucarne cu proporțiile "ochilor" tradiționali sau ferestre montate în golurile șurilor - **AȘA DA**; 7)-11) ferestre cu forme neregulate sau ne-specifice tradiției locale, goluri cu proporții greșite, ferestre care înlocuiesc timpanele și au tâmplării cu proporții incorecte raportat la proporțiile fațadei- **AȘA NU**

Ferestre la case vechi reabilite: 1)-ferestre reabilite în forma originală; 3), 4)- ferestre mascate în spatele bârnelor sau suprafețe mari de sticlă mascate în spatele unor grilaje de lemn - **AȘA DA**; 2), 3) ferestre cu forme care nu aparțin tradiției locale sau cu proporții greșite- **AȘA NU**

AȘA NU: casă în Hodod; tâmplăriile vechi de la etaj au fost înlocuite cu tâmplării de PVC într-un ochi, impersonale

34,36- **AȘA DA:** Ulciug- tâmplării reabilitate integral în forma originală

AȘA NU: poartă de aluminiu montată la o șură din Buzești. Materialul strălucitor contrastează cu traforul delicat de lemn de pe timpan

5.5. Târnațul

5.5.1. Specificul local

Târnațul este nelipsit din arhitectura tradițională a locuinței codrenești. Nu am identificat nici măcar o singură locuință tradițională fără târnaț.

Variantele de târnaț sunt atât de multe, încât formează o mare varietate de volumetrii de locuințe; această varietate crește ca urmare a combinării variantelor de târnaț cu variantele de învelitori.

La finalul sec. XIX-începutul sec. XX, târnațul codrenesc se întindea pe toată fațada lungă a casei și adeseori și pe cea scurtă dinspre drum. Ulterior a apărut camera din capăt care a generat planimetriile cu târnaț inclus parțial în planul casei.

Târnațul este tratat cu parapet din lemn, fără parapet sau doar cu "rudă"; parapetul este uneori simplu, alteori mai decorativ (existând și exemple foarte bogat ornamentate). La partea superioară, grinzile sunt tratate simplu sau ascunse de traforuri complicate, foarte decorative.

Târnațul are o lățime de cca. 80 cm, iar parapetul său are o înălțime de cca. 80-100 cm.

Variantele de volumetrii rezultate din configurarea târnațului sunt:

- târnaț dispus pe întreaga fațadă lungă a casei, spre curte, cu sau fără "frigurie" (foișor de acces);
- târnaț dispus pe o parte a fațadei lungi, inclus în volumul casei, cu sau fără "frigurie";
- târnaț dispus pe o parte a fațadei lungi a casei, spre curte și pe fațada scurtă dinspre stradă, fără "frigurie";
- târnaț dispus pe întreaga fațadă lungă a casei, spre curte și pe fațada scurtă dinspre stradă, fără "frigurie";
- târnaț dispus pe trei laturi ale casei, cu "frigurie".

În satele șvăbești din vestul regiunii, târnațul este inclus în pereții fațadelor laterale, având ferestre identice cu cele ale camerelor. Această conformare a fost preluată și de către maghiari și români, astfel încât o găsim până în zona mediană a Ținutului Codrului.

În satele maghiare din sudul regiunii, târnațul este foarte scurt și inclus în planul casei sub forma unei loggia; uneori se extinde în afara planului casei printr-un foișor de acces.

Alte variante de târnaț sunt:

- târnaț în formă de "L" spre curte, adosat caselor de standard ridicat așezate cu fațada lungă spre stradă;
- târnaț din zidărie cu stâlpi cu secțiune pătrată, cilindrică, cu capitelluri simple, cu sau fără arcade la partea superioară;
- târnaț la etaj, acolo unde beciul e atât de înalt încât formează un parter.

Variantele de târnaț în arhitectura Ținutului Codrului sunt atât de multe încât se poate spune că ele generează caracteristica esențială a arhitecturii codrenești: diversitatea.

Târnațul este, de regulă, realizat cu stâlpi de lemn (decorați cu cioplituri simple sau cu traforuri elaborate), dar există și multe exemple de târnaț cu stâlpi din zidărie (cu precădere la casele de standard ridicat și în satele șvăbești/maghiare). Uneori, nu are nici un fel de parapet, alteori are "rudă" (mână curentă realizată dintr-o bară orizontală din lemn), dar cel mai des întâlnit este parapetul din scânduri profilate sau din trafor.

Există numeroase exemple de târnaț extrem de bogat decorat cu scânduri profilate, aplicații din șipci, traforuri sau combinații între acestea.

Consolele de la partea superioară a stâlpilor sunt vizibile sau sunt ascunse cu traforuri.

Coloritul tradițional al lemnăriei târnațului este într-una din următoarele variante: coloritul natural al lemnului, vopsitorie într-o nuanță de maro sau vopsitorie într-o nuanță de gri/ gri albastrui. Dacă sunt prezente timpane de lemn, coloritul târnațului este în aceeași nuanță ca timpanul.

Asuaju de Sus- târnaț tratat decorativ

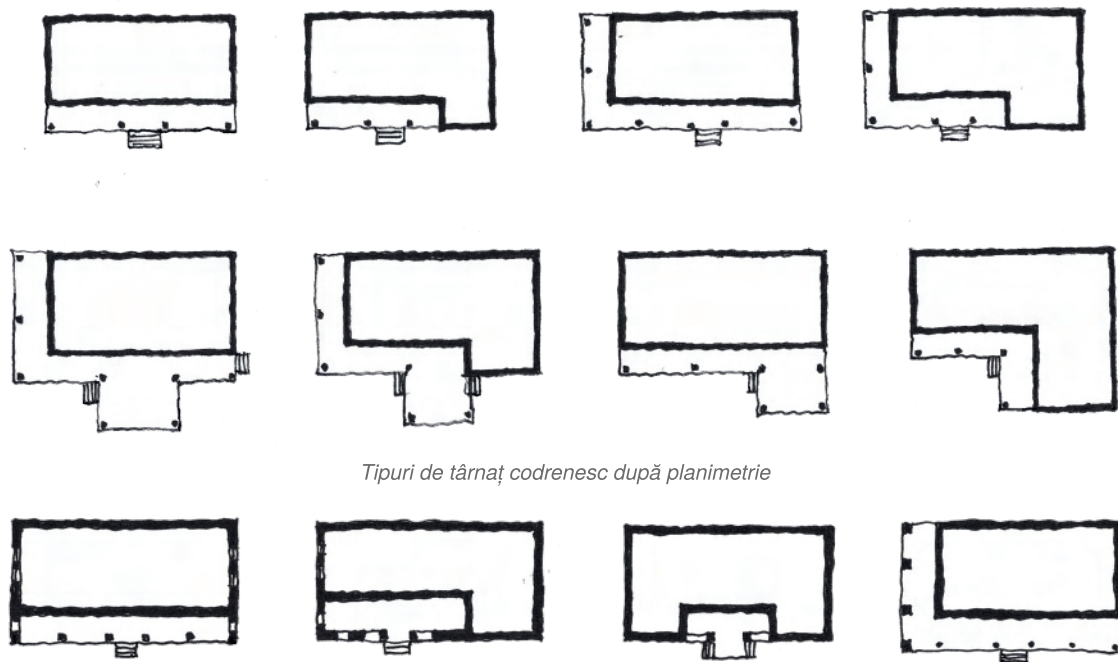
*Sălsig-
târnaț "cu
rudă"*

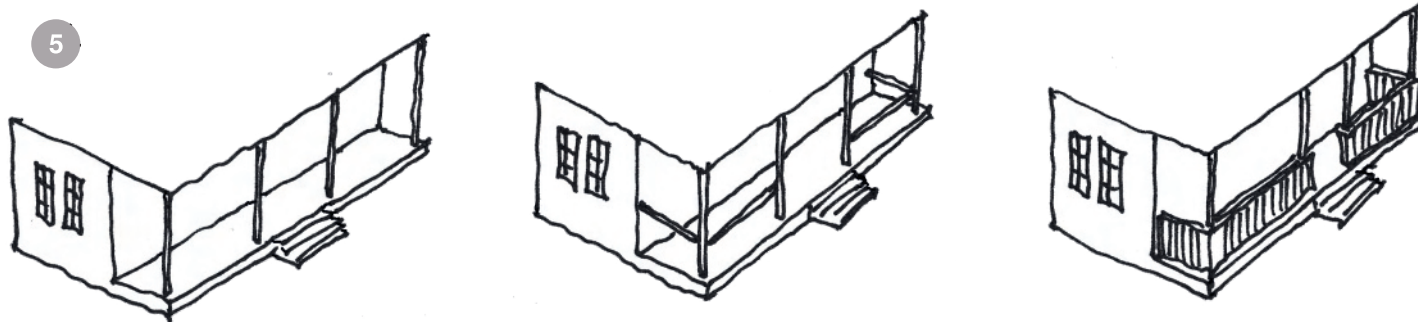
*Băsești-
târnaț pe
două laturi
inclus în
planul
fațadei*

*Beltiug-
târnaț fără
parapet
inclus în
fațada
laterală
spre stradă*

Tipuri de târnaț codrenesc după planimetrie

tipuri de târnaț după parapet (târnaț fără parapet, târnaț cu rudă, târnaț cu parapet)

Sălsig-
târnaț cu
parapet
traforat pe
toată
lungimea
fațadei

Corund-
târnaț
închis pe
laterală
de o
prelungire
a fațadei

Sălsig-
târnaț cu
parapet
traforat

Stremț-
târnaț
decorat cu
traforuri

Stremț- stâlp de târnaț decorat cu capitel din traforuri

Ardusat- stâlpi de târnaț decorați cu cioplituri

12

Sălsig-
parapet
traforat

15

Stremț-
parapet
traforat

18

Nadiș- târnaț cu stâlpi galbați și parapet din
zidărie, cu arcade la partea superioară

13

Asuaju de
Sus-
parapet
decorat cu
traforuri și
aplicații

16

Asuaju de
Sus-
găbânaș
cu târnaț-
stâlpii sunt
ciopliți
ornamental

19

Ulciug- târnaț cu stâlpi și parapet din
zidărie; stâlpii au secțiune pătrată

14

Hodod-
târnaț inclus
în planul
casei, în
zona
mediană a
fațadei lungi

17

Hodod-
târnaț cu
stâlpi
cilindrici
din zidărie

20

Beltiug- stâlpi cilindrici de zidărie

5.5.2. Recomandări pentru construcțiile noi

- Târnațul se va executa din lemn, în orice variantă volumetrică dorită de proiectant.
- Se permite o lățime mai mare decât cea tradițională de 80 de cm, dar nu mai mult de 150 cm.
- Se va putea alege orice variantă de închidere: cu stâlpii liberi, cu "rudă" sau cu parapet.
- Parapetul va fi din scânduri tratate decorativ în orice variantă de decorațiune din cele tradiționale: simple, profilate, traforate.
- Coloritul lemnăriei târnațului va fi coloritul natural al lemnului; se pot aplica lazuri protectoare, dacă ele prezervă coloritul natural al lemnului și nu au luciu. Se permite și vopsirea cenușiu sau brun dar numai cu vopseluri ne-lucioase.

5.5.3. Intervenții la construcții existente

- Târnațul construcțiilor existente se va reabilita în forma originală și cu coloritul original; elementele de lemn care nu pot fi recuperate vor fi copiate și înlocuite.
- Târnațul executat din zidărie la clădirile din fondul vechi construit al localității- altul decât cel vernacular- se va reabilita cu materialele și tehnicile originale după principiile reabilitării monumentelor istorice, chiar dacă obiectivele nu sunt declarate monumente istorice.
- Se interzice închiderea târnațului clădirilor din fondul de arhitectură vernaculară cu pereți, cu marchize din sticlă sau cu orice alt material.
- Clădirile din perioada comunistă și postcomunistă construite fără târnaț vor fi reabilite prin amenajare de târnaț în orice alcătuire volumetrică din cele tradiționale.
- Se interzice supraîncărcarea târnațului cu volumetrie și elemente decorative ne-specifice alcătuirilor tradiționale, chiar dacă este executat din lemn.
- Se permite adosarea de terase acoperite târnațului; ele vor fi tratate asemănător "friguriei" și acoperite ca atare- cu lucarne cu timpan sau în trei ape.

AȘA DA: proiect de casă- arh. Andrada Ghineț. Târnațul este tratat în varianta cu includere în planul casei

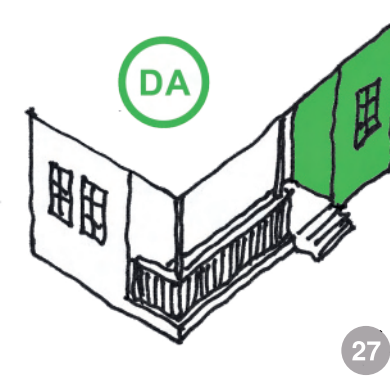
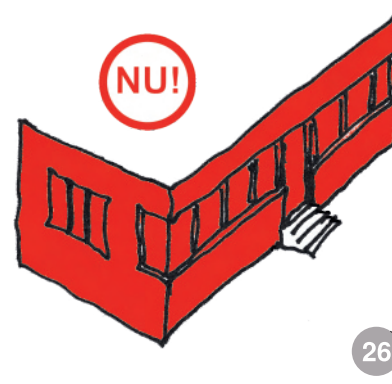
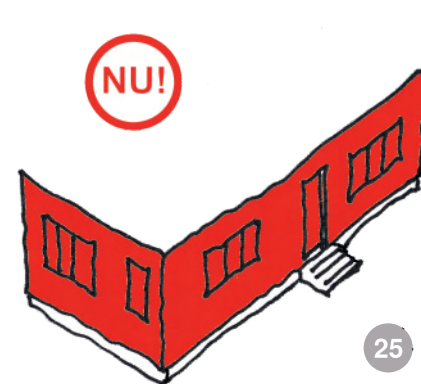
AȘA DA: proiect casă în Fărcașa, cu târnaț și acoperiș tradițional- Studio Z, arh. Marosán Zoltán

AȘA DA: casa-muzeu din Oarța de Sus, reabilitată integral în forma originală

AȘA NU: Bogdand- târnațul a fost închis parțial într-un mod pretențios, nepractic și inestetic

25),26) este interzisă închiderea completă a târnațului, indiferent de modul de tratare a golurilor- **AȘA NU!**; 27) este permisă închiderea parțială a târnațului pe modelul "șpaisului" tradițional- **AȘA DA!**

5.6. Timpanul

5.6.1. Specificul local

În Ținutul Codrului, timpanul contribuie decisiv la diversitatea uluitoare a arhitecturii tradiționale.

- Există timpane de lemn sau de zidărie, drepte sau teșite, ornamentate de la simplu la foarte bogat. Ele sunt prezente și la șuri, și la case, fiind de multe ori cele mai decorative părți ale construcțiilor.

- Indiferent despre ce timpane e vorba (timpanele teșite dinspre drum ale caselor, timpanele drepte ale "friguriilor", timpanele teșite ale șurilor), toate sunt tratate decorativ, unele chiar foarte bogat decorate.

- Decorațiunile sunt atât de imaginative, încât sunt imposibil de clasat pe tipuri: combinații de traforuri, aplicații, cioplituri, structuri decorative, profilaturi- toate acestea formează limbajul decorativ al timpanelor de lemn. De cele mai multe ori, alcătuirile sunt scenografice, în relief sau tratate în adâncime prin planuri suprapuse; există chiar și situații în care timpanul teșit al casei se transformă într-un mic târnaț.

- Coloritul timpanelor este, de regulă, în culoarea naturală a lemnului. Uneori, apare vopsitoria în nuanțe de maro sau de gri, gri-albăstrui.

5.6.2. Timpane la construcții noi

- Două volumetrii de acoperișuri tradiționale (acoperișul în patru ape cu două ape mai scurte și timpan, foișorul acoperit în două ape) implică obligatoriu timpan. Se recomandă ca tratarea timpanului să evite pastașă/ kitsch-ul, indiferent de soluția aleasă (decorativ sau minimalist);

- Coloritul timpanelor va fi în culoarea naturală a lemnului sau în nuanțe de maro, gri, gri-albăstrui;

- Se va alege o soluție adecvată specificului local: cu timpan de lemn sau de zidărie (și se va justifica în studiul de amplasare cu documentar fotografic);

- Dacă se intenționează perforarea timpanelor cu goluri, se va acorda atenție proporției acestora.

5.6.3. Intervenții la timpane existente

- Timpanele decorative existente vor fi reabilitate integral în forma originală și cu tehnică tradițională;

- Este interzisă desființarea lor sau refacerea simplificată; se vor înlocui doar elementele grav deteriorate, care nu pot fi recuperate;

- Nu se vor aplica lacuri lucioase;

- Este permis iluminatul podului prin traforul decorativ existent la timpane numai cu condiția ca sticla să fie montată la interiorul traforului;

- Este interzisă modificarea timpanelor existente prin transformarea lor în balcoane sau prin perforarea lor cu ferestre; este interzisă înființarea de timpane în poziții atipice- de exemplu prin desființarea unei ape a acoperișului.

ATENȚIE: în satele în care tradiția a impus învelitoarea în patru ape cu "frigurie" sau cu timpan teșit NU se va importa învelitoarea în două ape cu timpan drept tencuit. În satele în care tradiția a impus acoperișurile în patru ape cu timpan teșit NU se vor construi acoperișuri în două ape cu timpan drept.

Sălsig-
timpan cu
târnaț
decorat cu
traforuri și
profilaturi.
Întreaga
structură a
casei este
decorativă.

Solduba-
timpan
plin din
șipci
dispuse la
unghiuri
diferite

Babța-
un alt
exemplu
de
timpan
cu târnaț

Stremț-
timpan
de foișor,
decorat
bogat cu
aplicații
și trafor

Corund-
timpan
drept
executat
din șipci
dispuse
la
unghiuri
diferite

6
Stremț- "frigurie" cu timpan drept din scânduri.
Este decorat discret cu pazii traforate și cu șipci
aplicate pe îmbinările scândurilor

7
Sălsig- "frigurie" cu timpan traforat

8
Hurezu Mare- case
șvăbești cu
timpane
drepte din
zidărie;
modelul nu
se va
prelua în
satele în
care acest
tip de
timpan nu
este
tradițional!

9
Asuaju de
Sus- timpan
tratat
decorativ cu
aplicații și
trafor; are
mici ferestre
pentru
iluminatul
podului

10
Sălsig-
timpan și
târnaț de
lemn,
lucrate cu
traforuri
migăloase
dar într-o
conformație
complicată,
inestetică.

11
DA
NU!

casă veche
reabilitată- AȘA
DA. Din păcate,
materialele
folosite
(învelitoare
tablă, tâmplării
PVC) falsifică
imaginea casei,
iar traforul
original din
lemn a fost
distrus- AȘA
NU!

12
DA

AȘA DA-
Îtimpan din
șipci de lemn la
locuință nouă; o
interpretare
modernă,
simplificată a
timpanului
tradițional

13
NU!

AȘA NU-
Sălsig- timpan
peste "frigurie"-
lemnăria
originală a fost
înlocuit cu un
placaj fără
decorațiuni

5.7. Poarta și gardul

5.7.1. Specificul local

Poarta

În Ținutul Codrului mai există câteva **porți înalte acoperite**, alcătuite din compartiment pentru car și compartiment pentru persoane, ambele prinse în aceeași structură. În afara acestora, mai există rămășițe ale unor astfel de porți, iar exemplare asemănătoare se găsesc la Muzeul Satului din Baia Mare; așadar, acestea au fost cândva porțile specifice zonei.

Aceste porți au structuri ușoare din lemn; compartimentul pentru car are cca. 3 m înălțime și cca. 3.5 m lățime, iar compartimentul pentru persoane are cca. 2m înălțime și cca. 1 m lățime.

Elementele structurale sunt reduse ca dimensiuni și aproape fără decorațiuni. În schimb, panourile porților codrenești sunt decorate foarte bogat și delicat totodată, asemănător lemnăriei de pe case și șuri: cu traforuri, profilaturi, cioplituri, aplicații, combinații între acestea.

Se remarcă faptul că, indiferent cum ar fi conformate panourile porților, ele permit privirii să treacă în curte: fie sunt joase, lăsând liber spațiul până la grinda porții, fie sunt înalte până aproape de grindă dar sunt traforate.

În afara acestui tip de porți înalte, în toate satele se află multe **porți joase** din lemn simple și frumoase, din șipci sau scânduri, nedecorate sau cu decorațiuni asemănătoare celor de pe porțile șurilor, având cca. 1,5 m înălțime. Acestea sunt tăiate la partea superioară orizontal sau cu mici pante și au, la rândul lor, compartimente diferite pentru car și pentru persoane. Vom considera și aceste alcătuiți ca fiind tradiționale în zonă.

Gardul

Împrejmuirile tradiționale din Ținutul Codrului sunt de cca. 1-1,2 m înălțime, executate din scânduri late dispuse orizontal sau vertical, acoperite cu o scândură montată oblic. Mai există împrejmuiri frumoase din șipci montate vertical sau din scânduri traforate montate vertical. Au existat aici și împrejmuiri din nulele legate pe stâlpi de lemn sau bătute pe șipci, dar au fost în timp înlocuite cu cele de scânduri.

În ultimii ani au apărut porți și garduri din materiale industriale strălucitoare și/ sau colorate strident: metal, policarbonat, PVC etc. Acestea sunt agresive vizual, spre deosebire de porțile și gardurile din lemn.

5.7.2. Recomandări pentru porțile și gardurile noi

În Ținutul Codrului se observă un fenomen îngrijorător: din cauza apartenenței administrative la județul Maramureș și a promovării intensive a culturii Țării Maramureșului în detrimentul celorlalte regiuni etnografice din județ, codrenii au început a se identifica din punct de vedere cultural cu maramureșenii. Astfel, în Ținutul Codrului au început să apară elemente decorative specifice Țării Maramureșului, cele mai vizibile fiind porțile de inspirație maramureșeană.

- Este de dorit a se implementa porți specifice Codrului (cu structuri ușoare fără decorațiuni sau decorate discret și cu panouri din traforuri) și nu porți maramureșene sau lăpușene.

- De asemenea, este de dorit a se evita excesul de decorațiuni care cade cu ușurință în zona kitsch; arhitectura tradițională este una a bunului simț și a măsurii, nu a exceselor.

- Porțile și împrejmuirile noi se vor executa din lemn, în oricare dintre configurațiile descrise la pct. 5.7.1.-Specificul local.

- Se interzice importul de forme și decorațiuni din alte zone etnografice, precum și excesul de decorațiuni, chiar dacă materialul folosit este lemnul.

- Se interzice utilizarea oricăror alte materiale pentru porți și împrejmuiri în afară de lemn.

5.7.3. Intervenții la porți și garduri existente

Se interzice demolarea porților și împrejmuirilor vechi. Ele se vor reabilita în forma originală. Elementele din lemn care nu pot fi recuperate vor fi copiate și înlocuite.

Săliște- poartă delicată cu panouri executate ingenios din șipci și traforuri

Asuaju de Jos- poartă cu panouri decorate cu aplicații de lemn la partea inferioară și grătar de șipci la partea superioară

Chelița- poartă cu panouri din scânduri profilate și grătar de șipci montate pe stâlpi de beton; posibil să fie o poartă veche recuperată în perioada comunistă

Urmeniș- rămășițele unei porți acoperite. Stâlpii porții s-au prăbușit, s-au păstrat panourile porții mari și poarta mică.

Asuaju de Sus- porți joase tăiate orizontal la partea superioară, decorate asemănător porților de șură

5

Sălsig- gospodărie cu gard din scânduri montate vertical și porți joase din scânduri și șipci

8

Sălsig- gard din scânduri montate vertical

11

Urmeniș- porți joase tăiate oblic la partea superioară, decorate asemănător porților de șură

6

Supuru de Sus- gospodărie cu porți joase din scânduri și gard din șipci rare

9

Asuaju de Sus- gard din scânduri montate orizontal

12

Oarța de Sus- gard din nuiile împletite pe stâlpi de lemn acoperit cu paie și gard din nuiile montate vertical pe șipci

7

Asuaju de Jos- gard din scânduri montate orizontal

10

Băița de Sub Codru- gard din scânduri traforate

13

gard nou în Ulciug, realizat din scânduri montate vertical- **AȘA DA.** Culoarea este stridentă- baiț în nuanța "cireș"- **AȘA NU!**

AȘA NU: Sălsig- poartă realizată cu exces de decorațiuni, cu forme și volume inexistente în tradiția locală; alcătuire lipsită de echilibru și eleganță

AȘA NU: Giungi- poartă ne-specifică tradiției locale; amestecă elemente din tradiția Maramureșului și cea a Lăpușului, precum și inovații formale nefericite (de ex. semicercurile de la partea superioară a panourilor)

Asuaju de Jos- gard, poartă și troiță din lemn, în alcătuirii tradiționale - **AȘA DA!**, dar cu exces decorativ- **AȘA NU!**

AȘA NU: Asuaju de Sus- porți și gard din policarbonat la Băița de Sub Codru

poartă în Chelița- deși panourile sunt decorate conform tradiției locale- **AȘA DA!**, structura din beton e greoaie și fără valoare estetică- **AȘA NU!**

AȘA NU: Sălsig- gard din PVC

AȘA NU: Sălsig- porțiță pe modelul porților maramureșene inclusă în gard de beton; dincolo de importul de forme ale altor tradiții, întreg ansamblul este foarte nereușit- inclusiv clădirea masivă din lemn cu șindrilă și volume curbe din spate. Nu tot ce e din lemn e "tradițional"!

6. AMENAJĂRI EXTERIOARE

6.1. Specific local

Pavimente

În tradiție, curțile din Ținutul Codrului nu erau - și multe nu sunt nici azi - pavate, dat fiind relieful colinar care făcea ca apa să nu stagneze pe sol. Totuși, în satele de câmpie, apa stagnea, astfel încât suprafața de călcare din jurul caselor și dintre clădirile gospodăriei se amenaja cu cărări de pământ sau pietriș. În perioada comunistă, aceste cărări au început a fi amenajate cu beton; acesta are dezavantajul că sigilează solul, favorizând umezirea soclului casei.

Elemente de mobilier exterior

Fântânile se află în curți și, uneori, în afara curților, cu precădere la intersecții de drumuri. În funcție de adâncimea pânzei freatice, fântânile sunt:

- cu scripete, acoperite cu o mică șarpantă în două ape învelită cu șindrilă (când pânza freatică e la adâncime mare)
 - cu cumpănă din lemn (când pânza freatică e la adâncime mai mică).
- Ținutul Codrului e un adevărat spectacol al fântânilor cu cumpănă, existând încă foarte multe asemenea fântâni.

Se mai pot vedea **troițe** (din lemn sau din piatră), **cuptoare de pâine** etc.

Vegetație

În gospodăria Ținutului Codrului, vegetația are un rol important. În general, pe contururile curților se

plantează pomi fructiferi și chiar arbori, în poziții alese astfel încât arborii și arbuștii să genereze umbră pe fațadele clădirilor - o necesitate în zilele toride de vară specifice zonei de câmpie. Astfel, vedem curți umbrite de arbori impunători și de pomi fructiferi care contribuie la frumusețea satelor.

Curțile rămân cel mai adesea libere de arbori/ arbuști; uneori, în spațiul dintre casă și drum și pe lângă casă se plantează flori.

Ciuta- curte acoperită cu iarbă

Homorodu de Sus- curte acoperită cu iarbă

Colțirea- curte cu cărări de pământ

Urmeniș- curte cu cărări de pământ

Homorodu de Mijloc- curte cu alei de pietriș

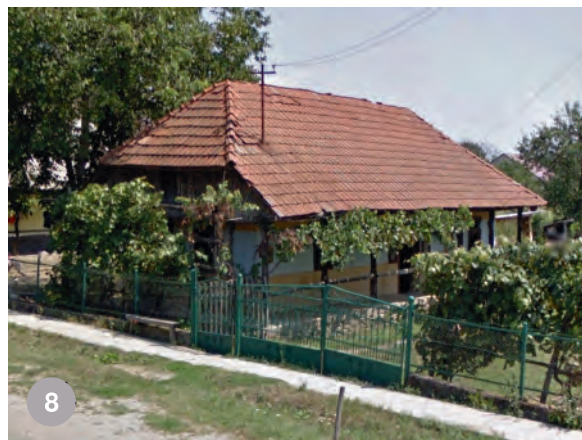

Rătești- curte cu alei de pietriș

7

Urmeniș-
curte cu
pomi
fructiferi pe
contur

8

Gărdani-
curte cu
pomi
fructiferi și
viță de vie

9

Beltiug-
curte cu
pomi
fructiferi

10

cuptor din
Ardusat

11

Tătărești-
fântână cu
cumpănă

12

Ariniș-
fântână
publică cu
cumpănă

13

troiță de lemn la Motiș

14

fântână cu scripete în Stremț

6.2. Recomandări

Pavimente

- Aleile și platformele din incinte vor fi în mod obligatoriu suprafețe permeabile;
- Elementele de pavaj vor fi pietrișul sau lespezile din piatră naturală montată cu interspații în care va crește iarba;
- Sunt acceptate aleile placate cu dale de piatră, regulată sau neregulată, montate pe pat de nisip (fără a fi sigilate cu ciment).

Mobilier exterior

- Mobilierul exterior se recomandă a fi realizat din materiale naturale locale (lemn, piatră, nulele) și să aibă un aspect cât mai simplu, astfel încât să se integreze în peisaj și în cadrul construit;
- Se pot utiliza ca modele micile anexe gospodărești sau se pot propune imagini contemporane;
- Sunt interzise materialele neadecvate: inox, plastic etc.;
- Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”, astfel că se va evita pastișa și kitsch-ul pe care alcătuirile „rustice” le presupun;
- În ultimii ani, au apărut obiecte de mobilier urban de tip filigorie, balansoar și bănci cu forme total străine tradiției locale. Se recomandă evitarea acestor tipuri de obiecte și construirea unor obiecte din lemn cât mai simple în tehnici tradiționale locale.

Vegetație

- Se va evita utilizarea speciilor care nu sunt caracteristice zonei;
- Se vor respecta principiile de amenajare a curții tradiționale: cu pomi fructiferi și cu arbori dispuși pe conturul curții;
- Spațiile libere vizibile din circulațiile publice se vor trata ca grădini decorative și livezi, plantate cu specii endemice;
- Nu se vor planta specii exotice sau specii cu rezistență ridicată, care pot tinde să ia locul speciilor autohtone;
- Vegetația se poate utiliza ca element arhitectural sau de mascare a construcțiilor existente cu gabarite care depășesc scara locului;
- Nu este recomandabilă fasonarea decorativă a

arbuștilor.

Iluminarea exterioară

- Se va evita poluarea luminoasă și folosirea luminii artificiale în exces;
- Corpurile de iluminat vor ține cont de limbajul estetic specific zonei (familia de forme și materiale specifice), cu volume simple, fără ornamente care mimează stilurile istorice.

Reclame, firme, inscripții

- Reclamele, firmele, inscripțiile, însemnele se vor concepe și poziționa astfel încât să nu obtureze și să nu concureze cu elementele valoroase ale fațadei (profilaturi, ferestre, streșini etc.);
- Reclamele luminoase se vor amplasa astfel încât să se evite poluarea luminoasă;
- Nu se vor folosi materiale reflectorizante;
- Dimensiunile se vor alege în funcție de proporțiile clădirii/ clădirilor, dar nu vor depăși lățimea de o travée;
- Reclamele nu vor fi amplasate mai sus de registrul parterului;
- Amplasarea panourilor obligatorii de edificare a investițiilor se va alege astfel încât să nu obtureze imaginea de ansamblu a investiției.

AȘA NU- vegetație atipică zonei- Sălsig

AȘA NU- trotuar din beton la Ulciug- se observă soclul afectat de umezeală. Se recomandă soluții de trotuar care nu sigilează solul.

AȘA NU: Ulciug- trotuar din beton pe lângă soclu- se vede că acesta este afectat de umezeală. Se recomandă soluții de trotuar care nu sigilează solul și tencuieli ecologice pentru soclu.

Ulciug- trotuarul este realizat din beton- AȘA NU!- dar este depărtat de soclu- AȘA DA!

7. PERFORMANȚA ENERGETICĂ

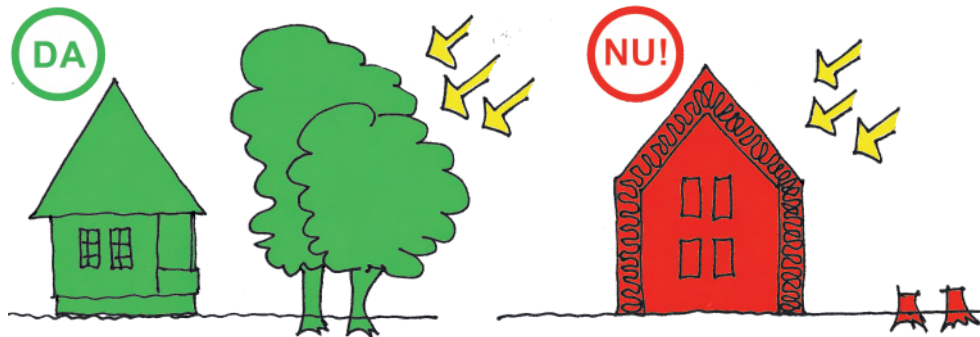
Recomandări

Recomandările privesc materialele de construcție, conformația acestora, soluțiile tehnice și compatibilitatea dintre materialele de alcătuire.

Acolo unde este posibil, se recomandă apelarea la tehnici tradiționale și la meșteri populari.

Arhitectura vernaculară a identificat, în mod intuitiv și experimental, cele mai bune soluții pentru a asigura eficiența energetică a caselor: orientare optimă față de punctele cardinale, direcția vânturilor dominante și relief; adaptare la panta terenului, mobilarea curții cu vegetație protectoare. Aceste principii sunt imbatabile și azi, fiind de preferat să se obțină un microclimat bun prin respectarea lor decât prin investiții în tehnologie scumpă. Este recomandabil a se construi cu respectarea principiilor tradiționale de eficiență energetică, chiar și în cazul în care noile construcții înglobează tehnologii de ultimă oră.

Recomandările sunt comune tuturor categoriilor de construcții.

În arhitectura tradițională, întreg cadrul natural participă la crearea unui microclimat bun în locuință, principii pe care arhitectura modernă îl ignoră adeseori, considerând suficientă tehnologia. Este recomandabil a se profita de toate avantajele terenului - orientare, relief, climă, vegetație -, chiar dacă se implementează tehnologii de ultimă generație în privința eficienței energetice. O clădire construită împotriva sitului și nu în strânsă legătură cu situl va fi scumpă, nesănătoasă și greu de întreținut.

7.1 Surse de energie

Energia termică poate fi produsă în diferite moduri: prin transformări care folosesc surse neregenerabile și care au cel mai ridicat impact asupra mediului sau prin transformări care folosesc surse regenerabile și care au un impact scăzut sau neglijabil.

Sursele de energie pot fi:

- neregenerabile – gaz metan, energie electrică produsă de centrale termoelectrice, combustibili fosili, lemn sau derivate din lemn;
- regenerabile - energia eoliană, energia apei, energia hidrolică, energia mareelor, energia geotermică, energie derivată din biomasă: biodiesel, bioetanol, biogaz.

Cea mai "scumpă" sursă de energie este energia electrică utilizată în cazanele și radiatoarele electrice, precum și în pompele de căldură aer-apă, urmată îndeaproape de kerosen și GPL.

Cele mai "ieftine" surse de energie sunt energia electrică utilizată prin funcționarea pompei de căldură sol- aer, lemnul, biomasa, gazul natural, combustibilul lichid și peșteii.

7.2 Modernizarea sistemelor de încălzire

În prezent, multe case tradiționale au instalații de încălzire cu combustibil solid (sobe ceramice, sobe, șeminee, etc) sau moderne (cazane pe combustibil solid, focare pe lemn cu kit încălzire etc). Atâta timp cât lemnul de foc există în cantități mari și poate fi găsit la un preț convenabil, localnicii îl vor prefera.

Iată câteva variante de modernizare a instalațiilor de încălzire:

- a) Instalație de încălzire cu corpuri statice cu funcționare pe apă caldă preparată într-un cazan pe combustibil solid montat în șura casei;
- b) Instalație de preparare apă caldă de consum local într-un boiler electric montat în bucătăria casei;
- c) Instalație de încălzire cu aer cald preparat în șemineu sau într-o baterie de tratare a aerului cu detentă directă;
- d) Instalație de preparare apă caldă de consum local într-un boiler electric montat în bucătăria casei.

7.3 Sistemele alternative

Pentru folosirea sistemelor de captare a energiei solare se vor respecta următoarele principii:

-Se vor căuta soluții de amplasare a sistemelor de captare a energiei solare pe anexele gospodărești, într-o poziție discretă (vezi cap. Acoperișul).

-Sistemele de captare a energiei solare vor fi amplasate compact, în formație rectangulară (vezi cap. Acoperișul).

7.4 Eficiența termică (sisteme și materiale de izolare)

-Se vor folosi materiale naturale regenerabile, în alcătuirii constructive care să respecte normativele și prevederile în vigoare referitoare la izolarea termică, protecția la foc etc.

-Pentru termoizolare, se vor folosi sisteme de termoizolare ecologice, pe cât posibil cu materiale provenite din mediul local (lână, cânepă, paie, rumeguș).

-Nu se vor termoizola pereții din lemn cu

polistiren (vezi capitolul 5.2. Pereții).

Termoizolațiile utilizate în prezent au la bază materiale minerale (anorganice) - vată de sticlă, vată bazaltică, sau materiale organice - polistirenul și poliuretanul. Materia primă pentru aceste materiale provine din surse neregenerabile, presupunând un consum mare de energie și emisii de CO₂ atât pentru fabricare cât și pentru prelucrare. Izolația are rolul de a reduce consumul de energie pentru încălzire. Din punct de vedere al eficienței, termoizolațiile naturale nu sunt mai puțin performante decât izolațiile din fibre sintetice. Câteva tipuri de izolații naturale sunt:

a. Izolația naturală din fibre de lână de oaie se utilizează ca izolator termic și fonic atât pentru construcțiile din lemn, cât și pentru casele din cărămidă sau piatră. Calitățile izolației din fibre de lână sunt:

-e un material termo-fonoizolant ecologic și sănătos, fabricat din materii prime naturale, regenerabile. După terminarea ciclului de viață, izolația din lână se poate refolosi; în plus, este biodegradabilă;

- e accesibilă local (se produce în România) și folosește o materie primă care, dacă este exploatată, susține crescătorii locali de ovine; -se realizează din fibre de lână naturală, spălată, tratată cu sare de bor împotriva insectelor și ignifugată. Poate fi prelucrată în saltele, plăci semirigide sau puf, fără mijloace speciale de protecție.

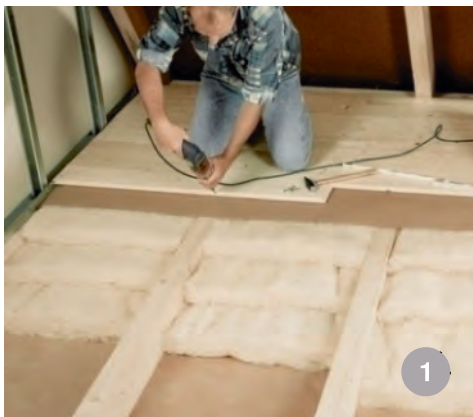
-este rezistentă împotriva mușcăiului și nu putrezește;

- are capacitatea de a absorbi și de a elibera umiditatea din aerul înconjurător. Lâna este un material higroscopic, ceea ce înseamnă că poate absorbi până la 30%-40% din propria greutate în umiditate, păstrându-și proprietățile. Fibrele de lână încearcă, în mod natural, să se mențină în echilibru cu umiditatea schimbătoare a atmosferei. Când temperatura exterioră scade și umiditatea aerului crește, atunci lâna preia din umiditatea suplimentară și eliberează căldură în acest proces.

Într-o zi călduroasă se întâmplă procesul invers: lâna eliberează umiditatea în aer și în același timp absoarbe energie, astfel răcind încăperea pe care o izolează. Din acest motiv se spune că lâna „respiră” și acționează ca un condiționator natural de aer. Fibrele sintetice sau minerale nu au această proprietate și nu reacționează la schimbările rapide în temperatură sau umiditate.

- conductivitatea termică a izolației din lâna este cuprinsă între 0,0356 W/mK și 0,040 W/mK.

- este un depoluant natural. Locuințele moderne sunt din ce în ce mai populate cu produse care emană substanțe toxice pentru sănătatea umană. Lâna absoarbe în mod natural diverși poluanți ai aerului: formaldehida (un cancerigen cunoscut), dioxid de azot și dioxid de sulf. Formaldehida este eliberată încet din aceste produse pe măsură ce rășinile conținute hidrolizează (se dizolvă în contact cu vaporii de apă). Aceste emisii nocive cresc o dată cu temperatura și umiditatea. Fibrele de lâna absorb și se contopesc cu formaldehida și alte substanțe nocive. O casă complet izolată cu lâna de oaie poate absorbi aproape 100% din formaldehida eliberată în aerul interior. Dioxidul de sulf și dioxidul de azot sunt deșeuri gazoase produse din combustia combustibililor fosili sau ai cărbunelui. Ele sunt cele mai întâlnite în încălzitoarele cu gaz, focuri deschise sau fumul de eșapament (care pătrunde în casă datorită proximității șoselelor circulante). Izolatorii din lâna de oaie absorb definitiv aceste gaze nocive la fel ca și în cazul formaldehidei, astfel realizând o filtrare a aerului interior.

2

b. Izolația din fibre de cânepă este un material natural care nu conține substanțe de adaos dăunătoare sănătății. Procesul de producere presupune un consum redus de energie, iar rezultatul este un material cu calități tehnice excepționale. Se livrează sub formă de saltele sau role, fiind un produs recomandat pentru izolarea acoperișurilor, a pereților și a pardoselilor. Se realizează din fibre de cânepă la care se adaugă 10-12% fibre Biko, pentru o stabilitate dimensională optimă. În ultima perioadă, a apărut izolația din cânepă 100% naturală, la care fibrele Biko sunt înlocuite cu fibre naturale din porumb.

3

Calitățile izolației din fibre de cânepă sunt:

- montare rapidă și simplă, fără zgârieturi și iritații ale pielii;

- poate absorbi până la 20% din greutatea sa în umiditate, fără nici o deteriorare a performanței termice, spre deosebire de izolațiile din fibre sintetice;

- are capacitatea de a regla umiditatea din încăpere. Pentru a nu influența negativ această trăsătură, trebuie folosite folii și bariere de vapor care permit transferul umidității;

- are o conductivitate termică scăzută, cu o valoare de 0,040 W/mK;

- datorită faptului că fibrele de cânepă nu conțin albumină, nu este nevoie de un tratament împotriva moliilor și gândacilor.

c. Izolația din fibre de lemn se prezintă sub formă de vrac, plăci flexibile sau plăci rigide termo-fonoizolante. Oferă o soluție modernă, eficientă și ecologică și se utilizează în special la case pe structură de lemn, la casele eficiente energetic dar și la casele tradiționale, construite din cărămidă.

Calitățile izolației din fibre de lemn sunt:

- este un produs natural care nu influențează biologia construcțiilor, motiv pentru care se recomandă folosirea lui la reabilitarea termică a construcțiilor existente - atât pentru cele cu pereți din cărămidă, cât și pentru cele cu structură din lemn sau pereți din lemn masiv;

- pentru fabricarea panourilor izolatoare din fibre de lemn se utilizează ca materie primă deșeurile de așchii din lemn provenite din fabrici de cherestea sau alți producători de produse din lemn sau lemnul nevalorificat silvic;

- este rezistentă la șocuri mecanice, absoarbe zgometele și izolează excelent atât pe timp de iarnă cât și vara;

- este ușor de montat, disponibilă și cu profile de nut și feder pentru o montare mai sigură și pentru eliminarea punților termice. Se livrează în grosimi diferite;

- plăcile fibrolemnose sunt deschise la difuzia vaporilor de apă și regularizează umiditatea;

- corespund tuturor normelor referitoare la rezistența la foc și chiar dacă ard, nu emană vapori toxici.

d. Tencuieli termoizolante tradiționale pe bază de argilă amestecată cu paie sau pleavă

4

e. Plăcile semirigide din paie. Este primul produs complet natural și ecologic agrementat în România. Coeficientul de transfer termic $\lambda=0,037$ [W/(m*K)] așază plăcile din paie în categoria celor mai eficiente materiale termoizolante.

Calitățile plăcilor de paie sunt:

- eficiența energetică sporită, datorată calităților termoizolante ale paielor;

- sunt produse printr-un proces de producție simplificat și foarte puțin consumator de resurse energetice, din materie primă rezultată 100% din agricultura românească;

- îmbinarea organică a paielor din interiorul plăcilor duce la o uniformizare a performanțelor termice pe întreaga suprafață;

- sunt flexibile, adaptându-se la diverse pante și curburi;

- se montează pe orice tip de suport cu aceeași tehnologie ca orice termosistem, fiind astfel potrivite la orice tip de intervenții;

- sunt foarte durabile, dată fiind densitatea lor ridicată.

5

Concluzie/ recomandări: se vor folosi materiale naturale regenerabile, în alcătuirii constructive care să respecte normativele și prevederile în vigoare referitoare la izolarea termică, protecția la foc etc. Pentru termoizolare, se vor folosi sisteme de termoizolare ecologice, pe cât posibil cu materiale provenite din mediul local (lână, cânepă, paie, rumeguș).

7.5 Termoizolare la pereții portanți ai construcțiilor noi

- Pereții portanți ai clădirilor noi se vor proiecta în alcătuiri cf. cap. 5. Pereți, la grosimi care să asigure portanța și să excludă necesitatea termoizolării la exterior.

- Documentația va conține încă de la faza SF calcul de eficiență termică a pereților exteriori cu indicarea modului de alcătuire a pereților.

7.6. Termoizolare la pereți în alcătuire tradițională ai clădirilor aparținând fondului de arhitectură vernaculară (case, anexe gospodărești)

La această grupă de clădiri, termoizolarea este interzisă.

7.7. Termoizolare la pereți în alcătuire tradițională ai clădirilor aparținând fondului vechi construit al localității, altul decât cel vernacular

- Se interzice executarea oricărui tip de termoizolație pe exterior și nu se recomandă termoizolarea nici pe interior.

- Dacă termoizolarea este neapărat necesară (fapt ce se va demonstra printr-un studiu de eficiență energetică detaliat pe secțiuni de perete, cuprins obligatoriu în documentația S.F.), se vor prezenta obligatoriu soluții de termoizolare la interior și doar cu materiale organice (lână, cânepă, celuloză, plută, fibre de lemn etc.), iar tâmplăriile vor fi obligatoriu prevăzute cu grile higroreglabile.

- Se recomandă reabilitarea fără termoizolare, cu rezolvarea punctuală a punților termice.

7.8. Termoizolare la pereți din cărămidă ai clădirilor executate în perioada comunistă

- Dacă este necesară termoizolarea (fapt demonstrat prin studiu de eficiență energetică încă de la faza S.F.), aceasta se va putea realiza la interior sau la exterior. Se

recomandă folosirea materialelor organice (lână, cânepă, celuloză, plută, fibre de lemn etc.); tâmplăriile vor fi obligatoriu prevăzute cu grile higroreglabile.

- În cazul alcătuirilor din lemn, se va acorda mare atenție stratului de ventilație necesar între bârnele din lemn și termoizolație. Se recomandă reabilitarea fără termoizolare, cu rezolvarea punctuală a punților termice.

Pentru toate clădirile din lemn, se interzice injectarea de spumă poliuretanică (sau alte produse asemănătoare) între bârne, indiferent de vechimea lor.

interior de șură cu pereți neizolați din scânduri; dacă folosința clădirii nu cere confort termic, e de preferat să nu se folosească izolații

șură reabilitată greșit cu injectare de spumă poliuretanică între bârnele de lemn- AȘA NU!

ANEXA 1

Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării (imagine generală din punct de belvedere, silueta așezării, desfășurate stradale)

În vederea obținerii avizului Comisiei pentru „încadrarea în specificul local”, solicitanții vor depune la secretariatul filialei OAR NORD VEST - Baia Mare, strada Minerilor nr. 11 - un dosar privind evaluarea impactului pe care l-ar avea noile construcții în silueta și imaginea generală a zonei rurale.

Dosarul va conține planșe la o scară adecvată prezentării, după cum urmează:

- Documentație fotografică generală privind zona în care se va desfășura investiția, în care să apară, din puncte de belvedere cunoscute la nivel local, modul de așezare în relief a localității, principalele repere și limitele localității. Se va indica locul investiției pe aceste documente;
- Documentație fotografică din care să rezulte elementele de tradiție locală preluate în în arhitectura construcției propuse;
- Două siluete caracteristice ale localității prezentate la o scară adecvată prezentării. Se va indica locul investiției pe aceste siluete;
- Ortofotoplan sau vedere de sus a localității de tip Google Earth, cu marcarea punctelor de unde s-a făcut documentarea fotografică și siluetele descrise mai sus. Se va indica locul investiției pe această planșă;
- Documentație fotografică la nivelul ochiului sau din repere în imediata vecinătate a investiției. Se va indica locul investiției pe aceste fotografii;
- O desfășurată stradală însoțită de plan de situație la o scară adecvată, în care să apară de o parte și de alta a parcelei investiției frontul la stradă a cel puțin trei parcele. Se vor indica limitele parcelei investiției, cu fațada detaliată spre stradă a investiției. Se va cota amplasarea construcției față de limitele laterale și construcțiile învecinate;
- Un profil stradal transversal, în care să apară construcțiile la stradă de pe parcele, secțiunea drumului și amenajările acestuia, secțiune caracteristică prin construcția investiției. Se vor indica limitele parcelei investiției, se va cota amplasarea construcției față de aliniament și față de construcțiile învecinate și se va cota secțiunea la o scară adecvată, astfel încât investiția să poată fi comparată cu restul construcțiilor descrise;
- Două cadre în perspectivă de la nivelul ochiului în susul și în josul străzii cu clădirea studiată. Se va evidenția modul în care clădirea propusă a fost încadrată în fondul construit vecin și în peisaj;
- Alte materiale la alegerea arhitectului, cu care acesta va argumenta integrarea corectă în cadrul natural și în cel construit al construcției propuse.

ANEXA 2

Glosar de termeni

Arhitectură vernaculară: termenul “vernacular” provine din limba latină- “vernaculus” desemna incinta destinată sclavilor, adică spațiul în care se petreceau activitățile necesare traiului zilnic. “Vernaculum” însemna tot ceea ce era făcut în casă, în opoziție cu ceea ce era procurat la schimb. Azi este termenul folosit pentru a desemna construcțiile realizate de persoane a căror activitate principală nu este neaparat în domeniul construcțiilor. Se bazează pe o cunoaștere empirică a materialelor, câștigată în timp, prin încercări (și eșecuri) repetate- cunoștințe care sunt transmise din generație în generație, pe cale orală.

Aliniament: linia de demarcație între domeniul public și cel privat.

Alinierea clădirilor: linia pe care sunt dispuse fațadele clădirilor spre stradă și care poate coincide cu aliniamentul sau poate fi retrasă față de acesta. În cazul retragerii obligatorii a clădirilor față de aliniament, interspațiul dintre aliniament și alinierea clădirilor este neconstruibil, cu excepția împrejurimilor, acceselor și a teraselor ridicate cu cel mult 0,40 metri față de cota terenului din situația anterioară lucrărilor de terasament.

Anexe gospodărești: construcții distincte, de regulă având dimensiuni reduse și un singur nivel suprateran, care deservesc funcția de locuire. Din categoria construcțiilor anexe fac parte: garaje individuale, depozite pentru unelte de grădinarit, șoproane, terase acoperite, foșoare, bucătării de vară, adăposturi pentru animale, depozite de furaje etc. Realizarea construcțiilor anexe se autorizează în aceleași condiții în care se

autorizează corpurile principale de clădire.

Arie Construită (prescurtat AC): amprenta la sol a clădirii; suprafața construită la nivelul solului, cu excepția teraselor descoperite ale parterului, care depășesc planul fațadei, al platformelor, al scărilor de acces. Proiecția la sol a balcoanelor a căror cotă de nivel este sub 3,00 m de la nivelul solului amenajat și a logiilor închise ale etajelor se include în suprafața construită (Legea 350/2001).

Arie Desfășurată Construită (prescurtat ADC): suma suprafețelor pe fiecare nivel al construcției măsurată pe perimetrul exterior al acesteia, corespunzător fiecărui nivel considerat. În acest calcul nu intră suprafețele balcoanelor și teraselor neacoperite.

Coefficient de utilizare a terenului (prescurtat C.U.T.): raportul dintre suprafața construită desfășurată (suprafața desfășurată a tuturor planșeelor) și suprafața parcelei. Nu se iau în calculul suprafeței construite desfășurate: suprafața subsolurilor cu înălțimea liberă de până la 1,80 m, suprafața subsolurilor cu destinație strictă pentru gararea autovehiculelor, spațiile tehnice sau spațiile destinate protecției civile, suprafața balcoanelor, a logiilor, teraselor deschise și neacoperite, a teraselor și a copertinelor necirculabile, precum și a podurilor neamenajabile, aleile de acces pietonal/carosabil din incintă, scările exterioare, trotuarele de protecție (Legea 350/2001).

Demisol (prescurtat D): nivel construit al clădirii, având pardoseala situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu maximum jumătate din înălțimea liberă a acestuia și prevăzut cu ferestre în pereții de închidere perimetrală.

Demisolul se consideră nivel suprateran al construcției. Atunci când pardoseala este situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu mai mult de jumătate din înălțimea liberă, se consideră subsol și se include în numărul de niveluri subterane ale construcției.

Echiparea edilitară: ansamblul format din construcții, instalații și amenajări, care asigură în teritoriul localităților funcționarea permanentă a tuturor construcțiilor și amenajărilor, indiferent de poziția acestora față de sursele de apă, energie, trasee majore de transport rutier, feroviar, aerian sau naval, cu respectarea protecției mediului ambiant (GM – 007 – 2000).

Excepții de calcul ale indicatorilor urbanistici P.O.T. și C.U.T.:

- dacă o construcție nouă este edificată pe un teren care conține o clădire care nu este destinată demolării, indicatorii urbanistici (P.O.T. și C.U.T.) se calculează adăugându-se suprafața planșeelor existente la cele ale construcțiilor noi;

-dacă o construcție este edificată pe o parte de teren dezmembrată dintr-un teren deja construit, indicii urbanistici se calculează în raport cu ansamblul terenului inițial, adăugându-se suprafața planșeelor existente la cele ale noii construcții (Legea 350/2001).

Filigorie: volum adosat târnațului prin care se face accesul pe tânaț; este acoperită în două sau în trei ape și este tratată identic cu tânațul (stâlpi, parapet).

Glasvand: Perete interior alcătuit din panouri de sticlă montate pe un cadru de lemn sau de metal; ușă plantă, cu geamuri, care separă două încăperi.

Înălțimea maximă a clădirilor exprimă în metri și număr de niveluri convenționale înălțimea maximă

admisă în planul fațadei, măsurată între teren (în situația anterioară lucrărilor de terasament) și cornișe sau limita superioară a parapetului terasei.

Măsurarea înălțimii clădirii se face pe muchia verticală de pe latura orientată spre stradă a clădirii care are nivelul finit al terenului situat la cea mai joasă cotă.

Înălțimea clădirii se poate exprima în metri și/sau în nivele convenționale. Nivelul convențional are înălțimea de 3,0 m.

Mansardă (prescurtat M): Spațiu funcțional cuprins între învelitoare și ultimul nivel al unei clădiri, care asigură respectarea cerințelor de siguranță, protecție și confort corespunzătoare utilizării specifice. Se include în numărul de niveluri supraterane. Mansarda nu poate depăși conturul ultimului nivel și nu poate avea o suprafața mai mare de 60% din suprafața ultimului nivel.

Nivel clădire: spațiu construit suprateran sau subteran al construcțiilor închise sau deschise, delimitat de planșee.

Nivel retras (prescurtat: R): nivel ale cărui limite exterioare, în proiecția orizontală, sunt retrase față de cele ale nivelului inferior. Acest nivel se va retrage de la toate fațadele clădirii care sunt vizibile din spațiul public, potrivit regulilor de realizare a nivelelor suplimentare. Suprafața construită desfășurată a nivelului retras nu va depăși 60 % din cea a ultimului nivel plin.

Parcela: suprafața de teren ale cărei limite sunt sau nu materializate pe teren, proprietatea unuia sau mai multor proprietari, aparținând domeniului public sau privat, și care are un număr cadastral ce se înscrie în registrul de publicitate funciară. Împreună cu construcțiile sau

amenajările executate pe suprafața sa, parcela reprezintă un bun imobil (G.M – 007 – 2000).

Parter (prescurtat P): nivel al unei clădiri situat pe sol, accesibil direct de pe acesta sau printr-un calup de maxim 5 trepte.

Pazie: Scândură (ornamentală) așezată vertical la capătul din afară al câpriorilor unui acoperiș cu streășină, pentru a ascunde capetele acestora.

Pod: volum construit fără funcțiuni, cuprins între ultimul planșeu al construcției și acoperișul acesteia.

Procent de ocupare a terenului (prescurtat P.O.T.): raportul dintre suprafața construită (amprenta la sol a clădirii) și suprafața parcelei. Suprafața construită este suprafața construită la nivelul solului, cu excepția teraselor descoperite ale parterului care depășesc planul fațadei, al platformelor, al scărilor de acces. Proiecția la sol a balcoanelor a căror cotă de nivel este sub 3,00 m de la nivelul solului amenajat și a logiilor închise ale etajelor se include în suprafața construită. (Legea 350/2001).

Planuri urbanistice, conform Legii 350/2001 (actualizată):

Documentațiile de urbanism sunt rezultatul unui proces de planificare urbană referitoare la un teritoriu determinat, prin care se analizează situația existentă și se stabilesc obiectivele, acțiunile, procesele și măsurile de amenajare și de dezvoltare durabilă a localităților. După aprobare, Planul Urbanistic General, Planul Urbanistic Zonal și Planul Urbanistic de Detaliu împreună cu regulamentele locale de urbanism aferente sunt opozabile în justiție.

Plan Urbanistic General (prescurtat P.U.G.):

Planul Urbanistic General are atât caracter director și strategic, cât și caracter de reglementare și reprezintă principalul instrument de planificare operațională, constituind baza legală pentru realizarea programelor și acțiunilor de dezvoltare.

Planul Urbanistic General cuprinde reglementări pe termen scurt, la nivelul întregii unități administrativ-teritoriale de bază, cu privire la:

- a) stabilirea și delimitarea teritoriului intravilan în relație cu teritoriul administrativ al localității;
 - b) stabilirea modului de utilizare a terenurilor din intravilan;
 - c) zonificarea funcțională în corelație cu organizarea rețelei de circulație;
 - d) delimitarea zonelor afectate de servituți publice;
 - e) modernizarea și dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare;
 - f) zonele care au instituite un regim special de protecție prevăzut în legislația în vigoare;
 - g) formele de proprietate și circulația juridică a terenurilor;
 - h) precizarea condițiilor de amplasare și conformare a volumelor construite, amenajate și plantate;
 - i) zonele de risc natural delimitate și declarate astfel, conform legii, precum și la măsurile specifice privind prevenirea și atenuarea riscurilor, utilizarea terenurilor și realizarea construcțiilor în aceste zone;
 - j) zone de risc datorate unor depozitări istorice de deșeuri.
- Planul Urbanistic General cuprinde prevederi pe termen mediu și lung cu privire la:

- a) evoluția în perspectivă a localității;
- b) direcțiile de dezvoltare funcțională în teritoriu;
- c) traseele coridoarelor de circulație și de echipare prevăzute în planurile de amenajare a teritoriului național, zonal și județean;
- d) zonele de risc natural delimitate și declarate astfel, conform legii,

precum și la măsurile specifice privind prevenirea și atenuarea riscurilor, utilizarea terenurilor și realizarea construcțiilor în aceste zone;

- e) lista principalelor proiecte de dezvoltare și restructurare;
- f) stabilirea și delimitarea zonelor cu interdicție temporară și definitivă de construire;
- g) delimitarea zonelor în care se preconizează operațiuni urbanistice de regenerare urbană.

Plan Urbanistic Zonal (prescurtat P.U.Z.):

Planul Urbanistic Zonal este instrumentul de planificare urbană de reglementare specifică, prin care se coordonează dezvoltarea urbanistică integrată a unor zone din localitate, caracterizate printr-un grad ridicat de complexitate sau printr-o dinamică urbană accentuată. Planul Urbanistic Zonal asigură corelarea programelor de dezvoltare urbană integrată a zonei cu Planul Urbanistic General. Planul Urbanistic Zonal cuprinde reglementări asupra zonei referitoare la:

- a) organizarea rețelei stradale;
- b) organizarea arhitectural-urbanistică în funcție de caracteristicile structurii urbane;
- c) modul de utilizare a terenurilor;
- d) dezvoltarea infrastructurii edilitare;
- e) statutul juridic și circulația terenurilor;
- f) protejarea monumentelor istorice și servituți în zonele de protecție ale acestora.

Plan Urbanistic de Detalii (prescurtat P.U.D.):

Planul Urbanistic de Detalii are caracter de reglementare specifică pentru o parcelă în relație cu parcelele învecinate. Planul Urbanistic de Detalii este instrumentul de proiectare urbană care detaliază cel puțin:

- a) modul specific de construire în

raport cu funcționarea zonei și cu identitatea arhitecturală a acesteia, în baza unui studiu de specialitate;

- b) retragerile față de limitele laterale și posterioare ale parcelei;
- c) procentul de ocupare a terenului și modul de ocupare a terenului;
- d) accesul auto și pietonal;
- e) conformarea arhitectural-volumetrică;
- f) conformarea spațiilor publice.

Prizmă: denumire locală pentru prispă (Janeta Ciocan- "Lemnul în cultura populară din zonele etnografice ale jud. Maramureș"). Termenul apare cu această explicație și în Dicționarul Limbii Române-1939.

Regulament Local de Urbanism (prescurtat RLU):

Regulamentul Local de Urbanism pentru întreaga unitate administrativ-teritorială, aferent Planului Urbanistic General, sau pentru o parte a acesteia, aferent Planului Urbanistic Zonal, cuprinde și detaliază prevederile referitoare la modul concret de utilizare a terenurilor, precum și de amplasare, dimensionare și realizare a volumelor construite, amenajărilor și plantațiilor, materiale și culori, pe zone, în conformitate cu caracteristicile arhitectural - urbanistice ale acestora, stabilite în baza unui studiu de specialitate.

Subsolul (prescurtat S): nivelul construit al clădirii având pardoseala situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu mai mult de jumătate din înălțimea liberă. Subsola se consideră nivel subteran al construcției (după Normativ de siguranță la foc a construcțiilor, indicativ P118-99). Pe terenurile în pantă, se consideră subsol nivelulul construit care respectă regula de mai sus pe cel puțin o latură a clădirii.

Supantă: planșeu parțial plin, deschis pe una sau mai multe laturi față de încăperea în care este dispus. Supantele (planșeele parțiale), care ocupă mai mult de 40% din aria încăperii în care sunt dispuse, sunt considerate niveluri și se iau în calcul la determinarea nivelului de stabilitate la incendiu al construcției.

Suprafața construită (prescurtat SC): v. Aria Construită.

Șarpantă: ansamblul structural al acoperișului unei construcții, pe care se dispun suportul învelitorii și învelitoarea sau panourile de învelitoare.

Târnaț: prispă; volum cu aparența unei terase adosate casei, care asigură accesul și circulația între încăperi. Este delimitat de stâlpi și este inclus sub același acoperiș cu casa. În Lăpuș, târnațul mai este numit "prizmă".

Târnaț cu rudă: târnaț fără parapet care are fixat pe stâlpi, la înălțimea mâinii, o bară din lemn neprelucrat sau slab prelucrat- așa-numita "rudă".

Timpan: spațiul, decorat sau nu cu scene în relief, cuprins între cornișă și cele două planuri înclinate care formează frontonul.

Trafor: ornament arhitectural perforat

Volumul clădirilor: indicator descriptiv cu rolul de a asigura, alături de lățimea și/sau adâncimea frontului construit, armonizarea clădirilor dintr-o anumită zonă.

ANEXA 3

Surse documentare și credite foto

Bibliografie:

- Viorel Rogoz- "Familia în credințe, rituri și obiceiuri- studiu de etnologie aplicată pe un material din Ținutul Codrului"- Ed. Solstițiu, Satu Mare, 2002
- Simona-Monica Chita- "Mentalul în delimitarea Ținutului Codrului", publ. în "Geographia Napocensis"- anul IX, nr. 2, 2015
- Ivan Irașciuc- „Arhitectura populară codrească și din Lunca Someșului din a doua jumătate a secolului al XIX-lea” publ. în „Satu Mare – studii și comunicări 1980”

Credite foto:

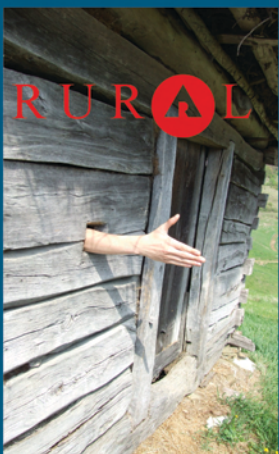
- capturi Google Earth: foto 2/ pag. 6; foto 3-5/ pag. 7;
- capturi Google Street View: foto 6, 8, 12/ pag. 8; foto 14, 15, 17, 19/ pag. 9; foto 21, 23, 25-27/ pag. 10; foto 28/ pag. 11; foto 33-35/ pag. 12; foto 38, 40/ pag. 13; foto 46, 47/ pag. 14; foto 51, 53, 55/ pag. 15; foto 56, 57, 59-64/ pag. 16; foto 6/ pag. 20; foto 8-10/ pag. 21; foto 3, 7/ pag. 24; foto 1, 2/ pag. 26; foto 6-10/ pag. 27; foto 12-16/ pag. 28; foto 18/ pag. 29; foto 22, 24, 25, 27/ pag. 30; foto 31-34/ pag. 31; foto 37/ pag. 32; foto 43-45/ pag. 33; foto 46/ pag. 34; foto 5, 6, 9, 10/ pag. 39; foto 15, 18/ pag. 40; foto 19-24/ pag. 41; foto 25-28/ pag. 42; foto 39/ pag. 44; foto 1, 3, 4/ pag. 46; foto 5, 11, 12/ pag. 47; foto 18/ pag. 48; foto 20-22/ pag. 49; foto 32/ pag. 51; foto 33, 35/ pag. 53; foto 3, 4/ pag. 54; foto 8/ pag. 55; foto 14, 17, 20/ pag. 56; foto 24/ pag. 57; foto 2, 3, 5/ pag. 58; foto 8, 10/ pag. 59; foto 1-4/ pag. 60; foto 5, 6, 8-13/ pag. 61; foto 15, 16, 18-21/ pag. 62; foto 1-6/ pag. 63; foto 7-9, 11, 12/ pag. 64; foto 15/ pag. 65;
- Grup de lucru Rural- O.A.R.: foto 2,3/ pag. 24 și scheme pag. 24; foto 50/ pag. 36; foto 12/ pag. 59;
- Asociația "Monumentum"- arh. Eugen Vaida, Veronica Vaida: foto 54/ pag. 37;
- Broșura "Revitalizarea șurelor"- colectiv de autori coordonat de arh. Eszttány Győző: foto 5, 6/ pag. 24; foto 55/ pag. 37;
- arh. Cristina Țiplea- foto 59/ pag. 37- proiect extras din Programul pentru protecția peisajului construit în Maramureș- 2009/ Catalog de case pentru satele Budești-Sârbi- program derulat de O.A.R. NV
- foto 28/ pag. 31- sursa: commons.wikipedia
- foto 19/ pag. 29- sursa: wikimedia; user: Morigen
- foto 29/ pag. 31- sursa: wikimedia; user: Bergman

- arh. Laura Zaharia: foto 57/ pag. 37; foto 30/ pag. 51;
- arh. Andrada Ghineț: foto 21/ pag. 57;
- geog. Camelia Faur/ Aedilis Proiect: foto 7/ pag. 39; foto 29/ pag. 51;
- arh. Marosán Zoltán și echipa Studio Z: foto 23/ 57;
- Robert Geczi; arh. Adina și Mark Sztahura- foto 35/ pag. 32; foto 31/ pag. 51;
- Damir Fabijanic/ Proarh: foto 8/ pag. 24; foto 30/ pag. 31;
- Christiaan Munnik: foto 36, 38/ pag. 32; foto 41/ pag. 33; sursa fotografiilor: <http://thatchscapes.co.za/thatch-showcase/thatch-roof-in-holland-and-germany/>
- Åke E:son Lindman/ Wingardhs Arkitekter: foto 40/ pag. 33; sursa foto: www.wingardhs.se
- Sustainable Design Collective- foto 52, 53/ pag. 36; sursa foto: www.sustainabledesigncollective.co.uk
- Arend Groenewegen- foto 47/ pag. 34; foto 48, 49/ pag. 35; sursa foto: www.arendgroenewegen.nl
- Jesper Balleby/ LUMO Arkitekter: foto 39, pag. 33;
- Adolf Bereuter/ Architekten Innauer Matt: foto 4/ pag. 24;
- foto 20/ pag. 30- sursa: broșura "Chilia" publicată în cadrul proiectului "Patrimonium2" derulat de Muzeul Județean Satu Mare și Direcția Muzeelor din județul Szabolcs-Szatmár-Bereg, finanțat prin Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-România 2007-2013; autor text: Tóth Zoltán / fotografii: echipa de proiect; publ. pe www.epatrimonium2.eu;
- Programul "Școala altfel - Căsuța bunicilor" derulat în 2015 de O.A.R.- NV, Instituția Prefectului Maramureș și Inspectoratul Școlar Județean Maramureș- foto 29, 30, 32/ pag. 12; foto 41/ pag. 13; foto 45/ pag. 14; foto 52/ pag. 15; foto 58/ pag. 16; foto 3, 4/ pag. 26; foto 21, 23/ pag. 30; foto 51/ pag. 36; foto 1-4/ pag. 38; foto 13, 14, 16/ pag. 40; foto 30, 35, 36/ pag. 43; foto 37, 38/ pag. 44; foto 42, 43, 45/ pag. 45; foto 6-10/ pag. 47; foto 13-15, 17/ pag. 48; foto 23/ pag. 49; foto 24, 26, 28/ pag. 50; foto 3/ pag. 54; foto 6, 7, 9-11/ pag. 55; foto 12, 13, 15, 16/ pag. 56; foto 22/ pag. 57; foto 1, 4/ pag. 58; foto 6, 7, 9, 13/ pag. 59; foto 7/ pag. 61; foto 17/ pag. 62; foto 10, 14/ pag. 64;
- foto 1, 2, 3/ pag. 67- sursa: naturalpaint.ro
- foto 4/ pag. 67- sursa: spatiulconstruit.ro

- foto 5/ pag. 67- sursa: naturami.ro
- foto 42/ pag. 33- sursa: www.tesla.com

Fotografiile, schițele și schemele care nu au fost enumerate aici și nici punctual în text aparțin autorilor ghidului, arh. Ina Funețan și c. arh. Maximilian Funețan.

Obiectivele generale ale PROGRAMULUI RURAL al Ordinului Arhitecților din România

- creșterea calității practicii profesionale în mediul rural
- conștientizarea nevoii de protejare/promovare a zonelor cu specific local valoros
- folosirea arhitecturii (cu toate domeniile conexe) ca pârghie în dezvoltarea economică a mediului rural pe baze ecologice / responsabile
- elaborarea documentelor ce vor reglementa intervențiile în mediul rural (cu sau fără finanțare europeană)

ACEST GHID SE DISTRIBUIE GRATUIT!

Ghidul poate fi accesat și descărcat de pe site-ul OAR:
<http://www.oar.archi/despre-oar/publicatii-si-documente-oar>

Realizat cu sprijinul:

